

T.C.
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİN EĞİTİMİ BİLİM DALI

**KUR'AN'IN ANLAŞILMASINDA VE ÖĞRENCİ
DAVRANIŞLARININ ŞEKİLLENMESİNDE KUR'AN KURSLARININ
ROLÜ(VAN ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MÜCAHİT DAŞTAN

HAZİRAN-2019

T.C.
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİN EĞİTİMİ BİLİM DALI

KUR'AN'IN ANLAŞILMASINDA VE ÖĞRENCİ
DAVRANIŞLARININ ŞEKİLLENMESİNDE KUR'AN KURSLARININ
ROLÜ(VAN ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

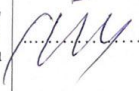
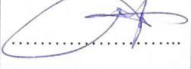

HAZIRLAYAN
MÜCAHİT DAŞTAN

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ MAHMUT DÜNDAR

HAZİRAN-2019

KABUL VE ONAY

KABUL VE ONAY SAYFASI (EK-4)

<p>Mücahit...MASTAN..... tarafından hazırlanan "Kur'anın... Anayasasında... ve... Dava... Saldırısında... Kur'an... Hakkı" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Yüzüncü Yıl Üniversitesi Felsefe... ve... Bilimleri..... Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.</p>	
<p>Danışman: Unvanı Adı SOYADI Dr. Öğr. Üyesi Mahmut GİNGÖR Anabilim Dalı, Üniversite Adı Felsefe ve Din Bilimleri / VAN YÜÜ Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum</p>	
<p>Başkan : Unvanı Adı SOYADI Prof. Dr. Şakir GÖZÜK Anabilim Dalı, Üniversite Adı Felsefe ve Din Bilimleri / VAN YÜÜ Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum</p>	
<p>Üye : Unvanı Adı SOYADI Dr. Öğr. Üyesi Tercüi KARASU Anabilim Dalı, Üniversite Adı Felsefe ve Din Bilimleri / Muş Alparslan Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum</p>	
<p>Üye : Unvanı Adı SOYADI Anabilim Dalı, Üniversite Adı Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum</p>
<p>Yedek Üye : Unvanı Adı SOYADI Anabilim Dalı, Üniversite Adı Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum</p>
<p>Yedek Üye : Unvanı Adı SOYADI Anabilim Dalı, Üniversite Adı Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum</p>
<p>Tez Savunma Tarihi:</p>
<p>Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini ve imzaların sahiplerine ait olduğunu onaylıyorum.</p>	
<p>Doç. Dr. Bekir KOÇLAR Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü</p>	

ETİK BEYAN Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü **Tez**
Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarımı kabullendiğimi beyan ederim.

(İMZA)

Mücahit DAŞTAN

12/06/2019

(Yüksek Lisans Tezi)

Mücahit DAŞTAN
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Haziran, 2019

KUR'AN'IN ANLAŞILMASINDA VE ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARININ
ŞEKİLLENMESİNDE KUR'AN KURSLARININ ROLÜ (VAN ÖRNEĞİ)

ÖZET

Kur'an-ı Kerim'in mesajların anlaşılmasında din eğitimi kurumları önemli bir yere sahiptir. Kur'an kursları da bu kurumlardan biridir. Bu bağlamda Kur'an'ın anlaşılmasında ve öğrenci davranışlarının şekillenmesinde Kur'an kurslarının rolünün incelenmesi önem arz etmektedir. Araştırmada evreni Van'da öğrenim gören Kur'an kursu öğrencileri, velileri ve bu kurslarda görev yapan öğretmenler oluşurken, örnekleme ise sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan farklılıkları temsil etme özelliği olan Edremit, Tuşba, İpekyolu, Erciş, Gürpınar ve Çaldıran ilçelerindeki kurslarda öğrenim gören 390 öğrenci, 30 veliye 25 öğretici oluşturmaktadır. Araştırmada, öğrencilere anket uygulanmak, veli ve öğretmenlerle görüşme yapılmak suretiyle veriler toplanmıştır. Bu bulgular incelenerek Kur'an kurslarının bireyin Kur'an'ı anlamasına, sosyal yaşamda sergilediği davranışlarına, değer algısına, ibadetlerini düzenli yapmasına ve temel dini bilgilere sahip olmasına etkiye bulunduğu anlaşılmıştır. Edinilen bulgular sonucunda öğrenci, velileri ve öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, Kur'an kurslarının öğrenci davranışlarının şekillenmesinde olumlu yönde etkili olduğu, ancak kurs programlarının yüzünden okuma ve ezbere ağırlık verme gibi eksikliklerinin olduğu de tespit edilmiştir. Bu çerçevede katılımcıların bazı görüş ve önerileri olmuştur. Buna göre kursların öğrencilerin davranışlarını şekillendirmeye dönük olması, Kur'an'ı anlamaya dönük olması, Kur'an kıssalarının, Peygamber hayatlarının örnek alınacak şekilde öğretilmesi gibi önerilerde bulunulmuştur. Elde edilen sonuçlar ile alınan öneriler doğrultusunda Kur'an kurslarına yönelik yürütülen eğitim ve öğretim faaliyetlerinde modern eğitimin yararlandığı eğitim yöntem ve materyallerinden ve teknolojiden yararlanılması gerekmektedir. Çalışmanın Kur'an kursları programının, ders müfredatının geliştirilmesine ve eğitim-öğretim faaliyetlerine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Din Eğitimi, Din, Kur'an Eğitimi, Kur'an Kursu, Kur'an'ı Anlamak.

Sayfa Adedi: 193

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mahmut DÜNDAR

(Master Thesis)

Mücahit DAŞTAN
YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY
SOCIAL SCIENCES INSTITUTE

June, 2019

**THE ROLE OF THE QUR'AN COURSES IN UNDERSTANDING THE
QUR'AN AND SHAPING STUDENT BEHAVIORS (VAN CASE)**

ABSTRACT

Religious education institutions have an important place in the understanding of the messages of the Quran. Quran courses are one of these institutions. In this context, it is important to examine the role of Quran courses in understanding the Qur'an and shaping student behaviours. In the research, the sample group includes 390 students who attend the Quran courses of Edremit, Tusba, İpekyolu, Ercis, Gurpınar and Çaldıran districts, their 25 instructors and 30 parents which are representative of socio-economic and socio-cultural differences. By applying a questionnaire to the students and interviewing the parents and instructors, data has been collected. By analysing these findings, it is understood that the Qur'an courses have an effect on the individual's understanding of the Qur'an, his behaviour in social life, his perception of value, his regular worship and having basic religious knowledge. As a result of the findings, it is found out that according to the opinions of the students, their parents and the instructors, the Qur'an courses have a positive effect on shaping student behaviours but there are shortcomings such as “reading and focusing more on memorizing” due to the course programs. Accordingly, the participants share their opinions and make some suggestions. They state that the courses should aim at shaping students' behaviours, understanding the Quran, teaching the Quranic stories and the lives of the prophets. In accordance with the results and the suggestions, in the education and teaching activities of the Quran courses, it is necessary to use the educational methods, materials and technology used in modern education. It is thought that the study will contribute to the development of the curriculum and educational activities of the Quran courses program.

Key Words: Religion education, Religion, Qur'an education, Qur'an course, Understanding the Qur'an.

Number of Pages: 192

Thesis Advisor: Academic Member Mahmut DÜNDAR

TEŞEKKÜR

Tez araştırmamın ve yazımının her aşamasında büyük katkıları bulunan, rehberliğinden, bilgi birikiminden ve eserlerinden faydalandığım danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Mahmut DÜNDAR'a, gerek ders döneminde fikirleriyle, gerekse de eserleriyle her zaman bize yol gösteren çalışmamızın oluşmasında rehberliğini esirgemeyen hocamız Prof. Dr. şakir GÖZÜTOK'a, teşekkür ederim. Ayrıca teknik noktada bizlere ciddi anlamda katkıları olan Doç Dr. Suvat PARİN hocamıza minnettirim. İmla ve yazım konusunda desteklerini esirgemeyen Yüksek lisans Öğrencisi Nurettin KORKMAZ hocamıza çok teşekkür ederim. Çalışmamızın din eğitimine ufak da olsa bir katkısının olmasından memnuniyet duyacağız.

Mücahit DAŞTAN

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	I
ÖZET	I
ABSTRACT	II
TEŞEKKÜR.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	VII
ÇİZELGELER DİZİNİ	VIII
ÖNSÖZ.....	XIV
1. GİRİŞ.....	1
SAYILTILAR	6
LİTERATÜR TARAMASI	6
2. BİR DİN EĞİTİMİ KURUMU OLARAK KUR'AN KURSLARI	9
2.1. Kur'an Eğitiminin Tarihi Gelişimi	10
2.2. Kur'an Kurslarının Yasal Dayanağı	15
2.3. Kur'an Kurslarının Öğretim Programları	16
2.4. Kur'an Kurslarının Genel Amaçları	19
3. KUR'AN EĞİTİMİNDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR ...	21

3.1. Kur'an Mesajının Anlaşılmasının Önemi	21
3.2. Kur'an Kıssalarının Eğitimdeki Önemi	23
3.3. Kur'an Eğitiminde Meal, Tefsir ve Kıssaların Önemi	24
3.4. Kur'an Mesajının Anlaşılmasında Hz. Peygamber ve Sahabe Hayatının Önemi	25
3.5. Kur'an Eğitiminde Sosyal Aktivitelerin Önemi	25
3.6. Kur'an Eğitiminde Teknolojinin Önemi.....	26
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	28
4. 1. Demografik Özellikler.....	28
4. 2. Katılımcıların Ki-Kare Testinin Özetleri.....	32
4. 3. Alt Problemlere İlişkin Bulgular	46
4. 3. 1. Kur'an mesajının anlaşılmasına ilişkin bulgular	46
4. 3. 2. Kur'an kursunda teknolojiden yeterli düzeyde faydalanma durumuna ilişkin bulgular.	67
4. 3. 3. Kur'an kursu eğitiminin, öğrencilerin sosyal yaşamda dini değerlere göre davranışlar edinmelerinde ilişkin bulgular.	76
4. 3. 4. Kur'an kurslarının Öğrencilerin İslami ahlak değerlerine sahip olmalarında etkili ile ilgili bulgular.	94
4. 3. 5. Kur'an mesajını Müslümanlara getiren Hz. Peygamberin, onun Ashabının örnek ahlakı yeterince kavratılmakta mıdır?	105
4. 3. 6. Kur'an kursu eğitimi öğrencilerin ibadetlerini yapmaları noktasında olumlu katkılar sunmakta mıdır?	111
4. 3. 7. Kur'an kurslarında okutulan Kur'an'ı Kerim, Tecvit, Temel Dini Bilgiler, Siyer, Akait, Ahlak dersleri öğrencilerin dini bilgi ihtiyaçlarını yeterli düzeyde karşılamakta mıdır?	121
4. 4. Öğretici Mülakatı Analizi	139

4.5. Veli Mülakatı Analizi	142
SONUÇ VE ÖNERİLER	1
KAYNAKÇA	1
EKLER	1
1. İZİN BELGELERİ.....	1
1.1. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.....	1
1.2. Tuşba İlçe Müftülüğü İzin Belgesi.....	2
1.3. İpekyolu İlçe Müftülüğü İzin Belgesi.....	3
1.4. Edremit İlçe Müftülüğü İzin Belgesi.....	4
1.5. Çaldıran İlçe Müftülüğü İzin Belgesi	5
1.6. Gürpınar İlçe Müftülüğü İzin Belgesi	6
ÖĞRETİCİ MÜLAKAT SORULARI	7
VELİ MÜLAKAT SORULARI	8
ANKET SORULARI.....	9
ÖZGEÇMİŞ.....	13
YÜKSEK LİSANS TEZ ORJİNALLİK RAPORU HATA! YER İŞARETİ TANIMLANMAMIŞ.	

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar Açıklamalar

DKAB. : Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi.

s. : Sayfa

a.g.e. : Adı Geçen Eser

Bşk. : Başkaları

s.a.v. : Sallallahu Alehyi Vessellem

ÇİZELGELER DİZİNİ

Tablo 1: Katılımcıların bazı sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımları.....	29
Tablo 2: Katılımcıların görüşlerinin cinsiyetlerine göre özet Ki-kare testi sonuçları	32
Tablo 3: Katılımcıların görüşlerinin yaşlarına göre özet Ki-kare testi sonuçları.....	34
Tablo 4: Katılımcıların görüşlerinin öğrenim durumlarına göre özet Ki-kare testi sonuçları	36
Tablo 5: Katılımcıların görüşlerinin kursa gitmelerinde etkili faktöre göre özet Ki-kare testi sonuçları.....	38
Tablo 6: Katılımcıların görüşlerinin ilçelerine göre özet Ki-kare testi sonuçları	40
Tablo 7: Katılımcıların görüşlerinin anne mesleklerine göre özet Ki-kare testi sonuçları	42
Tablo 8: Katılımcıların görüşlerinin baba mesleklerine göre özet Ki-kare testi sonuçları	44
Tablo 9: Cinsiyete göre ezberlenen surelerin anlamını öğrenme durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları	46
Tablo 10: Anne mesleğine göre ezberlenen surelerin anlamı öğrenme durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları	48
Tablo 11: Baba mesleğine göre Kur'an kurslarındaki ders kitaplarının Kur'an'ı anlamaya dönük olduğuna ilişkin öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.....	50
Tablo 12: Baba mesleğine göre Kur'an kurslarında tefsir dersinin okutulduğuna ilişkin öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları	52
Tablo 13: Baba mesleğine göre Kur'an kurslarında Kur'an kıssalarından güzel dersler çıkartma fırsatı bulma durumuna ilişkin öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları	54
Tablo 14: Öğrenim durumuna göre Kur'an kursunda ezberlediğimiz surelerin ve duaların anlamını da öğrenme durumuna ilişkin öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları	55
Tablo 15: Öğrenim durumuna göre Kur'an kursunda yeterli düzeyde tefsir okutulduğuna dair öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.....	57
Tablo 16: Öğrenim durumuna göre öğrencilerin Kur'an kıssalarından güzel dersler çıkartma fırsatı bulma durumu ile ilgili görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.....	58

Tablo 17: Öğrencilerin Kur'an kursuna gitmelerinde etkili olan faktöre göre Kur'an kursunda ezber ve yüzünden okumaya gereğinden fazla önem verilme durumu ile ilgili görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	60
Tablo 18: Öğrencilerin Kur'an kursuna gitmelerinde etkili olan faktöre göre Kur'an kursunda yeterli düzeyde meal okutulma durumu ile ilgili görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	61
Tablo 19: Öğrencilerin Kur'an kursuna gitmelerinde etkili olan faktöre göre Kur'an kursunda yeterli düzeyde tefsir okutulma durumu ile ilgili görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	63
Tablo 20: Öğrencilerin ikamet ettikleri ilçelere göre Kur'an kursunda ezber ve yüzünden okumaya gereğinden fazla öneme durumu ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	65
Tablo 21: Öğrencilerin cinsiyetlerine göre "Kur'an Kursu eğitiminde teknolojiden faydalanma durumuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	67
Tablo 22: Öğrencilerin cinsiyetlerine göre Kurs öğretim programlarında; hikâye, film, animasyon gibi imkânlarla yeterince yer verilme durumuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	68
Tablo 23: Öğrencilerin anne mesleğine göre dijital ortamda, genel ağ üzerinde Kur'an eğitimi formatlarına ulaşma imkânına ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	69
Tablo 24: Öğrencilerin öğrenim durumlarına göre Kur'an kursu eğitiminde teknolojiden faydalanma imkânına ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	70
Tablo 25: Öğrencilerin öğrenim durumlarına göre Kur'an kursunda teknoloji kullanımının derslerin anlaşılmasını kolaylaştırdığına dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	72
Tablo 26: Öğrencilerin ikamet ettikleri ilçelere göre Kurs öğretim programlarında; hikâye, film, animasyon gibi imkânlarla yeterince yer verilme durumuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	74
Tablo 27: Öğrencilerin cinsiyetlerine göre Kur'an kursunda, sosyal açıdan faaliyetler yapılma durumuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	76
Tablo 28: Öğrencilerin cinsiyetlerine göre Kurs eğitimi sayesinde bireyde topluma karşı sorumluluk bilincinin geliştiğine dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	77

Tablo 29: Öğrencilerin cinsiyetlerine göre Kur'an kursu eğitiminin anne babaya karşı saygının artmasına vesile olduğuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	78
Tablo 30: Öğrencilerin cinsiyetlerine Kur'an kursu eğitimi sayesinde bireyin davranışlarında olumlu gelişmeler olduğuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	79
Tablo 31: Öğrencilerin cinsiyetlerine göre Kurs eğitiminin bireyin temizliğe verdiği öneme etkisine dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.....	80
Tablo 32: Öğrencilerin öğrenim durumlarına göre Kur'an kursunda yardımlaşmayı öğrenme durumuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.....	81
Tablo 33: Öğrencilerin öğrenim durumuna göre yakın akrabaya karşı görev ve sorumluluğun gelişmesinde kurs eğitimin önemine dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	82
Tablo 34: Öğrencilerin kursa gelmelerinde etkili olan faktöre bağlı olarak, Kur'an kursunda yardımlaşmayı öğrenme durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	83
Tablo 35: Öğrencilerin kursa gelmelerinde etkili olan faktöre bağlı olarak Kur'an Kursunda öğrendiği dini bilgileri hayatında uygulama durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.....	85
Tablo 36: Öğrencilerin kursa gelmelerinde etkili olan faktöre bağlı olarak Kursa geldikten sonra temizliğe daha çok önem verme durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.....	86
Tablo 37: Öğrencilerin oturdukları ilçeye bağlı olarak yakın akrabaya karşı görev ve sorumluluk bilinçlerinin geliştiğine dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	88
Tablo 38: Öğrencilerin oturdukları ilçeye bağlı olarak kursa geldikten sonra temizliğe daha çok önem verdiklerine dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	90
Tablo 39: Öğrencilerin oturdukları ilçeye bağlı olarak Kur'an kursunda, sosyal açıdan faaliyetler yapılma durumuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	92
Tablo 40: Cinsiyete göre Kur'an Kursunda iffetli olmayı öğrenme durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	94
Tablo 41: Cinsiyete göre Kur'an Kursunda yalan konuşmamayı öğrenme durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları	95

Tablo 42: Anne mesleğine göre Kur'an Kursunda iffetli olmayı öğrenme durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	96
Tablo 43: Baba mesleğine göre İslam'ın emrettiği ahlak kurallarına uymayı öğrenme durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	97
Tablo 44: Öğrenim durumuna göre Kur'an kursunda iffetli olmayı öğrenme durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	98
Tablo 45: Öğrencilerin kursa gelmelerinde etkili olan faktöre bağlı olarak, Kur'an Kursunda yalan konuşmamayı öğrenme durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	100
Tablo 46: Öğrencilerin kursa gelmelerinde etkili olan faktöre bağlı olarak İslam'ın emrettiği ahlak kurallarına uymayı öğrenme durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	101
Tablo 47: Öğrencilerin oturdukları ilçeye bağlı olarak Kur'an kursunda yalan konuşmamayı öğrenme durumuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	103
Tablo 48: Cinsiyete göre Sahabe hayatından kesitler öğrenmekteyiz öğrenme durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	105
Tablo 49: Baba mesleğine göre Kur'an Kursunda Peygamberimizi daha iyi Tanıma fırsatı bulma durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	106
Tablo 50: Öğrenim durumuna göre Kur'an Kursunda Peygamberimizi daha iyi Tanıma fırsatı bulma durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	107
Tablo 51: Öğrencilerin oturdukları ilçeye bağlı olarak Kurs eğitimi sayesinde Allaha, Peygambere karşı sevgide artış olduğuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	109
Tablo 52: Cinsiyete göre Kur'an Kursunda ibadetlerini nasıl yapacağımı öğrenme durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	111
Tablo 53: Cinsiyete göre Kur'an Kursunda ibadetlerini daha düzenli yapmayı öğrenme durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	112
Tablo 54: Anne mesleğine göre Kur'an Kursunda ibadetlerimi nasıl yapacağımı öğrenme durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	112

Tablo 55: Öğrencilerin kursa gitmesinde etkili olan nedene bağlı olarak Kur'an Kursunda ibadetlerini daha bilinçli yapma durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.....	114
Tablo 56: Öğrencilerin kursa gitmesinde etkili olan nedene bağlı olarak Kur'an Kursu eğitiminin dini gelişimine katkı sağlandığına görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.....	116
Tablo 57: Öğrencilerin kursa gitmesinde etkili olan nedene bağlı Kur'an Kursunda ibadetlerini nasıl yapacağını öğrenme durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.....	117
Tablo 58: Öğrencilerin kursa gitmesinde etkili olan nedene bağlı olarak Kur'an Kursunda ibadetlerini daha düzenli yapma durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.....	119
Tablo 59: Öğrencilerin yaşa bağlı olarak Kur'an kurslarında Temel Dini Bilgiler, derslerini din eğitimi açısından yeterli bulma durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.....	121
Tablo 60: Öğrencilerin yaşa bağlı olarak Kur'an Kursunda derslerin saat sayısını yeterli bulma durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.....	123
Tablo 61: Öğrencilerin yaşa bağlı olarak Kur'an dersi Kur'an'ı tecvitle okumak açısından yeterli bulma durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.....	124
Tablo 62: Öğrencilerin yaşa bağlı olarak Siyer dersini, Hz. Peygamberin hayatını öğrenmek için yeterli bulma durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.....	125
Tablo 63: Öğrencilerin yaşa bağlı olarak Akait dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterli bulma durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.....	127
Tablo 64: Cinsiyete bağlı olarak Kur'an Kursunda derslerin saat sayısını yeterli bulma durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.....	128
Tablo 65: Cinsiyete bağlı olarak Akait dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterli bulma durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.....	129
Tablo 66: Anne mesleğine bağlı olarak Akait dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterli bulma durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.....	130
Tablo 67: Öğrencilerin kursa gelmelerinde etkili olan faktöre bağlı olarak Kur'an dersini Kur'an'ı tecvitle okumak açısından yeterli bulma durumuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.....	131

Tablo 68: Öğrencilerin kursa gelmelerinde etkili olan faktöre bağlı olarak Akait dersinin itikat bilgilerini öğrenmek için yeterli bulma durumuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	133
Tablo 69: Öğrencilerin oturdukları ilçeye bağlı olarak Kur'an dersi Kur'an'ı tecvitle okumak açısından yeter bulma durumuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	134
Tablo 70: Öğrencilerin oturdukları ilçeye bağlı olarak Siyer dersi, Hz. Peygamberin hayatını öğrenmek için yeterliliği durumuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	136
Tablo 71: Öğrencilerin oturdukları ilçeye bağlı olarak Akait dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterli olduğuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.	138

ÖNSÖZ

Kur'an-ı Kerim'i okumanın amacı İslam'ı anlamak ve onu hayatımıza tatbik etmek olmalıdır. Çalışmamızda, Kur'an kurslarının bu amaca hizmet edip etmediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada Kur'an'ın anlaşılmasında ve öğrenci davranışlarının şekillenmesinde Kur'an kurslarının rolü ile ilgili görüşlerini anlamak için öğrencilere anket uygulanmış; öğretici ve velilerle görüşme yapılmıştır. Ankette ve görüşmede, Kur'an'ın meali, Hz. Peygamberin hayatı, sahabe hayatı, ders içerikleri, teknolojinin kullanımı gibi konularla alakalı sorulara yer verilmiştir. Kur'an kurslarının bireyin Kur'an'ı anlamasına, sosyal yaşamda sergilediği davranışlarına, değer algısına, ibadetlerini düzenli yapmasına ve temel dini bilgilere sahip olmasına etkisi problemi bu şekilde öğrenci, veli ve öğretmenlerin görüşleri çerçevesinde tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada bu problemler, çözüm yolları ve öneriler ele alınmıştır.

Allah'ın insanlara gönderdiği mesajı anlamının tek yolu Kur'an'ı anlamaktır. Günümüz Türkiye'sinde Kur'an eğitimi veren kursların bu amaca hizmet etmesi önemlidir. Dolayısıyla bu yöndeki eksikleri tespit etmek ve bunlara çözüm yolları bulmak önem arz etmektedir. Kur'an kursları ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Kur'an kursları ile ilgili yapılmış çalışmalarda ağırlıklı olarak fiziki problemler, personel ve müfredat sorunlarına değinilmiştir. İlgili çalışmalar literatü kısmında verilmiştir. Ancak Kur'an'ın anlaşılmasına yönelik yeterli derecede araştırmanın olmadığı görülmüştür. Araştırmada bu alandaki eksiklik giderilmeye çalışılmıştır.

Anket çalışmaları için gerekli mercilerden izin alınmış ve Mayıs 2019 tarihlerinde kurslar bizzat dolaşarak öğrencilere anketler uygulanmış, veli ve öğretmenlerle görüşme yapılmıştır. Anketlerin analizi için SPSS programından faydalanılmıştır. Çalışmanın giriş bölümünde araştırmanın problemi, amacı, önemi ve yöntemi açıklanmış, birinci bölümde bir din eğitimi kurumu olarak Kur'an kursları ve Kur'an eğitiminde dikkat edilmesi gereken hususlar üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde ise öğrencilerin, velilerin ve öğretmenlerin görüş ve değerlendirmelerine yer verilmiştir. Son bölümde de elde edilen veriler çerçevesinde sonuç ve öneriler ele alınmıştır.

Mücahit DAŞTAN
VAN-2019

1. GİRİŞ

İnsanın maddi ve manevi ihtiyaçları vardır. Maddi ihtiyaçlar, fizyolojik ihtiyaçlar iken, manevi ihtiyaçlar psikolojik anlamda insanın kişiliğinin gelişimi için gerekli olan ihtiyaçlardır. Manevi ihtiyaçların temelini din oluşturmaktadır. Din, insan hayatının ayrılmaz bir parçasıdır. Psikologlar için bir üst benlik olayı, sosyologlar için kutsalın toplum hayatındaki deneyimi, din psikologları içinse insanı kâmil olmaya sevk eden bir disiplin olarak tanımlanır.¹ Tüm tanımlar bir araya getirildiğinde görülür ki din, insanlara bir yaşam tarzı sunmakta, insanları belli bir dünya görüşü içinde toplamakta ve üstün varlıkla ilişki içine giren inananın tüm hayatını etkilemektedir. Din, insanın bireysel ve toplumsal yönlerini ele almaktadır. Dolayısıyla din, insanın iç dünyasını tamir etmeye çalışırken, toplumsal düzenini de sağlamaya çalışmaktadır.² Toplumun dinî ve ahlaki anlamda yanlış yollara yönelmesinin, ayrılıkçı ve suç teşkil eden eylemler içerisine girmesinin önlenmesinde din eğitimi önemli bir unsurdur. Bu anlamda din eğitimi toplumlar için kaçınılmazdır.

Din eğitiminin amacı ve içeriği Kur'an referans alınarak şekillenir. Kur'an-ı Kerim, din eğitiminde merkezde yer almaktadır. Bu nedenle Kur'an'ın okunması ve anlaşılması önem arz etmektedir. Çünkü insanlara ilahi bir mesaj olarak gönderilen Kur'an'ın anlaşılmasının önemi, bizzat Kur'an'ı Kerimde vurgulanmaktadır. Nitekim Allah Kur'an'da *"Anlayasınız diye biz onu Arapça bir Kur'an olarak indirdik"*, buyurmuştur.

Kur'an kursları, Kur'an eğitim ve öğretimini vermek amacıyla kurulmuş kurumlardır. Bu kurslarda eğitim alan öğrencilerin sadece Kur'an'ı yüzünden okumaları veya ezberlemeleri yeterli değildir. Kur'an mesajını anlamları ve hayatlarına tatbik etmeleri gerekmektedir. İslam dini emir ve yasakları ile bir insan

¹Ayşegül Gün, "Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği", *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2016, sayı: 7, s. 2.

²Mahmut Dündar, "İnsan Huzurunu Sağlamada Dini Bilinçlenmenin Önemi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2016, 9(44), s. 1368.

modeli inşa etmek istemektedir. Bu modelin sahip olması gereken hasletler Kur'an'da açıklanmıştır. Bu özellikleri anlamak için Kur'an'ı anlamak gerekmektedir. Bu anlamda bir insanda İslam'ın emrettiği güzel davranışların bulunması onun Kur'an'ı anladığının göstergesidir.

Araştırmanın amacı, yaygın din eğitim birimi olan Kur'an kurslarının bireyin Kur'an'ı anlamasına, sosyal yaşamda sergilediği davranışlarına, değer algısına, ibadetlerini düzenli yapmasına ve temel dini bilgilere sahip olmasına etkisiyle ilgili problemleri öğrenci, öğretici ve veli bakış açılarıyla tespit etmektir. Bu araştırmada; Kur'an mesajının daha iyi anlaşılması, kurslardaki eğitim ve öğretimin daha verimli hale getirilmesi için bu alandaki problemlerin bilinmesi ve bu doğrultuda alınması gereken tedbirlerin yetkili birimlere önerilmesi hedeflenmiştir.

Araştırmada alt amaçlar şu şekilde sırlanabilir.

- Kur'an mesajının toplumda anlaşılıp yaşanmasına katkıda bulunan Kur'an kursu eğitiminin daha kaliteli olmasına katkıda bulunmak.
- Kur'an'ın sadece yüzünden okumak veya onu ezberlemekten ziyade onun anlamının anlaşılmasına dönük programların hazırlanmasına katkıda bulunmak.
- Kur'an kursları programlarının davranış kazandırmaya dönük olarak hazırlanmasına katkıda bulunmak.
- Kur'an kurslarında teknolojinin kullanılmasına ve dijital eğitim formatlarının hazırlanarak kurs programlarının herkesin faydalanacağı şekilde sunulmasına katkıda bulunmak.
- Tefsir ve mealin Kur'an kurslarının öğretim programlarına yeterliliğine ilişkin tespitte bulunmak.
- Kur'an kurslarında öğrencilerin sosyalleşmesine dönük çalışmaların yeterliliğiyle ilgili tespitte bulunmak.
- Kur'an kurslarında okuyan öğrencilerin İslami bir ahlaka sahip olarak yetiştirilmeleri için programların geliştirilmesine katkıda bulunmak.
- Öğrencilerin ibadetlerini daha bilinçli yapmalarına katkıda bulunmaktır.

İlahi mesaja inanan insanlar için yol gösterici olan Kur'an-ı Kerim'i okumak ve onu anlamak bir görevdir. Bu anlamda Din eğitimi alanında önemli bir yere sahip olan Kur'an kurslarının Kur'an'ın mesajının anlaşılmasında ve öğrencilerin davranışlarını şekillendirmesindeki rolü önem arz etmektedir. Çünkü Kur'an kursları büyük bir kitleye hitap etmektedir. Çocuklardan yaşlılara kadar herkesin faydalanabildiği bir kurumdur. Bunun yanında her eğitim kademesinden insanlar bu eğitimden faydalanma imkânı bulmaktadır. Bu kurumlara halk büyük ilgi göstermektedir. Bu da Kur'an kurslarının din eğitimi için önemli bir yere sahip olduğunun kanıtıdır. Bu çerçevede öğrenci, öğretici ve veli bakış açısıyla bu kurumlardaki eğitimin değerlendirilmesi ve elde edilen veriler ışığında Kur'an kurslarına daha iyi bir eğitim imkânının oluşturulmasına katkıda bulunulması açısından araştırmamız önem arz etmektedir. Bunun yanında, araştırmanın bulguları, Diyanet İşleri Başkanlığınca hazırlanan Kur'an kurslarının programlarına rehberlik etmesi ve kurslarla ilgili problemlerin tespit edilmesine katkı sunması açısından önemlidir. Bu anlamda araştırmanın, yaygın din eğitimi alanında önemli bir yere sahip olan Kur'an kurslarının amacına daha iyi hizmet etmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın evrenini Van'da Kur'an kursunda okuyan öğrenciler, velileri ve öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma evreninin kapsamında Van İl Müftülüğünün verilerine göre 2018-2019 eğitim öğretim yılında Van'da toplam 32340 Kur'an kursu öğrencisi okumaktadır.³ Örneklem ise Van ili sınırları içerisinde sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan farklılıkları temsil etme özelliği olan Edremit, İpekyolu, Tuşba, Erciş, Gürpınar ve Çaldıran İlçelerindeki öğrenim gören 390 öğrenci, 30 öğrenci velisi ve 25 öğretici oluşturmaktadır. Morgan'ın geliştirdiği evrenden örneklem denklemini dikkate alındığında bu araştırmada 390 öğrenciden oluşan örneklem evreni temsil ettiği söylenebilir.⁴

³Bu bilgi 06/05/2019 Van İl Müftülüğünden alınmıştır.

⁴Robert V. Krejcie. Ve Daryle W. Morgan. DeterminingSampleSizeForResearchActivities, EducationalAndPsychologicalMeasurement.1970,30,s.607-610. https://home.kku.ac.th/sompong/guest_speaker/KrejcieandMorgan_article.pdf (Erişim tarihi 14/05/2019)

Araştırma için Van ilinin seçilmesinde; o ilde ikame ediyor olmamız ve çalışmayı yaparken bağlı bulunduğumuz üniversite ve enstitünün bu ilde bulunması, dolayısıyla da araştırmanın organizasyonunu kolaylaştırması etkili olmuştur. Van'ın Erciş, Gürpınar, Çaldıran, İpekyolu, Edremit ve Tuşba ilçelerinde çalışma yapılmıştır. Bu durum katılımcılara direk ulaşma ve bizzat anket uygulama, mülakat yapma imkânı sağlamıştır.

Veriler; öğrencilerin "Kur'an kurslarının bireyin Kur'an'ı anlamasına, sosyal yaşamda sergilediği davranışlarına, değer algısına, ibadetlerini düzenli yapmasına ve temel dini bilgilere sahip olmasına etkisi var mıdır?" problemlerine yönelik hazırlanan anket formu uygulanarak, veli ve öğretmenlerle mülakat yapılarak elde edilmiştir. Mülakat tekniği ile veriler toplanmış ve anali edilmiştir.

Uygulama; Van ili sınırları içerisinde bulunan Edremit, İpekyolu, Tuşba, Erciş, Gürpınar ve Çaldıran İlçelerindeki 390 öğrenci, 30 veli ve 25 öğretici ile sınırlandırılmıştır. Araştırma; öğrencilerin, velilerin ve öğretmenlerin "Kur'an kurslarının bireyin Kur'an'ı anlamasına, sosyal yaşamda sergilediği davranışlarına, değer algısına, ibadetlerini düzenli yapmasına ve temel dini bilgilere sahip olmasına etkisi var mıdır?" problemlerine yönelik hazırlanan anket formu ve görüşme sorularına verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

Araştırmada, Kur'an kurslarının bireyin Kur'an'ı anlamasına, sosyal yaşamda sergilediği davranışlarına, değer algısına, ibadetlerini düzenli yapmasına ve temel dini bilgilere sahip olmasına etkisi problemi ele alınmıştır. Bu problemi içeren sorulardan oluşan öğrenciler için anket, veli ve öğretmenler için mülakat soruları hazırlanmış, müftülükten gerekli izin alınıp Kur'an kursları bizzat dolaşarak uygulanmıştır. Anket için ve mülakatlar için hazırlanan sorular uzman görüşüne başvurularak uygun olduğu saptanmıştır. Anket ve mülakat ile kurslarda okuyan öğrencilerin, öğrenci velilerinin ve bu kurslarda görev yapan öğretmenlerin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada "tarama modeli" esas alınmıştır. Tarama ya

da anket araştırmalarında araştırmaya konu edinen olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde, olduğu gibi belirlenir.⁵

Ankete katılan katılımcıların görüş ve değerlendirmeleri SPSS paket programı vasıtasıyla analiz edilerek sonuçları değerlendirilmiştir. Katılımcıların her soruya verdiği cevapların frekansı (N), oranları (%) bulunmuş ve sonuçlar üzerinde değerlendirmeler yapılmıştır. Elde edilen veriler çeşitli demografik değişkenler açısında incelenmiş ve bu değişkenlerin Ğrencilerin ‘Kur’an kurslarının bireyin Kur’an’ı anlamasına, sosyal yaşamda sergilediği davranışlarına, değer algısına, ibadetlerini düzenli yapmasına ve temel dini bilgilere sahip olmasına etkisi’ ile ilgili görüşleri araştırılmıştır. Mülakata katılan 25 öğretici ve 30 veliye ait görüşmeler tasnif edilerek değerlendirilmiştir. Bu anlamda görüşmelerden elde edilen veriler doğrultusunda ortak noktalar ele alınarak değerlendirilmiştir. Ayrıca Kur’an kursları ve camiler gibi yaygın din eğitimi kurumları hakkında yapılmış araştırmalar incelenerek araştırmanın teorik temellendirmesi oluşturulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın problem ve alt problemler;

Yapılan araştırmanın ana problemini "Kur’an kurslarının bireyin Kur’an’ı anlamasına, sosyal yaşamda sergilediği davranışlarına, değer algısına, ibadetlerini düzenli yapmasına ve temel dini bilgilere sahip olmasına etkisi var mıdır?" sorusu oluşturmaktadır. Ana problemden yola çıkarak şu alt problemlere cevap bulunmaya çalışılmıştır:

- Kur’an Kurslarında Kur’an’ı Kerim’in mesajının anlaşılmasına yeterli düzeyde önem verilmekte midir?
- Kur’an kursu programları oluşturulurken, Kur’an’ın anlaşılması için teknolojiden yeterli düzeyde faydalanılmış mıdır?
- Kur’an kursu eğitimi, öğrencilerin sosyal yaşamda dini değerlere göre davranışlar edinmelerinde etkili midir?
- Kur’an kursu programları Ğrencilerin İslami ahlak değerlerine sahip olmalarında etkili midir?

⁵Mehmet Korkmaz, ‘‘Kur’an Kursu Ğreticilerinin EĞitim Ğretim Yeterliliklerine İlişkin Algıları’’, *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2011, sayı: 12, s. 111

- Kur'an mesajını Müslümanlara getiren Hz. Peygamberin, onun Ashabının örnek ahlakı yeterince kavranmakta mıdır?
- Kur'an kursu eğitimi öğrencilerin ibadetlerini yapmaları noktasında olumlu katkılar sunmakta mıdır?
- Kur'an kurslarında okutulan Kur'an'ı Kerim, Tecvit, Temel Dini Bilgiler, Siyer, Akait, Ahlak dersleri öğrencilerin dini bilgi ihtiyaçlarını yeterli düzeyde karşılamakta mıdır?

SAYILTILAR

- Araştırmada kullanılan survey tarama modeli, Kur'an'ın anlaşılmasında ve öğrenci davranışlarının şekillenmesinde Kur'an kurslarının rolü ile ilgili anket ve mülakat soruları, öğrenci veli ve öğretmenlerin görüşlerini anlamak için geçerli bir araçtır.
- Araştırmanın örnekleme evreni temsil etmektedir.
- Uygulamaya katılan öğrenciler herhangi bir etki altında kalmadan envanterleri doldurmuşlardır.
- Kur'an kursunda öğrenim gören öğrencilerin, velilerinin ve öğretmenlerin veri toplama aşamasında verdikleri cevapların, onların gerçek algılarını içerdiği varsayılmaktadır.
- Literatür taramalarından elde edilen ve kaynaklardan sağlanan bilgiler gerçeği yansıtmaktadır.

LİTERATÜR TARAMASI

Yapılan literatür taramasında Kur'an kursları ile çok fazla çalışma vardır. Ancak Kur'an'ın anlaşılmasında ve öğrenci davranışlarının şekillenmesinde Kur'an kurslarının rolü anlamdaki ile ilgili çalışmaya rastlanmamıştır. Bunun yanı sıra Kur'an kurslarının yararları, problemleri, Kur'an'ı anlamının önemi ile ilgili bazı çalışmalarda Kur'an'ın anlaşılmasında ve öğrenci davranışlarının şekillenmesinde Kur'an kurslarının rolü bağlamında değerlendirilebilecek bazı istifadelere de açıktır. Konumuzla ilgili bazı çalışmaları elde ettikleri sonuçlardan da kısaca bahsetmek suretiyle tanıtmak yerinde olacaktır:

1. “Öğrenci gözüyle yaygın din eğitimi ve öğretimi kurumları” adlı çalışmasıyla Mehmet Emin Ay öğrencilere: Kur’an kursunda, camide veya özel bir hocadan aldığınız din eğitimi ve öğretimi size neler kazandırdı veya kaybettirdi; açıklar mısınız? Sorusuyla bir araştırma yapmıştır. Öğrencilerin %88,6’sı olumlu görüş belirtirken %11,4’ü ise olumsuz görüş belirtmiştir. Bu çalışmada olumsuz görüş bildirenler Kur’an meali ile ilgili eksiklikleri dile getirmişlerdir.⁶

2. “Kur’an’ı anlamının önemi ve bu konudaki çalışmalar” adlı bir başka çalışma da Abdurrahman Çetin tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada Kur’an’ı anlamının kişilerin seviyelerine göre değişiklik gösterdiğini, herkesin ondan bir şeyler öğrenebileceğini dile getirmiştir. Kur’an’ı anlamak için Peygamberin ve sahabenin rehberliğine dikkat çekmiştir. Ayrıca Kur’an kurslarında tefsir unsuru ele alınmıştır.⁷

3. Türker Akşener. “Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Kur’an kurslarında yeni düzenlemeler ve din eğitimi (Adana örneği)” adlı çalışmasını 2010-2011 eğitim öğretim yılında Adana ilindeki Kur’an kursları öğretici ve öğrencileri üzerine yapmıştır. Çalışmada: Öğreticilerin kendilerini geliştirme, pedagojik formasyon, eğitimde teknolojiyi ve yenilikleri takip etme konusunda yetersiz oldukları, ders kitaplarının derste kaynak kitap olarak okutulduğu fakat beğenilmeyen taraflarının olduğu ve kimi kurs binalarının fiziki yapılarının yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır.⁸

4. “Sahabe ve Kur’an” adlı çalışmasıyla Mustafa Öztürk: Kur’an anlamada sahabenin rolüne dikkat çemiştir. Vahiy ortamının şahidi ve Kur’an’ın dolaysız muhatabı olan sahabenin Kur’an’ı anlama biçiminin örnekliği üzerinde durmuştur.

⁶Mehmet Emin Ay, Öğrenci Gözüyle Yaygın Din Eğitimi ve Öğretimi Kurumlar, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 4, Cilt: 4, 1992, s. 259.

⁷Abdurrahman Çetin, Kur’an’ı anlamının önemi ve bu konudaki çalışmalar, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 9 Cilt: 9, 2000, s. 193.

⁸ Zeki Salih Zengin, *Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Kur’an kurslarında yeni düzenlemeler ve din eğitimi (Adana örneği)* (Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012, s. 4.

Bu durumun tarihselcilikle karıştırılmaması gerektiği; Peygamber ve sahabesinin rehberliğinin gerekliliğini dile getirmiştir.⁹

5. “Kur’an’ı Kerim’i anlamadan okuma sorunu” adlı çalışmasıyla Şehabettin Kırdar, Müslümanların Kur’an’ı anlamadan okumayı normalleştirdiklerini ve onu anlamak için de bir çaba içerisinde olmadıklarına dikkat çekmiştir. Kur’an’ın indiriliş gayesi üzerinde durarak onu anlamının önemine değinmiştir. Bu çerçevede Kur’an’ın anlaşılması için sistematik ve resmi bir eğitime ihtiyaç olduğunu dile getirmiştir.¹⁰

⁹ Mustafa Öztürk, “Sahabe ve Kur’an”, *Karadeniz Teknik Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2(2), 2015, s.7.

¹⁰ Şehabettin Kırdar, Kur’an’ı Kerim’i Anlamadan Okuma Sorunu, *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı:36, 2013, s.32.

2. BİR DİN EĞİTİMİ KURUMU OLARAK KUR'AN KURLARI

Eğitim, formal ve informal olarak ikiye ayrılmaktadır. Formal eğitim, planlı, kasıtlı, programlı olarak yapılan eğitimidir. İnfomal eğitim ise, hayat içinde kendiliğinden oluşan bir eğitimidir. İnfomal eğitim, plansız, amaçsız ve gelişigüzeledir. Formal eğitim, örgün ve yaygın olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Örgün eğitim, okullarda düzenli ve planlı olarak belli bir yaş grubuna verilen eğitimidir. Yaygın eğitim ise, hiç okula gitmemiş veya eğitimin bir kademesinde okuyan veya bu kademelerinden birisinde okurken ayrılan bireylere ilgi ve ihtiyaçlarına göre verilen eğitimidir.¹¹ Din eğitimi de yaygın ve örgün eğitim olarak ikiye ayrılmaktadır: Örgün din eğitimi; belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki öğrencilere amaca göre hazırlanmış programlar vasıtasıyla okul çatısı altında düzenli olarak gerçekleştirilen din eğitimi çalışmalarıdır. Yaygın din eğitimi ise, örgün din eğitiminin yanında veya dışında, düzenlenen, halka dini bilgi veren hayatı yorumlama becerisi kazandıran, dini ve milli değerleri aşıl原因an; kardeşlik, fedakârlık hoşgörü gibi, meziyetleri kazandıran, ibadetlerin usulüne uygun bir şekilde yerine getirilmesine yardımcı olan din eğitimi çalışmalarıdır.¹²

Dinin mesajlarının sadece çocuklara ve gençlere değil toplumun bütün kesimlerine iletilmesi açısından yaygın din eğitimi önemlidir.¹³ Yaygın bir din eğitim kurumu olan Kur'an kursları toplumu dini açıdan bilinçlendirdiğinden ciddi bir öneme sahiptir. Bu kurumlara gelen kişiler, Allah'ın mesajını daha iyi anlamak ve ayrıntılı bir din eğitimi almayı amaçlamaktadırlar. Kur'an-ı Kerim'i yüzünden okumayı öğrenmek, namazda okunan dua ve Kur'an sureleri başta olmak üzere Kur'an-ı Kerim'den bazı bölümleri ezberlemek ve dinî bilgilerini tamamlamak amacıyla bu kurslara gelmektedirler.¹⁴ Örgün din eğitimi kapsamında gördükleri

¹¹Mehmet Şevki Aydın, *Bir Din Eğitimi Kurumu Olarak Kur'an Kursu*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2010, s. 27

¹²Davut Işıkoğan ve Mübarek Aktürk, Kur'an Kurslarının Kadınların Din Eğitimine Katkısı (Diyarbakır Örneği), *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14(1), 2012 s. 75.

¹³Hüseyin Yılmaz, "Yaygın Din Eğitimi Kurumları ve toplumsal Barış", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5(2), s. 334.

¹⁴Abdullah İnce, "Kur'an Kursu Öğreticisi Görüşlerine Göre Kur'an Kurslarının Dinî Sosyalleşmeye Katkıları", *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2017, Sayı:2, s. 159.

eğitimi yeterli görmeyen kişiler bu eksikliklerini Kur'an kurslarıyla gidermeye çalışmaktadırlar. Okullarda seçmeli olarak Kur'an, siyer, temel dini bilgiler dersleri isteğe bağlı olarak okutulmaktadır.¹⁵ Ancak dini bilgiler kazandırmak, dindar bir nesil yetiştirmek açısından yeterli değildir. İlkokulu'n 4. sınıfında başlayan ve Lisenin sonuna kadar devam eden din öğretimi, ders saati, öğretmen ve müfredat açısından yetişmekte olan neslin dinle ilgili ihtiyaç ve beklentilerini karşılamaktan uzaktır.¹⁶ Bunun yanında okuldaki eğitim sadece okula giden çocuklar için uygun şartlar taşırken okula gitmeyen kişiler bu eğitimin faydalanamamaktadır. Aynı zamanda okullarda din dersleri için ayrılan saat sayısı Kur'an kurslarınınkinden daha azdır. Kur'an kurslarına haftada 5 gün ve günde 3 saat devam eden bir öğrenci, 9 haftalık bir sezonda 135 saat din eğitimi alma imkânı bulabilmektedir. Bu durum, Kur'an kurslarının çocuğuna din eğitimi aldırarak isteyen veliler için önemli bir fırsat olduğunu göstermektedir.¹⁷ Bu fırsat sayesinde toplum bilinenerek dini yönden dinamiklerini koruma imkânı elde etmektedir. İslam'ın istediği "beşikten mezara kadar eğitim" hedefine de ulaşabilmektedir.¹⁸

Bu başlık altında Kur'an kurslarının tarihi gelişimi, yasal dayanakları, öğretim programları ve genel amaçları ele alınacaktır.

2.1. Kur'an Eğitiminin Tarihi Gelişimi

Kur'an eğitimi, Peygamber'e vahyin gelmesiyle başlamıştır. Hz. Peygamber kendisine vahiy geldikten kısa süre sonra onu akrabalarından başlayarak tebliğ etmeye başlamıştır. Kur'an'ın mesajını alan insanlar öğrendiklerini hayatlarına uygulayıp tebliğ amaçlı diğer insanlara öğretmişlerdir.

Kur'an öğretimi ilk dönemlerde mescitlerde, kütüplarda ve evlerde yapılmıştır. Hz. Peygamber'in sağlığında henüz müstakil öğretim kurumları ortaya çıkmadığından, dini bilgilerin öğretildiği yegâne mekânlar evler ve mescitlerdi. Evler, Kur'an eğitiminde ilk zamanlarda önemli bir yere sahiptir. Hz. Peygamber,

¹⁵<https://ttkb.meb.gov.tr/www/haftalik-ders-cizelgeleri/kategori/7> (Erişim Tarihi: 16.01.2019)

¹⁶Ko, "Diyaret İşleri Başkanlığı ve Yaygın Din Eğitimi", 2001,s.140.

¹⁷Ko "Yaz Kur'an Kursları Üzerine Bir Araştırma," 2011, s. 9

¹⁸ el-Münâvî, Feydu'l-Kadîr, I, 542-3.

Mekke’de kendi evi başta olmak üzere Hz. Ebubekir, Erkam ve Ammar b. Yasir’in evlerinde, Kâbe’nin civarında ve çeşitli platformlarda eğitim ve öğretim faaliyetlerinde bulunmuştur.¹⁹ Gizlice evlerde öğretilen Kur’an eğitimi daha sonra açıkta yapılmaya başlanmıştır.²⁰

İslam’ın ilk müessesesi, Müslümanların siyasi ve kültürel faaliyetlerinin ilk yeri şüphesiz ki mescitlerdir. Peygamberimizin vefatı sonrasında Emeviler dönemine kadar süren yaklaşık otuz yıllık Raşit halifeler döneminde de İslami eğitim mescit merkezli olarak devam etmiştir. İslam’ın ilk günlerinden bugüne gelinceye kadar eğitim ve öğretimin verildiği yerlerin en önemlisi ve süreklisi daima camiler ve mescitler olmuştur.²¹ Camilerde öğretilen ilimlerin başında Kur’an ve tefsir gelmektedir.²² Siyasi, toplumsal, askeri gibi birçok mesele camilerde görüşülmüştür.²³ Yalnızca dini ilimlerin öğretildiği cami mescitlere kadınların da bazen katıldığı görülmüştür.²⁴ Daha sonra yoğunlaşan faaliyetler neticesinde camilerde icra edilen her bir fonksiyon için ayrı ayrı birer kurum ve müessesenin kurulması yoluna gidilmiştir.²⁵ İlk mescit olan Mescid-i Nebevî’nin yanında Suffa adında eğitim öğretime mahsus bir okul açılmıştır. Mescid-i Nebevî ve evlerde yapılan eğitim için ayrıca muallimler de görevlendirilmiş ve muallimler ücret almadıkları gibi hediye de almamışlardır.²⁶ İlk dönem eğitim kurumlarından biri de kütüphanelerdir. İslamiyet doğduğu sırada da var olan ve sadece yazı öğretilen yerler olan kütüphaneler, İslamiyet sonrasında ise, Kur’an-ı Kerim ve temel dini bilgilerin

¹⁹Şakir Gözütok, *Kadınlara da Lazımdır*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2012, s.31

²⁰Mahmut Dünder, “Erken Dönem İslam Eğitim”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2014, 7(32), s. 292.

²¹Mustafa Köylü, Şakir Gözütok, *Ana Hatlarıyla İslam Eğitim Tarihi*, Ensar Yayınları, İstanbul, 2017, s. 407.

²²Şakir Gözütok, *İslam’ın Altın Çağında İlim*, Nesil Yayınlar, İstanbul 2012., 161.

²³Philip K. Hitti, “*Siyasi ve Kültürel İslam Tarihi*,” Adnan Adıgüzel, “İslamiyet’in İlk Döneminde Eğitim Öğretim”, *Diyanet İlmî Dergi*, 2001, 36(2), s. 46.

²⁴Mustafa Köylü, Şakir Gözütok, “*Ana Hatlarıyla İslam Eğitim Tarihi*”, s. 283

²⁵Dünder, “*İnsan Huzurunu Sağlamada Dini Bilinçlenmenin Önemi*”, 51.

²⁶Muhammed Hamidullah, “*İslam Peygamberi*”, Salih Zengin, 2011, “Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Kur’an Kurslarının Kurulması ve Gelişimi”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2011, 11(2), s. 2.

verildiği kurumlara da denilmeye başlanmıştır.²⁷ Hz. Peygamber'den sonra Raşit Halifeler de Kur'an'a ve onun öğretimine önem vermişlerdir. Hz. Ebubekir döneminde Kur'an sayfaları toplanarak 'Mushaf' haline getirilmiş, Hz. Ömer döneminde İslam beldelerine Kur'an öğretmenleri gönderilmiş, Hz. Osman döneminde de Kur'an nüshaları çoğaltılarak bu beldelelere dağılmıştır.²⁸ İlk dönem din eğitiminde sadece Kur'an öğretimi yapılırken sonraki dönemlerde İslam ilimlerinde ihtisaslaşma başlamış ve yeni ilimler ortaya çıkmıştır. Ancak Kur'an öğretimi ayrı bir alan olarak varlığını devam ettirmiştir. Medreselerde, cami veya medreselere bitişik yerlerde sadece Kur'an eğitimi için ayrılan kısımlar oluşmaya başlamıştır. Bu kurumlar çeşitli dönemlerde değişik isimler ile anılmışlardır. Bunların ilki, Medine'de açılan Mahremetü İbnü Nevfel Dâru'l-Kurrâ'sıdır.²⁹ Eyyübiler zamanında "daru'l-Kur'an", Anadolu Selçukluları ve Karamanoğulları devrinde "daru'l-Hüffaz", Osmanlılar zamanında ise "daru'l-Kurra" adını almıştır.³⁰

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde, Osmanlıdan kalan birçok kurumda değişiklik yapıldığı gibi eğitim kurumlarında da değişiklikler olmuştur. Cumhuriyet ilan edildikten sonra devlet işlerini şeriata bağımlılıktan kurtaran bir dizi inkılaplar yapılmıştır. Din İşleri Bakanlığı bakanlık olmaktan çıkarılmıştır. Diyanet İşleri Reisliğine dönüştürülmüştür; Halifelik ve dini mahkemeler kaldırılmış, geleneksel eğitim kurumları olan medreseler kapatılmıştır.³¹ Eğitim ile ilgili inkılaplar Tevhidi Tedrisat kanunu ile yapılmıştır. Bu kanun ile eğitim milli bir şekle bürünürken, din eğitimi laiklik çerçevesinde yeniden şekillenmiştir. Milli eğitime bağlı okullarda Kur'an dersi program dışı bırakılırken, bağımsız olarak sadece Kur'an dersi veren

²⁷ Adıgüzel, *a.g.e.*, 50.

²⁸ Ahmet Koç, Kur'an Kurslarında Din Eğitimi, *Din Eğitimi, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık*, Baskı: 2, 2012, s. 351.

²⁹ Davut Işıkoğan, Yaz Kur'an kurslarında Kur Sistemi ve Kur'an Kursu Öğreticilerinin Bu Sisteme Bakışı, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2008, Sayı: I, s. 204.

³⁰ Abdurrahman Çetin, "Kur'an Öğretim Tarihi ve Öğretim Kurumları (Ön Araştırma)". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1986, 1(1), yıl 1, s. 99.

³¹ Beyza Bilgin, "Türkiye'de Din ve Laiklik", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2001, Cilt: XIII, s. 44.

okullar kısa bir süre devam etmiştir.³² Genel olarak İslam eğitim tarihi boyunca Kur'ân'ın öğretilip ezberletildiği, dini inanç, ibadet ve ahlak bilgilerinin verildiği; Küttab, Sıbyan Mektebi, Daru'l-huffâz, Daru'l-Kur'ân ve Daru'l-Kurrâ gibi çeşitli kurumlar Cumhuriyet döneminde 2 Nisan 1925 tarihinde Kur'an Kurslarına dönüştürülmüştür.³³ Bu tarihte 50 milletvekilinin ortak önerisiyle bütçeye 'Hafızı Kur'an yetiştirmek üzere 10 kişi için ödenek konması' istenmiş, öneri kabul edilerek uygulanmıştır.³⁴ İlk açıldığı yıl hafız yetiştirmek üzere Diyanet İşleri Başkanlığına 10 adet Kur'an öğreticisi kadrosu verilmiş ve aynı yıl ilk kez 9 adet Kur'an kursu açılmıştır.³⁵ Kur'an kursları, resmî olarak ilk defa 1925 yılında açılmasına karşın, 1928 yılında Harf İnkılabı ile birlikte, Arap harfleriyle Türkçe yazmanın yasaklanması neticesinde 1929'da mevcut Kur'an kursları kapatılmıştır.³⁶ Ancak 1930'lu yılların başından itibaren bazı hocalara özgü devlet izni dâhilinde Kur'an öğretiminin devam ederken genel manada Kur'an öğretimine ilişkin yasaklar devam etmiştir.³⁷ Kursların yasaklandığı bu dönemlerde dahi, Anadolu'nun her tarafında gayr-i resmi yollarla Kur'an eğitimi devam etmiştir.³⁸ Ancak 1950 yılına kadar ara sıra resmi bir sıfatla eğitime devam eden Kur'an kursları da olmuştur.³⁹ 1950'den sonra çok partili hayatın başlamasıyla din eğitim öğretimi bir rahatlama dönemine girmiştir. Resmi kursların sayısı artmış ve gayri resmi kurslara da dokunulmamıştır.

³²Mustafa Öcal, "Türkiye'de Kur'an Eğitim Öğretiminde Görülen Gelişmeler ve Bir İcazetname Örneği", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2004, 13(2), s. 87

³³Mustafa Öcal, "Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Din Eğitimi ve Öğretimi", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1998, 7(7), s. 264.

³⁴Ahmet Turan Arslan, "Türkiye'de Din Eğitimi", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1995, Sayı: 7-8-9-10, s. 156.

³⁵İşıkdoğan, *a.g.e.* 204.

³⁶Mehmet Bahçekapılı, "Türkiye'de Din Eğitiminin Dönüşümü" Muzaffer Deniz "Tek Partili Dönemde Açılan Kur'an Kursları", *Türkoloji Araştırmaları*, 2016, 11(6), s. 6.

³⁷Mustafa Öcal, "Türkiye'de Din Eğitimi Tarihi Literatürü", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 2008, 6(12), s. 408.

³⁸Mustafa Öcal, "Türkiye'de Kur'an Eğitim Öğretiminde Görülen Gelişmeler ve Bir İcazetname Örneği", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13(2), 2004, s. 90.

³⁹Âdem Ünsal, *Yaz Kur'an Kurslarında Din Eğitim ve Öğretimi (Denizli Örneği)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü, 2009, s. 14.

Kur'an kursu sayısı, 1950'de 1960'a gelinceye kadar, yani Demokratik Parti döneminde 127'den 301'e ulaşmıştır. 1950'den günümüze kadar bu sayı artarak devam etmiştir.⁴⁰

Cumhuriyet döneminde Hifz Dershaneleri olarak bilinen resmi Kur'an kursları için en kapsamlı çalışma, 3-12 Nisan 1963 tarihinde Diyanet İşleri Başkanlığı Merkez Araştırma ve Geliştirme Kurulu tarafından yapılmıştır.⁴¹ Bu kurulda kursların program ve uygulamaları ile ilgili çok geniş kararlar alınmıştır. Bu kararlar ancak, 22.06.1965 yılında kabul edilerek 02.07.1965 tarih ve 12038 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ve ardından da 17.10.1971 tarihli ve 13989 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Kursları Yönetmeliğinin hazırlanmasıyla uygulanma şansı bulmuştur.⁴² Bu yönetmelik yayımlandıktan sonra halkın Kur'an kurslarına var olan teveccühü artarak devam etmiş, yeni binalar yapılmıştır. Bunun yanında daha önceden değinildiği gibi eski din eğitimi kurumları olan sıbyan mektepleri, darulkurrular da kurs binası olarak Kur'an kurslarına devredilmiştir.⁴³

Daha sonraki dönemlerde çeşitli zamanlarda Kur'an kursları ile ilgili yasal düzenlemeler yapılmıştır. 1997 yılında sekiz yıllık eğitimin zorunlu olmasıyla olumsuz bir dönem başlamıştır. 16.08.1997 tarih ve 4306 sayılı kanunla, ilköğretimin zorunlu ve kesintisiz sekiz yıla çıkartılmasından sonra 20.08.1997 tarih ve 23086 sayılı Resmî Gazete 'de yayınlanan Diyanet İşleri Başkanlığı, mevcut Kur'an Kursları Yönetmeliği'nde, birtakım değişiklikler yapmıştır. Bu gelişmelerden sonra kurslara olan talebin azaldığı görülmüştür.⁴⁴ Örneğin sekiz yıllık zorunlu eğitimden dolayı ilköğretim çağındaki öğrenciler Kur'an kurslarından faydalanamamıştır.

⁴⁰Öcal, a.g.e. 91.

⁴¹Zengin, a.g.e. 16.

⁴²Ramazan Buyrukçu, "Kur'an Kurslarında Din Eğitimi ve Öğretiminin Verimliliği Üzerine Bir Araştırma", Salih Zengin, a.g.e. 18.

⁴³Zengin, a.g.e., 19.

⁴⁴Zengin, a.g.e., 20.

Kur'an kursları, 2003 ve 2012 yılları arasında yapılan düzenlemelerle bir rahatlama dönemine girmiştir. Özellikle 2012 tarih ve 633 sayılı *Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanununda* yapılan değişikliklerle kurslardaki yaş sınırlandırılması kaldırılmıştır.⁴⁵ Bununla Kur'an kursları her yaşta kişinin faydalanma fırsatı bulduğu kurumlar haline gelmiştir.

2.2. Kur'an Kurslarının Yasal Dayanağı

Her insanın bir dine inanması, onu öğrenmesi, yaşaması ve onu çocuklarına öğretmesi en temel insan haklarından birisidir. Bundan dolayı insan hakları ile ilgili belge ve bildirgelerde din eğitiminin bir insan hakkı olduğu vurgulanmaktadır. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde: "Madde 18- *Herkesin düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak, din veya topluca, açık olarak ya da özel biçimde öğrenim, uygulama, ibadet ve dinsel törenlerle açığa vurma özgürlüğünü içerir.*"⁴⁶ Ülkemizde de din eğitimi anayasal bir hak olarak tanınmaktadır. T.C. Anayasası'nın 24. maddesi: "*Din ve ahlâk eğitim ve öğretimi devletin denetim ve gözetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlâk öğretimi ilk ve orta öğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitimi ve öğretimi ancak kişilerin kendi isteğine, küçük olanların da kanuni temsilcisinin talebine bağlıdır*".⁴⁷

Türkiye'de din eğitimi, okullarda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi kapsamında verilmektedir. Ancak din konusunda daha fazla eğitim almak isteyen gönüllü kişiler veya çocuk olanların velisinin rızasını almak şartıyla Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Kur'an kursları açılmıştır. Kur'an kurslarının işleyişi, programları ve amaçları 1965 yılında çıkartılan "*Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun*" ile 1971 yılında çıkartılan "*Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an*

⁴⁵<http://www.milliyet.com.tr/kuran-kurslarinda-yas-siniri-kalkti-gundem-1439788/> (Erişim Tarihi 26.06.2018)

⁴⁶İnsan hakları Evrensel Bildirgesi, s.2, http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/h_rights_turkce.pdf
Adresinden 19 Temmuz 2018 tarihinde alınmıştır.

⁴⁷Fatma Aköz, *Kur'an Kursu Öğrencilerinin Gözüyle Öğreticilerin İletişim Davranışlarının Din Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi*, (Konya Örneği), (Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü, Konya, 2011, s. 103.

Kursları yönetmeliği” ile belirgin olmaya başlamıştır.⁴⁸ Ayrıca 1990 tarihli yönetmelik ile yaygın din eğitimi hizmetleri daha da geliştirilmiş, Akşam Kursları ile yaz tatillerinde çocukların katılabileceği Yaz Kurslarının açılmasına, ayrıca kurs açılmayan yerlerde ise camilerde Kur’an öğretimine imkân sağlanmıştır.⁴⁹

Kur’an Kurslarıyla ilgili kapsamlı bir yönetmenlik de *03.03.2000 tarih ve 23982 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kur’an Kursları ile Öğrenci Yurt ve Pansiyonları yönetmenliğidir.*⁵⁰ Bunların dışında Kur’an kursları ders programları ve uygulama esaslarına ilişkin birden fazla yasal düzenleme bulunmaktadır.

2.3. Kur’an Kurslarının Öğretim Programları

Hızla gelişen dünyada bilim ve teknolojideki gelişmeler, iletişim imkânlarının artması, eğitim ortamlarının değişmesi, insanımızın din konusundaki ilgi ve ihtiyacının çeşitlenmesi ve buna benzer gelişmeler, Kur’an kurslarındaki öğretim etkinliklerinin programlanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu anlamda Kur’an kursları öğretim programları, teknoloji ve sosyal bilimlerin gelişmesine bağlı zenginleştirilerek geliştirilmiştir.⁵¹

Kur’an kurslarında düzenlenen eğitim faaliyetleri, *“Kur’an Kursları ile Öğrenci ve Yurt Pansiyonları Yönetmeliği ve Kur’an Kursları Yönergesi”* çerçevesinde yürütülmektedir. Kur’an kurslarında müfredat çerçevesinde “Kur’an’ı yüzünden okuma” ve “Hafız yetiştirmek” şeklinde iki ana öğretim programı

⁴⁸Ünsal, *a.g.e.*, 19.

⁴⁹Zengin, *a.g.e.*, 20.

⁵⁰Diyanet İşleri Başkanlığı Kur’an Eğitim ve Öğretimine Yönelik Kurslar İle Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönetmeliği, Yayınlanma Tarihi: 07.01.2012, Sayı: 28257, www.bagimsizdenetim.biz.tr/mevzuat/20472.html (Erişim Tarihi: 22.01.2018).

⁵¹Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, İhtiyaç Odaklı Kur’an Kursları Öğretim Programları, Ankara, 2012, s. 4, <http://www2.diyamet.gov.tr/EgitimHizmetleriGenelMudurlugu/Sayfalar/KuranKursuOgretimProgrami.aspx> (Erişim Tarihi: 23.01.2018).

uygulanmaktadır.⁵² Bu programlar daha ayrıntılı ve güncel olarak şu şekilde kategorize edilmiştir

Örgün Eğitime Devam Edenlere Yönelik Programlar (Okuma Salonları)

Yatılı Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı

Hafızlık Tekrar ve Talim Programı

Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş)

Kur'an Kursları Yurt Dışı Misafir Öğrenci Öğretim Programı

İhtiyaç Odaklı Kur'an Kursları Öğretim Programları

Camilerde Kur'an Öğretimi Programı

Hafızlık Eğitimi Programı

*Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı.*⁵³

Araştırmamızda Yaz Kur'an Kursları, Hafızlık Eğitimi, Camilerde Kur'an Öğretimi ve İhtiyaç Odaklı Kur'an Kursları Programları ele alınmıştır. Bu programlar arasında ders saat sayısı ve uygulama şekillerinde farklılıklar olmakla birlikte temelde tüm programlarda, Kur'an'ı Kerim, Akait, Ahlak, Siyer, Temel Dini Bilgiler ders olarak okutulmaktadır.

Bu programlardan biri olan Yaz Kur'an Kursları, okulların yaz tatiline girmesinden sonra Diyanet İşleri Başkanlığınca camilerde, Kur'an kurslarında ve uygun mekânlarda açılan iki aylık kurslardır. Okul sezonunda Kur'an öğrenme fırsatı bulamayan öğrencilerin yanında yararlanmak isteyen herkes bu kurslardan faydalanabilmektedir. Böylece Yaz Kur'an Kurslarında öğrencilerin Kur'an'ı yüzünden okumaları ve temel dini bilgiler öğrenmeleri sağlandığı gibi, Ahlak, İtikat,

⁵²Ramazan Buyrukçu, "Kur'an Kurslarında Din Eğitimi ve Öğretiminin Verimliliği Üzerine Bir Araştırma", Fatma Aksöz, a.g.e.,106.

⁵³Web Sitesi, <http://www2.diyamet.gov.tr/EgitimHizmetleriGenelMudurlugu/Sayfalar/KuranKursuOgreTimProgrami.aspx> (Erişim Tarihi: 22.01.2018)

Siyer ve ibadet gibi alanlarda bilgi ve beceri kazandırılmaktadır.⁵⁴ Programlar esnek bir yapıya sahip olup öğretmenlerin çevresel ihtiyaçlarına göre ayarlama yapılabilmektedir.⁵⁵

Hafızlık Eğitimi Programları ise Kur'an'ı Kerim'i baştan sona ezberletmek şeklinde düzenlenmiştir. Hafızlık eğitimi veren kurslarda, temel talim ve tecvit bilgilerine uygun olarak Kur'an'ı ezber derslerine ilaveten, Kur'an'ı Kerim'in Kıraat Dersleri, öğrencilerin Kur'an merkezli bazı dini bilgiler kazanmaları için Dini Bilgiler Dersi, motivasyon ve sosyal becerilerini arttırmak amacıyla Sosyal Etkinlik ve Rehberlik Dersi mevcuttur.⁵⁶ Hafızlık Eğitimi Programı, hazırlık, ezberleme ve pekiştirme olarak üç dönemden oluşmaktadır.⁵⁷

İhtiyaç Odaklı Kur'an Kursları Programında ise toplumun tüm kesiminin Kur'an eğitiminden etkin bir şekilde yararlanabilmesi hedeflenmektedir. Bu programlarda isteğe göre saatler veya günler değişebilmektedir. Dersler ise; diğer kurslarda olduğu gibi Kur'an-ı Kerim'i yüzünden okuma, iman, ibadet, ahlak konuları, temel dini bilgiler ve Hz. Peygamber'in hayatından oluşmaktadır.⁵⁸

⁵⁴Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programları*, 10. Ankara.//www2.diyaret.gov.tr/EgitimHizmetleriGenelMudurlugu/Sayfalar/KuranKursuOgretimProgrami.aspx, (Erişim Tarihi: 26/06/ 2018).

⁵⁵Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü (Program Geliştirme Daire Başkanlığı), *Yatılı Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı*, s.4.,Ankara.<http://www2.diyaret.gov.tr/EgitimHizmetleriGenelMudurlugu/KuranKursuOgretimProgrami/> (Erişim Tarihi: 02/07/2018).

⁵⁶Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü. *Hafızlık Eğitimi Programları*,s.7.HafızlıkEğitimProgramları,Ankara,//www2.diyaret.gov/EğitimHizmetleriGenelMudurlugu/Sayfalar/KuranKursuOgretimProgramları.aspx, (Erişim Tarihi: 26/06/ 2018).

⁵⁷Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü., *Hafızlık Eğitimi Programları*,s.7HafızlıkEğitimProgramları,Ankara,//www2.diyaret.gov/EğitimHizmetleriGenelMudurlugu/Sayfalar/KuranKursuOgretimProgramları.aspx, (Erişim Tarihi 26/06/2018)

⁵⁸Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *İhtiyaç Odaklı Kur'an Kursları Öğretim Programları*, 4.

2.4. Kur'an Kurslarının Genel Amaçları

Kur'an Kurslarının genel amaçları, 03.03.2000 tarih ve 23982 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Kursları ile Öğrenci Yurt ve Pansiyonları yönetmenliğinin 5. maddesinde şu şekilde sıralanmaktadır;

- a) *Kur'an'ı Kerim'i usulüne uygun olarak, yüzünden okumayı öğretmek,*
- b) *Kur'an'ı Kerim'i doğru bir şekilde okumayı sağlayıcı bilgileri uygulamalı olarak öğretmek,*
- c) *İbadetler için gerekli sure, ayet ve duaları doğru olarak ezberletmek ve bunların meallerini öğretmek,*
- d) *Hafızlık yaptırmak,*
- e) *İslam Dininin inanç, ibadet ve ahlak esasları ile Peygamberimizin hayatı ve örnek ahlakı hakkında bilgiler vermektir.*⁵⁹

Bu genel amaçların dışında Kur'an kurslarında uygulanan her programa özgü amaçlar bulunmaktadır. Buna göre Kur'an kurslarda, her yaşta insan kendi seviyesine uygun olarak İslami değerleri kazanmaktadır, bu değerleri kendi hayatlarına uygulamaktadır, Allah'ı sevgi temelinde tanımaktadır, yaratılıştaki düzeni fark etmektedir, Peygamber Efendimizi tanımaktadır, sağlıklı ahlak anlayışına sahip olmaktadır ve diğer gelişim alanlarına da katkı sağlamaktadır.⁶⁰ Ayrıca nitelikli zaman geçirmek, sosyal beceriler elde etmek, özgüven ve hedef sahibi olmak gibi amaçlar da Kur'an kurslarının hedefleri arasında yer almaktadır.⁶¹ Bunun yanında ibadetlerde okunması gereken süreleri ezberlemek, Kur'an'ı Kerim'i yüzünden okuma, Kur'an'ın mealini okuma alışkanlığını kazandırmak ve isteyen gönüllü kişilere hafızlık eğitimi vermek Kur'an kurslarının amaçları arasında sayılmaktadır.⁶²

⁵⁹www.bagimsizdenetim.biz.tr/mevzuat/20472.html(Erişim Tarihi: 22.01.2018)

⁶⁰Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *Kur'an Kursları Öğretim Programları (4-6 Yaş Grubu)*,

⁶¹Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *Yatılı Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programları,5.*,Ankara.<http://www2.diyamet.gov.tr/EgitimHizmetleriGenelMudurlugu/KuranKursuOgretimProgrami/> 2 Temmuz2018'de alınmıştır.

⁶²Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Kursları İle Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönetmeliği,<http://www.bagimsizdenetim.biz.tr/mevzuat/20472.html>(Erişim Tarihi: 15,05,2019)

Kur'an kursları, eğitim ve yaş düzeyleri birbirinden farklı kişilerin faydalandığı eğitim kurumlarıdır.⁶³ Bu anlamda kurs programları hazırlanırken kazandırılması gereken amaçlar herkesin seviyesine uygun biçimde belirlenmelidir.

⁶³Diyaret İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *Yatılı Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programları,4.*,Ankara.<http://www2.diyaret.gov.tr/EgitimHizmetleriGenelMudurlugu/KuranKursuOgretimProgrami/> 2 Temmuz2018'de alınmıştır.

3. KUR'AN EĞİTİMİNDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Kur'an eğitimi her Müslümanın alması gereken bir eğitimidir. Günümüz Türkiye'sinde bu eğitimi veren en önemli kurumlardan biri de Kur'an kurslarıdır. Bu kurslardaki Kur'an eğitiminin amacına hizmet etmesi gerekmektedir. Kurs eğitiminin öğrencide olumlu yönde davranış değişikliğine neden olması gerekmektedir. İslam'ın inşa etmek istediği insan modelinin temel ilkelerini kazandırmada etkili olması gerekmektedir. Kur'an eğitimi, sadece metni düzgün okuma olarak algılanmamalıdır. Her öğrencinin seviyesine göre amaca dönük, uygulanabilir programlar geliştirilmelidir. Bu sayede kurs eğitimi alan kişide olumlu anlamda davranış değişikliği gerçekleşmiş olacaktır. Öncelikle Kur'an'ı anlamının önemini kavramak lazım. Bunun yanında tefsir, meal derslerinin müfredatta yer alması ve sosyal aktivitelere daha çok yer verilmesi gerekir. Teknolojinin imkânlarından yararlanılarak eğitim formatları oluşturulmalıdır. Öğrencilerde bireysel öğrenme ve okuma alışkanlıkları kazandırılmalıdır. Bu ana başlık altındaki alt başlıklarda belirtilen noktalara dikkat çekilecektir.

3.1. Kur'an Mesajının Anlaşılmasının Önemi.

Kur'an'ı Kerim, Allah tarafından peygamberler vasıtasıyla insanlara gönderilen ilahi mesajları içermektedir. Kur'an, yaşadığımız hayatı bütün yönleriyle ele alan ilahi bir mesajdır. Kur'an'ı Kerim, birey ve toplum olarak nelere dikkat etmemiz gerektiğini nelerden kaçınmamız gerektiğini açıklar. Bir eğitim kitabı olan Kur'an, insanların akıllarını kullanmaları, fitratlarına uygun şekilde davranmaları; şirk, inkâr ve günahlara saplanmamaları konusunda uyarılmış, hakka tâbi olmamaları hâlinde kendilerini dünya ve ahiret hayatında bekleyen tehlikelerden haber vermiştir.⁶⁴ Allah'ın, kullarının iyiliği için indirdiği hayat rehberi olan Kur'an'ı Kerim'in gönderiliş amacı doğruya, güzele ulaşmaları, iki dünyada da mutlu olmalarını sağlamaktır. Bu da Kur'an'ın mesajını öğrenmek ve anlamakla mümkündür. Kur'an'ı anlamak her Müslüman için aslında kendi varlığının gerçek maliki olan Allah'ı tanımak, böylece varoluş sebebini, varlık sahnesindeki yerini ve

⁶⁴Kırdar, *a.g.e.*, s. 33.

gayesini anlayıp kavramaktır.⁶⁵ Bu ilahi mesajları anlamak ancak Kur'an'ı okuyup anlamakla mümkündür. Onu okuyup anlamamızı Allah emretmektedir:“(Resulüm!) Sana bu mübarek Kitab'ı ayetlerini düşünsünler ve akli olanlar öğüt alsınlar diye indirdik. (Sad, 38/29.)”. İşte düşünüp anlayasınız diye Allah size ayetleri açıklar”(Bakara 2/266). Sana da bu zikri (Kur'ân'ı) indirdik ki, kendilerine indirileni insanlara açıklayasın, ta ki düşünüp anlasınlar” (Nahl, 16/44. “Düşünesiniz diye Allah size ayetlerini böyle açıklıyor” (Bakara, 2/242). Bu ayetlerden anlaşıldığı gibi Allah, Kur'an'ı anlamamın ve düşünmenin önemine dikkat çekmektedir. Dolayısıyla Kur'an'ı yüzünden okumak veya ezberlemekten ziyade onun manasını, hikmetini anlamaya çalışmak lazım. İlahi mesajları anlayan, tefekkür eden insan, İslami bir hayat yaşama fırsatını elde etmiş olur. Kur'an'ı Kerim insani kâmil düzeyinde insanlar inşa etmek istemektedir. Buna göre sorumluluk duygusuna sahip, adaletli, ölçülü, dürüst, iffetli, erdemli, merhametli, güvenilir gibi temel ahlaki ilkelere sahip olmak Kur'an'ı Kerimi okuyup anlamakla mümkündür. İnsanların bu özelliklere sahip olması onların Kur'an'ı anladıklarını göstermektedir. Kur'an'ın rehber olabilmesi için okunması, anlaşılması, titizlikle ve samimiyetle hayata tatbik edilmesi gerekmektedir.⁶⁶

İslam'ın ilk dönemine bakıldığında da Hz. Peygamber, öncelikle Kur'an'ın anlaşılması için uğraşmıştır. Yani Kur'an mesajının tatbik edilmesi çabasını vermiştir. Onun döneminde ilköğretimin temelini Kur'an oluşturuyordu.⁶⁷ Bu dönemde öğretimin konusu, Kur'an ayetlerinin öğrenilmesi, ezberlenmesi, anlaşılması, hedeflerinin uygulanışının gösterilmesi oluşturuyordu.⁶⁸ İslam'ın bir din olması nedeniyle eğitimin temel amacı, Kur'an ve Sünnetin öğretilip anlaşılmasını sağlamak ve bu kaynaklardan beslenen bir sosyal yapı oluşturmaktır.⁶⁹ Peygamber Efendimiz Kur'an'ı kendi hayatında bir “hayat tarzı” olarak tatbik etmiş, onun

⁶⁵Öztürk a.g.e.,s. 9.

⁶⁶Kırdar, a.g.e., s. 47.

⁶⁷Şakir Gözütok, “Rasulullah (s.a.s) Döneminde İlköğretim Kurumları ve İşlevleri”, *Dini Araştırmalar Dergisi*, 1998, 1(2), s. 170

⁶⁸Âdem Ünsal *Yaz Kur'an Kurslarında Din Eğitim ve Öğretimi (Denizli Örneği)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü, 2009,s. 6.

⁶⁹Şakir Gözütok, *İslam'ın Altın Çağında İlim*, Nesil Yayınları İstanbul, 2012, 29-30

ahlâkıyla ahlaklanmış ve müminlere nebevî bir model olmuştur.⁷⁰ O gün Kur'an'ın bildirdiği hakikat ne ise insanlara öğretilmesi gereken de oydu. Müslümanlar her zaman onu okumuş ve anlamaya gayret etmişlerdir. Bu amaçla tefsir, tecvit ve kıraat gibi Kur'an ilimleri ortaya çıkmıştır.⁷¹ Ayrıca Kur'an'ın mesajının anlaşılması için hadis, kelim, fıkıh, akait gibi ilim dalları doğmuştur. Bu ilimlerin amacı temelde Kur'an mesajının anlaşılmasıdır.⁷²

3.2. Kur'an Kıssalarının Eğitimdeki Önemi

Allah, Kur'an-ı Kerim'de insanın ders alması için kıssalar anlatır. İlahi hikmet ve anlayışları insanların seviyelerine göre hikayeleştirir. Bunlar, her türlü eğitim, irşat ve tebliğle dolu birer hazinedir. Geçmişte yaşanmış olaylar olarak örneklik teşkil etmektedir. Olayların iyi ve kötü yönleri göz önüne serilerek mukayese yapabilmek ve bu olaylardan dersler çıkarabilmek imkânı sunulmaktadır.⁷³ Allah kıssaları bu amaçlarla bizlere anlatmaktadır.

Kıssalar, İslam'ın mesajını anlamak için hazineler olmanın yanında pedagojik olarak da eğitimde önemli bir yere sahiptir. Birçok konunun öğretiminde faydalanan hikâyeler, öğretimi kolaylaştırır ve konuların daha rahat anlaşılmasını sağlar. Hikâyelerle, verilen bilgiler sağlam zemine oturur, akıllarda daha iyi kalır ve hayata uygulanması kolaylaşır. Aynı zamanda hikâye dinleyenleri rahatlatır ve anlatılan konuya ilgilerini artırır. Öğretime renk katan hikâyeler, karmaşık meselelerin çözümünü kolaylaştırır ve zor konuların kavranmasında önemli katkılar sağlar.⁷⁴ Etkili ve kalıcı olması yönüyle bütün öğretim ortamlarında kullanılan hikâyeler, din öğretimi açısından farklı bir öneme sahiptir.⁷⁵ Çocukların ihtiyaç

⁷⁰Kırdar, *a.g.e.*, s.32.

⁷¹Mahmut Dünder, *Mısır Eyyubilerinde Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri*, İstanbul: Çıra Akademi Yayınları, 2017, s. 217.

⁷²Dünder, “*Mısır Eyyubilerinde Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri*”, s. 21

⁷³Bilgin, Beyza ve Selçuk, Mualla, “Din Öğretimi Özel Öğretim Yöntemleri”, Âdem Akıncı “Kur'an'daki Kıssalar ve Din Öğretimindeki Yeri”, *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2004, Yıl: 10, Sayı: 13, s. 47.

⁷⁴Adem Akıncı, Kur'an'daki Kıssalar ve Din öğretimindeki Yeri, *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Yıl: 10, Sayı: 13, 2004, s. 52.

⁷⁵Akıncı, *a.g.e.*, s. 42

duydukları zihinsel, duygusal, sosyal ve ahlaki gelişimlerini başarıyla tamamlayabilmeleri için nasihatlerden ziyade, yaşadıkları gerçek hayatın bir çeşit yansıması olan hikâyelerden süzülen model davranışlara muhtaçtırlar.⁷⁶ Bu modeller sayesinde çocuklar özdeşim kurarlar. Kıssalar, insanın hayal dünyasının genişlemesine, tefekkür etme kabiliyetinin gelişmesine, geçmiş olaylardan dersler çıkarmasına katkıda bulunur. Bu manada kurs programlarında kıssalar öğrencilerin ders almaları açısından kurs programlarında yeterince yer almalıdır.

3.3. Kur'an Eğitiminde Meal, Tefsir ve Kıssaların Önemi

Kur'an kurslarında meal ve tefsir dersleri bulunmamaktadır. Kur'an kurslarında öğrencilerin seviyelerine uygun tefsir ve meal derslerinin olması gerekmektedir. Kur'an'ı anlamak için tefsirini okumak, sünnetteki uygulamasını görmek ve İslam'ı tatbikattan haberdar olmak gerekmektedir.⁷⁷

Kur'an kurslarında, ilk adım olarak Kur'an'ın yüzünden okunması, ezberlenmesi için gerekli eğitim verilmektedir. Ancak Kur'an mesajının anlaşılması gerektiği bilincinin buradan başlaması gerekmektedir. Bu kurslarda tefsirin baştan sona okutulması veya Kur'an'ın tüm mesajlarının anlaşılması imkân dâhilinde olmayabilir. Bunda, Kur'an Kurslarına devam eden öğrencilerin hem yaşlarının hem de eğitim düzeylerinin farklı olması ve kursların eğitim sürelerinin kısıtlı olması etkili olmaktadır. Ancak öğrencilerin seviyelerine uygun biçimde temel ahlaki değerler, ibadetler, helal-haramlar konusundaki ayetlerin okutulması ve anlamlandırılması gerekmektedir. Zira her insan, ancak kendi seviyesine göre sunulanları anlayabilir ve ona göre yorumlayabilir. Nitekim aynı Tablo bakan sıradan bir insan ile bir ressamın yorumu ve değerlendirmesi nasıl farklı olursa; insanların Kur'an-ı Kerim'den istifadeleri de bilgi, anlayış ve kültür seviyelerine göre farklı olur.⁷⁸ Bu manada herkes kendi seviyesine göre Kur'an'ı anlayabilir. Kur'an

⁷⁶Macit Yılmaz, Değerler Eğitiminde Etkin Bir Materyal Olarak Kur'an Kıssaları ve Kullanılışı, *İslâmî İlimler Dergisi*, 2014, cilt: IX, sayı: 1, s. 142.

⁷⁷Hasan Kamil Yılmaz, Kur'an'ı Okumak ve Anlamak, *Altınoluk Dergisi*, 2000, Sayı: 172, s.9.

⁷⁸Abdurrahman Çetin, "Kur'an Öğretim Tarihi ve Öğretim Kurumları (Ön Araştırma)", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2000, 1(1), yıl 1, s. 197

kurslarında öğrencilerin seviyelerine uygun olarak Tefsir, meal ve Peygamberin sünnetteki uygulamaları öğretilmelidir.

3.4. Kur'an Mesajının Anlaşılmasında Hz. Peygamber ve Sahabe Hayatının Önemi.

Kur'an'ın ilk müfessiri ve açıklayıcısı Allah'tır. İkinci açıklayıcısı ise Hz. Peygamberdir. Üçüncü açıklayıcılar da Peygamber sahabesidir. Peygamberimiz Kur'an'ı açıklamış ve hayatıyla bizlere örneklik teşkil etmiştir. Allah Peygamberi bizim için örnek olarak sunmaktadır. *“Ant olsun, Allah'ın Resulünde sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman, Allah'ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır.”*(Ahzap, 33/21).Allah ilk eğitici olmakla beraber bu görevi Hz. Peygambere de vermiştir.⁷⁹Onun döneminde yaşayan Müslümanlar onun mesajını öğrenip hayatlarına uygulamışlardır. İslam eğitiminde “Peygamber” odaklı bir eğitim sistemi oluşturulmuştur. Hangi eğitim kurumunda ve hangi tür eğitim alırsa alınsın rol model daima Allah'ın Resulü olmuştur.⁸⁰Bundan dolayı Kur'an kurslarında Hz. Peygamber ve Sahabenin hayatları örneklik teşkil etmesi bakımından okutulmalıdır.⁸¹ H. Peygamberle ilgili bilgi verilmektedir ancak yeterli değildir.

H. Peygamber Kur'an'ı Müslümanlara tebliğ eden elçidir. Dolayısıyla Kur'an'ı en iyi bilen, onu açıklayan ve onu yaşayan da kendisidir. Aynı zamanda onunla birlikte yaşamış örnek sahabenin hayatı da yol göstericilik bakımından önemlidir. Sahabe nesli bizim için Kur'an'ın sıhhatli anlaşılması ve hayata taşınması hususunda rol modeldir.⁸²Onların Kur'an'ın açıklamasını bizzat Peygamberden öğrenmeleri Müslümanlar için rehber olmaları açısından önemlidir.

3.5. Kur'an Eğitiminde Sosyal Aktivitelerin Önemi

Sosyal etkinlikler eğitimde yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlar. Sosyal aktiviteler, oyunlar eğitimde önemli bir yere sahiptir. Çocuk yaştaki öğrenciler için daha büyük

⁷⁹ Şakir Gözütök, İslam Medeniyetinde Eğitim Felsefesi, Ensar Yayınları, İstanbul, 2019, s. 55.

⁸⁰Gözütök, *İslam Medeniyetinde Eğitim Felsefesi*, s. 225.

⁸¹Çetin, “*Kur'an Öğretim Tarihi ve Öğretim Kurumları (Ön Araştırma)*”, s.1.

⁸²Öztürk, *a.g.e.*, s. 8

önem arz etmektedir. Çocuklar oyun oynayarak paylaşmayı, sabretmeyi, başkasının hakkına riayet etmeyi öğrenmektedir. Oyun ise çocuğun eğitiminde ve kişilik gelişiminde önemli bir yer tutmaktadır. Çocuğun çevresi ile ilişki kurmasına duygu ve düşüncesini açıklamasında yardımcı olmaktadır.⁸³ Kur'an kursları davranış kazandıran bir eğitim kurumu olduğu için kurslarda oyun ile birçok ahlaki kural öğretilir.

Sosyal aktiviteler öğrencilerin dini sosyalleşmesine katkıda bulunur. Dini sosyalleşme kavramsal olarak bireyin ait olduğu toplumsal yapının dini kültür, değer, sembol ve modellerini içselleştirmesi ve kendine mal etmesidir.⁸⁴ Başka bir ifade ile dini sosyalleşme, dini esaslarla kişinin sosyal hayatını düzenlemesidir.⁸⁵ Kur'an kurslarına gelen öğrenciler arasında etkileşim meydana gelir. Bu etkileşim ortamı İslami kaygılar nedeniyle dini bir sosyalleşme meydana getirir. Çünkü İslam, insanın iktisadi, siyasi, sosyal ve hayata dair bütün idraklerine tesir eder ve bunları dinin esasları ile şekillendirmeye çalışır.⁸⁶ Dolayısıyla kurslarda öğrenciler birlikte namaz kılmak, oruç tutmak, doğru konuşmak gibi dini yaşam biçimleri ile birbirlerini etkilemektedirler. Bunun yanında gezi, piknik gibi organizasyonlar öğrencilerin hayatı anlamalarına hem de birlikte iş yapma ahlakını öğrenmelerinde etkili olur. Bu manada kurslarda sosyal aktiviteler çeşitlenmeli ve artırılmalıdır.

3.6. Kur'an Eğitiminde Teknolojinin Önemi

Bilgisayar başta olmak üzere akıllı telefon, projeksiyon, mp3 player, hd TV'ler, ses kayıt cihazları gibi teknolojik araç gereçlerle Kur'an öğrenimi ve öğretimi daha kolay hale gelmiştir. Dijital ortamlara hazırlanmış programlar, Kur'an eğitimi veren hocaların derslerini takip edebilme şansı sunmaktadır. Ayrıca dijital ortamdaki derslerin pek çoğunun ücretsiz olması bütün Kur'an öğrencilerinin bu

⁸³ Ayşegül Ulutaş, Okul Öncesi Dönemde Drama ve Oyunun Önemi, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2011, Yıl: 4, Sayı: 6, s. 233.

⁸⁴ Abdullah İnce, *Türkiye'de Yetişkn Kadınlara Yönelik Kur'an Kursları politika ve Uygulama Önerileri*, (Analiz), Seta, 2018, Sayı: 254, s. 15.

⁸⁵ Gözütok, "İslam Medeniyetinde Eğitim Felsefesi" s. 228.

⁸⁶ Gözütok, "İslam Medeniyetinde Eğitim Felsefesi" s, 229.

imkândan faydalanabilmesini sağlamaktadır.⁸⁷ Ancak bu imkânlardan tüm kurslar faydalanamamaktadır. Hatta bazı kurslarda ders kitapları dahi yetersiz olabilmektedir.⁸⁸ Kur'an kurslarında başta akıllı tahta olmak üzere teknolojik donanımlar sağlanmalıdır. Genel ağ üzerinden öğrencilere sunulan programlar zenginleştirilmeli ve yaygınlaşmalıdır. Bu sayede daha az zaman ve masrafla daha fazla insan Kur'an eğitiminden faydalanmış olacaktır. Bununla birlikte her öğrenci kendi hızına göre eğitim alma imkânına sahip olacaktır. Nitekim Milli Eğitim Bakanlığı 2020 den itibaren dijital dershanecilik dönemi başlatacağını bildirmektedir.⁸⁹ Buna benzer uygulamalar Kur'an kursları için de kullanılabilir.

⁸⁷Mehmet Emin, Mehmet Ali Kahraman, İmam Hatip Lisesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Kur'an Dersine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi. <http://www.registericpess.org/index.php/ICPESS/article/view/2291/539> s.282.(Erişim Tarihi 10.03.2019).

⁸⁸Ahmet Koç, "Yaz Kur'an Kursları Üzerine Bir Araştırma", *Diyanet İlmî Dergi*, 2011, 47, Say: 2, s. 20.

⁸⁹<http://www.kamuajans.com/egitim-personeli/meb-in-tum-bilisim-portallari-tek-platformda-toplandi-h531466.html>

4. BULGULAR VE YORUMLAR

4. 1. Demografik Özellikler

Araştırma kapsamında 390 Kur'an kursu öğrencisinden anket yoluyla veri toplanmıştır. Elde edilen veriler çeşitli değişkenler açısından incelenmiş ve bu değişkenlerin öğrencilerin "Kur'an kurslarının bireyin Kur'an'ı anlamasına, sosyal yaşamda sergilediği davranışlarına, değer algısına, ibadetlerini düzenli yapmasına ve temel dini bilgilere sahip olmasına etkisi" ile ilgili görüşleri araştırılmıştır. Örnekleme yer alan katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Bu maddelerde beklenen değeri 5'ten küçük %20'nin üstünde hücre bulunduğu için ki-kare testi yapılamamıştır.

Tablolar incelendiğinde ($p < 0.05$). Farklılık olan maddelerle ilgili ki-kare testi sonuçları aşağıdaki alt problemler tablolarında açıklanmıştır.

P değerinin yorumu:

P değeri küçüldükçe istatistiksel olarak anlamlı farklılığın kanıtı artar.

p değeri 0,01 ile 0,05 aralığında; İstatistiksel olarak anlamlı fark vardır.

p değeri 0,001 ile 0,01 aralığında; Yüksek düzeyde anlamlı fark vardır.

p değeri 0,001 den daha küçük ise; Çok yüksek düzeyde istatistiksel olarak anlamlı fark vardır.

p değeri 0,10 ile 0,05 aralığında; Sınırdan anlamlılık-marginallysignificant- anlamına gelmektedir.

Çalışmada, Seval Kul'un yorumu dikkate alınmıştır.⁹⁰

⁹⁰Seval Kul, İstatistik Sonuçlarının Yorumu: P Değeri Ve Güven Aralığı Nedir?, Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi, Biyoistatistik Anabilim Dalı, 2014, s. 11.13. Gaziantep, Türkiye, <https://www.toraks.org.tr/uploadFiles/book/file/1832014154715-113.pdf>, (24.05.2019)

Tablo 1: Katılımcıların bazı sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımları.

Sosyo-Demografik Özellikler	N	%
Yaş		
7-14 yaş	197	50,5
15-25 yaş	66	16,9
26-35 yaş	55	14,1
36 ve üstü	72	18,5
Toplam	390	100,0
Cinsiyet		
Erkek	131	33,6
Kadın	259	66,4
Toplam	390	100,0
Annenizin mesleği		
Ev hanımı	364	93,3
Memur	9	2,3
Esnaf	6	1,5
Serbest meslek	9	2,3
Diğer	2	0,5
Toplam	390	100,0
Babanızın mesleği		
Çalışmıyor	52	13,3
Memur	60	15,4
Esnaf	56	14,4
Serbest meslek	121	31,0
Diğer	101	25,9

Toplam	390	100,0
Öğrenim durumu		
İlköğretim çağındayım	188	48,2
İlköğretim mezunuyum	161	41,3
Lise mezunuyum	23	5,9
Üniversite mezunuyum	18	4,6
Toplam	390	100,0
Kursa gitmenizdeki etkili olan faktör		
Kendi isteğimle	308	79,0
Ailemin isteğiyle	68	17,4
Çevremizin etkisiyle	8	2,1
Diğer	6	1,5
Toplam	390	100,0
İlçe		
Çaldıran	55	14,1
Gürpınar	63	16,2
Edremit	52	13,3
Erciş	82	21,0
İpekyolu	70	17,9
Tuşba	68	17,4
Toplam	390	100,0

Tablo 1'deki verilere göre, yaşa göre katılımcılardan (n = 197, %50,5) kişi 7-14, (n = 66, %16,9) kişi 15-25, (n = 66, %14) 26-35 ve (n = 72, %18,5) kişi 36 ve üstü yaş aralığındadır. Kadın ve erkek katılımcılara bakıldığında kadınların (n = 259, %66,4) erkeklerden (n = 131, %33) daha fazla sayıda oldukları görülmektedir. Anne mesleği durumuna bakıldığında katılımcılardan çoğunluğun annesinin ev hanımı (n

= 364, %93,3) olduğu görülmektedir. Bunun yanında, annesi memur (n = 9, %2,3), esnaf (n = 6, %1,5), serbest meslek (n = 9, %2,3) ve diğer (n = 2, %0,5) olan kişiler de mevcuttur. Baba mesleği durumuna bakıldığında katılımcılardan babası çalışmayan (n = 52, %13,3), memur olan (n = 60, %15,4), esnaf olan (n = 56, %14,4) ve serbest meslek sahibi olanların (n = 121, %31,0) olduğu görülmektedir. Baba mesleğine göre “Diğer” seneği işaretleyen (n = 101, %25,9) kişiler de mevcuttur. Öğrenim durumuna bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğu ilköğretim çağında (n = 188, %48,2) ve ilköğretim mezunu oldukları (n = 161, %41,3) görülmektedir. Az da olsa lise(n = 23, %5,9) ve üniversite mezunu (n = 18, %4,6) olanlar da vardır. Kursa gitme nedenine bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun (n = 308, %79,0) kendi istekleriyle, (n = 17, %17,4) kişni ailesinin isteğiyle, (n = 8, %2,1) kişinin çevrenin etkisiyle ve (n = 6, %1,5) kişinin ise başka nedenlerle kursa gittikleri görülmektedir. Katılımcıların ilçe durumlarına bakıldığında (n = 55, %14,1) kişinin Çaldıran, (n = 3, %16,2) kişinin Gürpınar, (n = 52, %13,3) kişinin Edremit(n = 82, %21,0) kişinin Erciş ve (n = 70, 17,9) kişinin ise İpekyol’unda oturdukları görülmektedir

4. 2. Katılımcıların Ki-Kare Testinin Özetleri

Tablo 2: Katılımcıların görüşlerinin cinsiyetlerine göre özet Ki-kare testi sonuçları

Madde	Ki-	Sd	P
Kur'an kursunda ezber ve yüzünden okumaya gereğinden fazla önem verilmektedir.	4,876 ^a	4	0,300
Kur'an kursunda ezberlediğimiz surelerin ve duaların anlamını da öğrenmekteyiz.	10,743 ^a	4	0,030
Kur'an Kursundaki ders kitapları Kur'an'ı anlamaya dönük içeriklere sahiptir	7,869 ^a	4	0,096
Kur'an kursunda yeterli düzeyde meal okumaktayız.	4,216 ^a	4	0,378
Kur'an kursunda yeterli düzeyde tefsir okumaktayız.	4,814 ^a	5	0,439
Kur'an kıssalarından güzel dersler çıkartma fırsatı bulmaktayız.	7,298 ^a	4	0,121
Kur'an Kursu eğitiminde teknolojiden faydalanma imkânımız vardır.	9,620 ^a	4	0,047
Kur'an Kursunda teknoloji kullanımı derslerin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır.	4,942 ^a	4	0,293
Kurs öğretim programlarında; hikâye, film, animasyon gibi imkânlara yeterince yer verilmektedir.	15,323 ^a	4	0,004
Dijital ortamda, genel ağ üzerinde Kur'an eğitim formatlarına ulaşma imkânımız vardır.	1,320 ^a	4	0,858
Kurs ders içerikleri görsellere zenginleştirilmiştir	7,953 ^a	4	0,093
Kur'an kursunda yardımlaşmayı öğrenmekteyiz.	,823 ^a	4	0,935
Kurs eğitimi sayesinde topluma karşı sorumluluk bilincim gelişmektedir.	9,971 ^a	4	0,041
Yakın akrabaya karşı görev ve sorumluluk bilincim gelişmektedir.	8,513 ^a	4	0,074
Kur'an Kursuna başladıktan sonra anne babama daha çok saygı duymaya başladım	20,483 ^a	4	0,000
Kur'an Kursunda öğrendiğim dini bilgileri hayatımda uygulamaktayım.	8,920 ^a	4	0,063
Kur'an kursu eğitimi sayesinde davranışlarımda olumlu gelişmeler oldu	17,579 ^a	5	0,004

Kur'an Kursunda insanlara karşı daha merhametli olmayı öğrenmekteyim.	8,149 ^a	4	0,086
Kursa geldikten sonra temizliğe daha çok önem vermeye başladım.	16,873 ^a	4	0,002
Kur'an kursunda, sosyal açıdan faaliyetler yapılmaktadır.	10,961 ^a	4	0,027
Kur'an Kursu sosyalleşmeme katkıda bulunmaktadır.	6,920 ^a	4	0,140
Kur'an Kursunda iffetli olmayı öğrenmekteyim	13,801 ^a	4	0,008
Kur'an Kursunda yalan konuşmamayı öğrenmekteyim.	14,368 ^a	4	0,006
İslam'ın emrettiği ahlak kurallarına uymayı öğrendim	7,008 ^a	4	0,135
Kur'an Kursunda ibadetlerimi daha bilinçli yapaktayım.	13,056 ^a	4	0,011
Kur'an Kursu dini gelişimime katkı sağlamaktadır.	3,480 ^a	4	0,481
Kur'an Kursunda ibadetlerimi nasıl yapacağımı öğrenmekteyim.	10,824 ^a	4	0,029
Kur'an Kursunda ibadetlerimi daha düzenli yapmayı öğrenmekteyim	20,962 ^a	4	0,000
Kurs eğitimi sayesinde Allaha, Peygambere karşı sevgimde artış oldu.	7,531 ^a	5	0,184
Hz. Peygamberin insanı yönünü örnek almayı öğrenmekteyim.	4,794 ^a	4	0,309
Sahabe hayatından kesitler öğrenmekteyiz	16,892 ^a	4	0,002
Kur'an Kursunda Peygamberimizi daha iyi Tanıma fırsatı bulmaktayım	6,243 ^a	4	0,182
Kur'an kurslarında Temel Dini Bilgiler, derslerini din eğitimi açısından yeterli buluyorum	8,491 ^a	4	0,075
Kur'an Kursunda derslerin saat sayısını yeterli bulmaktayım.	30,971 ^a	5	0,000
Kur'an dersi Kur'an'ı tecvitle okumak açısından yeterlidir.	13,251 ^a	4	0,010
Siyer dersi, Hz. Peygamberin hayatını öğrenmek için yeterlidir.	6,255 ^a	4	0,181
Ahlak dersi İslam ahlakini öğrenmek açısından yeterlidir.	11,941 ^a	4	0,018
Akaid dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterlidir.	21,850 ^a	4	0,000

Tablo 3: Katılımcıların görüşlerinin yaşlarına göre özet Ki-kare testi sonuçları

Madde	Ki-	Sd	P
Kur'an kursunda ezber ve yüzünden okumaya gereğinden fazla önem verilmektedir.	17,832 ^a	12	0,121
Kur'an kursunda ezberlediğimiz surelerin ve duaların anlamını da öğrenmekteyiz	26,779 ^a	12	0,008
Kur'an Kursundaki ders kitapları Kur'an'ı anlamaya dönük içeriklere sahiptir.	21,712 ^a	12	0,041
Kur'an kursunda yeterli düzeyde meal okumaktayız.	17,619 ^a	12	0,128
Kur'an kursunda yeterli düzeyde tefsir okumaktayız.	26,204 ^a	12	0,010
Kur'an kıssalarından güzel dersler çıkartma fırsatı bulmaktayız.	27,652 ^a	12	0,006
Kur'an Kursu eğitiminde teknolojiden faydalanma imkânımız vardır.	29,480 ^a	12	0,003
Kur'an Kursunda teknoloji kullanımı derslerin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır.	35,811 ^a	12	0,000
Kurs öğretim programlarında; hikâye, film, animasyon gibi imkânlarla yeterince yer verilmektedir.	22,183 ^a	12	0,036
Dijital ortamda, genel ağ üzerinde Kur'an eğitim formatlarına ulaşma imkânımız vardır	21,608 ^a	12	0,042
Kurs ders içerikleri görsellere zenginleştirilmiştir.	51,131 ^a	12	0,000
Kur'an kursunda yardımlaşmayı öğrenmekteyiz.	14,313 ^a	12	0,281
Kurs eğitimi sayesinde topluma karşı sorumluluk bilincim gelişmektedir.	21,212 ^a	12	0,047
Yakın akrabaya karşı görev ve sorumluluk bilincim gelişmektedir.	41,603 ^a	12	0,000
Kur'an Kursuna başladıktan sonra anne babama daha çok saygı duymaya başladım	20,699 ^a	12	0,055
Kur'an Kursunda öğrendiğim dini bilgileri hayatımda uygulamaktayım.	26,004 ^a	12	0,011
Kur'an kursu eğitimi sayesinde davranışlarımda olumlu gelişmeler oldu.	29,673 ^a	12	0,003
Kur'an Kursunda insanlara karşı daha merhametli olmayı	26,690 ^a	12	0,009

öğrenmekteyim.			
Kursa geldikten sonra temizliğe daha çok önem vermeye başladım.	27,380 ^a	12	0,007
Kur'an kursunda, sosyal açıdan faaliyetler yapılmaktadır.	60,213 ^a	12	0,000
Kur'an Kursu sosyalleşmeme katkıda bulunmaktadır.	34,793 ^a	12	0,001
Kur'an Kursunda iffetli olmayı öğrenmekteyim	24,646 ^a	12	0,017
Kur'an Kursunda yalan konuşmamayı öğrendim	29,391 ^a	12	0,003
İslam'ın emrettiği ahlak kurallarına uymayı öğrenmekteyim	23,985 ^a	12	0,020
Kur'an Kursunda ibadetlerimi daha bilinçli yapaktayım.	18,544 ^a	12	0,100
Kur'an Kursu dini gelişimime katkı sağlamaktadır.	13,557 ^a	12	0,330
Kur'an Kursunda ibadetlerimi nasıl yapacağımı öğrenmekteyim.	19,909 ^a	12	0,069
Kur'an Kursunda ibadetlerimi daha düzenli yapmayı öğrenmekteyim	31,913 ^a	12	0,001
Kurs eğitimi sayesinde Allaha, Peygambere karşı sevgimde artış oldu.	31,490 ^a	12	0,002
Hz. Peygamberin insanı yönünü örnek almayı öğrenmekteyim.	22,131 ^a	12	0,036
Sahabe hayatından kesitler öğrenmekteyiz	17,187 ^a	12	0,143
Kur'an Kursunda Peygamberimizi daha iyi Tanıma fırsatı bulmaktayım.	17,518 ^a	12	0,131
Kur'an kurslarında Temel Dini Bilgiler, derslerini din eğitimi açısından yeterli bulmaktayım.	23,890 ^a	12	0,021
Kur'an Kursunda derslerin saat sayısını yeterli bulmaktayım.	36,032 ^a	12	0,000
Kur'an dersi Kur'an'ı tecvitle okumak açısından yeterlidir.	43,643 ^a	12	0,000
Siyer dersi, Hz. Peygamberin hayatını öğrenmek için yeterlidir.	44,392 ^a	12	0,000
Ahlak dersi İslam ahlakını öğrenmek açısından yeterlidir.	33,791 ^a	12	0,001
Akaid dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterlidir.	33,136 ^a	12	0,001

Tablo 4: Katılımcıların görüşlerinin öğrenim durumlarına göre özet Ki-kare testi sonuçları

Madde	Ki-	Sd	P
Kur'an kursunda ezber ve yüzünden okumaya gereğinden fazla önem verilmektedir.	15,597 ^a	12	0,210
Kur'an kursunda ezberlediğimiz surelerin ve duaların anlamını da öğrenmekteyiz.	22,283 ^a	12	0,034
Kur'an Kursundaki ders kitapları Kur'an'ı anlamaya dönük içeriklere sahiptir.	8,784 ^a	12	0,721
Kur'an kursunda yeterli düzeyde meal okumaktayız.	20,119 ^a	12	0,065
Kur'an kursunda yeterli düzeyde tefsir okumaktayız.	29,025 ^a	12	0,004
Kur'an kıssalarından güzel dersler çıkartma fırsatı bulmaktayız.	28,278 ^a	12	0,005
Kur'an Kursu eğitiminde teknolojiden faydalanma imkânımız vardır.	40,778 ^a	12	0,000
Kur'an Kursunda teknoloji kullanımı derslerin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır.	27,491 ^a	12	0,007
Kurs öğretim programlarında; hikâye, film, animasyon gibi imkânlarla yeterince yer verilmektedir.	18,898 ^a	12	0,091
Dijital ortamda, genel ağ üzerinde Kur'an eğitim formatlarına ulaşma imkânımız vardır.	19,053 ^a	12	0,087
Kurs ders içerikleri görsellere zenginleştirilmiştir	44,928 ^a	12	0,000
Kur'an kursunda yardımlaşmayı öğrenmekteyiz.	29,080 ^a	12	0,004
Kurs eğitimi sayesinde topluma karşı sorumluluk bilincim gelişmektedir.	25,653 ^a	12	0,012
Yakın akrabaya karşı görev ve sorumluluk bilincim gelişmektedir.	30,116 ^a	12	0,003
Kur'an Kursuna başladıktan sonra anne babama daha çok saygı duymaya başladım	21,030 ^a	12	0,050
Kur'an Kursunda öğrendiğim dini bilgileri hayatımda uygulamaktayım.	14,536 ^a	12	0,268
Kur'an kursu eğitimi sayesinde davranışlarımda olumlu gelişmeler oldu.	16,429 ^a	12	0,172

Kur'an Kursunda insanlara karşı daha merhametli olmayı öğrendim	24,168 ^a	12	0,019
Kursa geldikten sonra temizliğe daha çok önem vermeye başladım	18,034 ^a	12	0,115
Kur'an kursunda, sosyal açıdan faaliyetler yapılmaktadır.	8,536 ^a	12	0,742
Kur'an Kursu sosyalleşmeme katkıda bulunmaktadır	11,111 ^a	12	0,519
Kur'an Kursunda iffetli olmayı öğrenmekteyim	27,444 ^a	12	0,007
Kur'an Kursunda yalan konuşmamayı öğrenmekteyim.	12,512 ^a	12	0,406
İslam'ın emrettiği ahlak kurallarına uymayı öğrenmekteyim	16,231 ^a	12	0,181
Kur'an Kursunda ibadetlerimi daha bilinçli yapaktayım.	19,289 ^a	12	0,082
Kur'an Kursu dini gelişimime katkı sağlamaktadır.	18,253 ^a	12	0,108
Kur'an Kursunda ibadetlerimi nasıl yapacağımı öğrenmekteyim.	14,401 ^a	12	0,276
Kur'an Kursunda ibadetlerimi daha düzenli yapmayı öğrenmekteyim	12,216 ^a	12	0,428
Kurs eğitimi sayesinde Allaha, Peygambere karşı sevgimde artış oldu.	16,648 ^a	12	0,163
Hz. Peygamberin insanı yönünü örnek almayı öğrenmekteyim.	13,099 ^a	12	0,362
Sahabe hayatından kesitler öğrenmekteyiz	10,923 ^a	12	0,536
Kur'an Kursunda Peygamberimizi daha iyi Tanıma fırsatı bulmaktayım.	23,066 ^a	12	0,027
Kur'an kurslarında Temel Dini Bilgiler, derslerini din eğitimi açısından yeterli bulmaktayım.	13,319 ^a	12	0,346
Kur'an Kursunda derslerin saat sayısını yeterli bulmaktayım.	13,268 ^a	15	0,582
Kur'an dersi Kur'an'ı tecvitle okumak açısından yeterlidir.	17,094 ^a	12	0,146
Siyer dersi, Hz. Peygamberin hayatını öğrenmek için yeterlidir.	14,386 ^a	12	0,277
Ahlak dersi İslam ahlakini öğrenmek açısından yeterlidir.	19,867 ^a	12	0,070
Akaid dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterlidir.	15,012 ^a	12	0,241

Tablo 5: Katılımcıların görüşlerinin kursa gitmelerinde etkili faktöre göre özet Ki-kare testi sonuçları

Madde	Ki- Sd	P
Kur'an kursunda ezber ve yüzünden okumaya gereğinden fazla önem verilmektedir.	51,061 ^a	12 0,000
Kur'an kursunda ezberlediğimiz surelerin ve duaların anlamını da öğrenmekteyiz.	7,021 ^a	12 0,856
Kur'an Kursundaki ders kitapları Kur'an'ı anlamaya dönük içeriklere sahiptir.	8,320 ^a	12 0,760
Kur'an kursunda yeterli düzeyde meal okumaktayız.	22,834 ^a	12 0,029
Kur'an kursunda yeterli düzeyde tefsir okumaktayız.	23,484 ^a	12 0,024
Kur'an kıssalarından güzel dersler çıkartma fırsatı buluyoruz	19,410 ^a	12 0,079
Kur'an Kursu eğitiminde teknolojiden faydalanma imkânımız vardır.	16,339 ^a	12 0,176
Kur'an Kursunda teknoloji kullanımı derslerin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır.	17,649 ^a	12 0,127
Kurs öğretim programlarında; hikâye, film, animasyon gibi imkânlara yeterince yer verilmektedir.	11,840 ^a	12 0,459
Dijital ortamda, genel ağ üzerinde Kur'an eğitim formatlarına ulaşma imkânımız vardır.	13,761 ^a	12 0,316
Kurs ders içerikleri görsellere zenginleştirilmiştir.	17,564 ^a	12 0,130
Kur'an kursunda yardımlaşmayı öğrenmekteyiz.	27,391 ^a	15 0,026
Kurs eğitimi sayesinde topluma karşı sorumluluk bilincim gelişmektedir.	14,764 ^a	12 0,255
Yakın akrabaya karşı görev ve sorumluluk bilincim gelişti	6,343 ^a	12 0,898
Kur'an Kursuna başladıktan sonra anne babama daha çok saygı duymaya başladım	6,409 ^a	12 0,894
Kur'an Kursunda öğrendiğim dini bilgileri hayatımda uygulamaktayım.	22,559 ^a	12 0,032
Kur'an kursu eğitimi sayesinde davranışlarımda olumlu gelişmeler oldu.	7,208 ^a	12 0,844

Kur'an Kursunda insanlara karşı daha merhametli olmayı öğrenmekteyim.	7,829 ^a	12	0,798
Kursa geldikten sonra temizliğe daha çok önem vermeye başladım	21,298 ^a	12	0,046
Kur'an kursunda, sosyal açıdan faaliyetler yapılmaktadır.	17,712 ^a	12	0,125
Kur'an kursunda, sosyal açıdan faaliyetler yapılmaktadır.	17,712 ^a	12	0,125
Kur'an Kursu sosyalleşmeme katkıda bulunmaktadır.	9,903 ^a	12	0,625
Kur'an Kursunda iffetli olmayı öğrenmekteyim	19,023 ^a	12	0,088
Kur'an Kursunda yalan konuşmamayı öğrendim	51,157 ^a	12	0,000
İslam'ın emrettiği ahlak kurallarına uymayı öğrenmekteyim	46,743 ^a	12	0,000
Kur'an Kursunda ibadetlerimi daha bilinçli yapaktayım	56,002 ^a	12	0,000
Kur'an Kursu dini gelişimime katkı sağlamaktadır.	36,965 ^a	12	0,000
Kur'an Kursunda ibadetlerimi nasıl yapacağımı öğrenmekteyim.	25,058 ^a	12	0,015
Kur'an Kursunda ibadetlerimi daha düzenli yapmayı öğrendim	32,881 ^a	12	0,001
Kurs eğitimi sayesinde Allaha, Peygambere karşı sevgimde artış oldu.	8,820 ^a	12	0,718
Hz. Peygamberin insanı yönünü örnek almayı öğrenmekteyim.	8,012 ^a	12	0,784
Sahabe hayatından kesitler öğrenmekteyiz	12,876 ^a	12	0,378
Kur'an Kursunda Peygamberinizi daha iyi Tanıma fırsatı bulmaktayım	8,772 ^a	12	0,722
Kur'an kurslarında Temel Dini Bilgiler, derslerini din eğitimi açısından yeterli bulmaktayım.	5,948 ^a	12	0,919
Kur'an Kursunda derslerin saat sayısını yeterli bulmaktayım.	9,855 ^a	12	0,629
Kur'an dersi Kur'an'ı tecvitle okumak açısından yeterlidir	24,368 ^a	12	0,018
Siyer dersi, Hz. Peygamberin hayatını öğrenmek için yeterlidir.	4,069 ^a	12	0,982
Ahlak dersi İslam ahlakini öğrenmek açısından yeterlidir.	5,857 ^a	12	0,923
Akaid dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterlidir.	28,481 ^a	12	0,005

Tablo 6: Katılımcıların görüşlerinin ilçelerine göre özet Ki-kare testi sonuçları

Madde	Ki-	Sd	P
Kur'an kursunda ezber ve yüzünden okumaya gereğinden fazla önem verilmektedir.	43,502 ^a	20	0,002
Kur'an kursunda ezberlediğimiz surelerin ve duaların anlamını da öğrenmekteyiz.	25,224 ^a	20	0,193
Kur'an Kursundaki ders kitapları Kur'an'ı anlamaya dönük içeriklere sahiptir.	27,743 ^a	20	0,116
Kur'an kursunda yeterli düzeyde meal okumaktayız.	25,247 ^a	20	0,192
Kur'an kursunda yeterli düzeyde tefsir okumaktayız.	27,374 ^a	20	0,125
Kur'an kıssalarından güzel dersler çıkartma fırsatı bulmaktayız.	18,949 ^a	20	0,525
Kur'an Kursu eğitiminde teknolojiden faydalanma imkânımız vardır.	26,483 ^a	20	0,150
Kur'an Kursunda teknoloji kullanımı derslerin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır.	19,680 ^a	20	0,478
Kurs öğretim programlarında; hikâye, film, animasyon gibi imkânlarla yeterince yer verilmektedir.	33,375 ^a	20	0,031
Dijital ortamda, genel ağ üzerinde Kur'an eğitim formatlarına ulaşma imkânımız vardır.	16,620 ^a	20	0,677
Kurs ders içerikleri görsellere zenginleştirilmiştir.	19,718 ^a	20	0,476
Kur'an kursunda yardımlaşmayı öğrenmekteyiz.	23,573 ^a	20	0,262
Kurs eğitimi sayesinde topluma karşı sorumluluk bilincim gelişmektedir.	27,702 ^a	20	0,117
Yakın akrabaya karşı görev ve sorumluluk bilincim gelişmektedir.	35,800 ^a	20	0,016
Kur'an Kursuna başladıktan sonra anne babama daha çok saygı duymaya başladım	27,008 ^a	20	0,135
Kur'an Kursunda öğrendiğim dini bilgileri hayatımda uygulamaktayım.	22,635 ^a	20	0,307
Kur'an kursu eğitimi sayesinde davranışlarımda olumlu gelişmeler oldu.	22,967 ^a	20	0,290
Kur'an Kursunda insanlara karşı daha merhametli olmayı	24,844 ^a	20	0,207

öğrenmekteyim.			
Kursa geldikten sonra temizliğe daha çok önem vermeye başladım.	46,985 ^a	20	0,001
Kur'an kursunda, sosyal açıdan faaliyetler yapılmaktadır.	57,898 ^a	20	0,000
Kur'an Kursu sosyalleşmeme katkıda bulunmaktadır.	29,682 ^a	20	0,075
Kur'an Kursunda iffetli olmayı öğrenmekteyim	31,480 ^a	20	0,049
Kur'an Kursunda yalan konuşmamayı öğrenmekteyim.	32,452 ^a	20	0,039
İslam'ın emrettiği ahlak kurallarına uymayı öğrenmekteyim	24,603 ^a	20	0,217
Kur'an Kursunda ibadetlerimi daha bilinçli yapaktayım.	20,137 ^a	20	0,449
Kur'an Kursu dini gelişimime katkı sağlamaktadır.	23,500 ^a	20	0,265
Kur'an Kursunda ibadetlerimi nasıl yapacağımı öğrenmekteyim.	26,626 ^a	20	0,146
Kur'an Kursunda ibadetlerimi daha düzenli yapmayı öğrendim	26,730 ^a	20	0,143
Kurs eğitimi sayesinde Allaha, Peygambere karşı sevgimde artış oldu.	33,621 ^a	20	0,029
Hz. Peygamberin insanı yönünü örnek almayı öğrenmekteyim.	19,712 ^a	20	0,476
Sahabe hayatından kesitler öğrenmekteyiz	19,372 ^a	20	0,498
Kur'an Kursunda Peygamberimizi daha iyi Tanıma fırsatı bulmaktayım.	20,040 ^a	20	0,455
Kur'an kurslarında Temel Dini Bilgiler, derslerini din eğitimi açısından yeterli bulmaktayım.	22,328 ^a	20	0,323
Kur'an Kursunda derslerin saat sayısını yeterli bulmaktayım.	27,457 ^a	20	0,123
Kur'an dersi Kur'an'ı tecvitle okumak açısından yeterlidir.	42,406 ^a	20	0,002
Siyer dersi, Hz. Peygamberin hayatını öğrenmek için yeterlidir.	41,587 ^a	20	0,003
Ahlak dersi İslam ahlakını öğrenmek açısından yeterlidir.	30,436 ^a	20	0,063
Akaid dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterlidir.	44,551 ^a	20	0,001

Tablo 7: Katılımcıların görüşlerinin anne mesleklerine göre özet Ki-kare testi sonuçları

Madde	Ki-	Sd	P
Kur'an kursunda ezber ve yüzünden okumaya gereğinden fazla önem verilmektedir.	21,498 ^a	16	0,160
Kur'an kursunda ezberlediğimiz surelerin ve duaların anlamını da öğrenmekteyiz.	44,576 ^a	16	0,000
Kur'an Kursundaki ders kitapları Kur'an'ı anlamaya dönük içeriklere sahiptir.	16,657 ^a	16	0,408
Kur'an kursunda yeterli düzeyde meal okumaktayız.	31,714 ^a	16	0,011
Kur'an kursunda yeterli düzeyde tefsir okumaktayız.	22,860 ^a	16	0,118
Kur'an kıssalarından güzel dersler çıkartma fırsatı buluyoruz	20,814 ^a	16	0,186
Kur'an Kursu eğitiminde teknolojiden faydalanma imkânımız vardır	29,411 ^a	16	0,021
Kur'an Kursunda teknoloji kullanımı derslerin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır.	22,023 ^a	16	0,142
Kurs öğretim programlarında; hikâye, film, animasyon gibi imkânlarla yeterince yer verilmektedir.	31,060 ^a	16	0,013
Dijital ortamda, genel ağ üzerinde Kur'an eğitim formatlarına ulaşma imkânımız vardır.	27,754 ^a	16	0,034
Kurs ders içerikleri görsellere zenginleştirilmiştir	12,758 ^a	16	0,690
Kur'an kursunda yardımlaşmayı öğrendim	10,726 ^a	16	0,826
Kurs eğitimi sayesinde topluma karşı sorumluluk bilincim gelişmektedir.	21,407 ^a	16	0,163
Yakın akrabaya karşı görev ve sorumluluk bilincim gelişti	15,488 ^a	16	0,489
Kur'an Kursuna başladıktan sonra anne babama daha çok saygı duymaya başladım	13,523 ^a	16	0,634
Kur'an Kursunda öğrendiğim dini bilgileri hayatımda uygulamaktayım.	21,810 ^a	16	0,149
Kur'an kursu eğitimi sayesinde davranışlarımda olumlu gelişmeler oldu.	24,568 ^a	16	0,078

Kur'an Kursunda insanlara karşı daha merhametli olmayı öğrendim	19,253 ^a	16	0,256
Kursa geldikten sonra temizliğe daha çok önem vermeye başladım	12,314 ^a	16	0,722
Kur'an kursunda, sosyal açıdan faaliyetler yapılmaktadır.	25,220 ^a	16	0,066
Kur'an Kursu sosyalleşmeme katkıda bulunmaktadır	18,273 ^a	16	0,308
Kur'an Kursunda iffetli olmayı öğrendim	33,575 ^a	16	0,006
Kur'an Kursunda yalan konuşmamayı öğrenmekteyim.	23,299 ^a	16	0,106
İslam'ın emrettiği ahlak kurallarına uymayı öğrenmekteyim	29,254 ^a	16	0,022
Kur'an Kursunda ibadetlerimi daha bilinçli yapaktayım	21,447 ^a	16	0,162
Kur'an Kursu dini gelişimime katkı sağlamaktadır.	23,012 ^a	16	0,113
Kur'an Kursunda ibadetlerimi nasıl yapacağımı öğrenmekteyim.	35,921 ^a	16	0,003
Kur'an Kursunda ibadetlerimi daha düzenli yapmayı öğrenmekteyim	21,091 ^a	16	0,175
Kurs eğitimi sayesinde Allaha, Peygambere karşı sevgimde artış oldu.	14,419 ^a	16	0,568
Hz. Peygamberin insanı yönünü örnek almayı öğrenmekteyim.	21,560 ^a	16	0,158
Sahabe hayatından kesitler öğrenmekteyiz	9,528 ^a	16	0,890
Kur'an Kursunda Peygamberimizi daha iyi Tanıma fırsatı bulmaktayım	16,742 ^a	16	0,403
Kur'an kurslarında Temel Dini Bilgiler, derslerini din eğitimi açısından yeterli bulmaktayım.	19,969 ^a	16	0,222
Kur'an Kursunda derslerin saat sayısını yeterli bulmaktayım.	15,147 ^a	16	0,514
Kur'an dersi Kur'an'ı tecvitle okumak açısından yeterlidir	30,801 ^a	16	0,014
Siyer dersi, Hz. Peygamberin hayatını öğrenmek için yeterlidir.	20,422 ^a	16	0,202
Ahlak dersi İslam ahlakini öğrenmek açısından yeterlidir.	24,378 ^a	16	0,082
Akaid dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterlidir.	38,519 ^a	16	0,001

Tablo 8: Katılımcıların görüşlerinin baba mesleklerine göre özet Ki-kare testi sonuçları.

Madde	Ki-	Sd	P
Kur'an kursunda ezber ve yüzünden okumaya gereğinden fazla önem verilmektedir	15,379 ^a	16	0,497
Kur'an kursunda ezberlediğimiz surelerin ve duaların anlamını da öğrenmekteyiz.	15,825 ^a	16	0,465
Kur'an Kursundaki ders kitapları Kur'an'ı anlamaya dönük içeriklere sahiptir	34,402 ^a	16	0,005
Kur'an kursunda yeterli düzeyde meal okumaktayız	18,623 ^a	16	0,289
Kur'an kursunda yeterli düzeyde tefsir okumaktayız.	45,743 ^a	16	0,000
Kur'an kıssalarından güzel dersler çıkartma fırsatı bulmaktayız.	35,649 ^a	16	0,003
Kur'an Kursu eğitiminde teknolojiden faydalanma imkânımız vardır.	15,946 ^a	16	0,457
Kur'an Kursunda teknoloji kullanımı derslerin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır.	28,838 ^a	16	0,025
Kurs öğretim programlarında; hikâye, film, animasyon gibi imkânlarla yeterince yer verilmektedir.	20,780 ^a	16	0,187
Dijital ortamda, genel ağ üzerinde Kur'an eğitim formatlarına ulaşma imkânımız vardır.	24,967 ^a	16	0,070
Kurs ders içerikleri görsellere zenginleştirilmiştir.	18,142 ^a	16	0,316
Kur'an kursunda yardımlaşmayı öğrendim	17,838 ^a	16	0,333
Kurs eğitimi sayesinde topluma karşı sorumluluk bilincim gelişti	18,266 ^a	16	0,309
Yakın akrabaya karşı görev ve sorumluluk bilincim gelişmektedir.	19,437 ^a	16	0,247
Kur'an Kursuna başladıktan sonra anne babama daha çok saygı duymaya başladım	20,772 ^a	16	0,187
Kur'an Kursunda öğrendiğim dini bilgileri hayatımda uygulamaktayım.	16,448 ^a	16	0,422
Kur'an kursu eğitimi sayesinde davranışlarımda olumlu gelişmeler oldu	30,934 ^a	16	0,014
Kur'an Kursunda insanlara karşı daha merhametli olmayı	24,455 ^a	16	0,080

öğrenmekteyim.			
Kursa geldikten sonra temizliğe daha çok önem vermeye başladım.	19,147 ^a	16	0,261
Kur'an kursunda, sosyal açıdan faaliyetler yapılmaktadır	19,393 ^a	16	0,249
Kur'an Kursu sosyalleşmeme katkıda bulunmaktadır	14,141 ^a	16	0,588
Kur'an Kursunda iffetli olmayı öğrenmekteyim	18,100 ^a	16	0,318
Kur'an Kursunda yalan konuşmamayı öğrendim	17,187 ^a	16	0,374
İslam'ın emrettiği ahlak kurallarına uymayı öğrenmekteyim	41,044 ^a	16	0,001
Kur'an Kursunda ibadetlerimi daha bilinçli yapaktayım	21,478 ^a	16	0,161
Kur'an Kursu dini gelişimime katkı sağlamaktadır.	19,589 ^a	16	0,239
Kur'an Kursunda ibadetlerimi nasıl yapacağımı öğrenmekteyim	25,451 ^a	16	0,062
Kur'an Kursunda ibadetlerimi daha düzenli yapmayı öğrendim	25,751 ^a	16	0,058
Kurs eğitimi sayesinde Allaha, Peygambere karşı sevgimde artış oldu.	23,879 ^a	20	0,248
Hz. Peygamberin insanı yönünü örnek almayı öğrenmekteyim.	18,972 ^a	16	0,270
Sahabe hayatından kesitler öğrenmekteyiz	20,349 ^a	16	0,205
Kur'an Kursunda Peygamberimizi daha iyi Tanıma fırsatı bulmaktayım.	27,367 ^a	16	0,038
Kur'an kurslarında Temel Dini Bilgiler, derslerini din eğitimi açısından yeterli buluyorum	16,223 ^a	16	0,437
Kur'an Kursunda derslerin saat sayısını yeterli bulmaktayım.	21,225 ^a	16	0,170
Kur'an dersi Kur'an'ı tecvitle okumak açısından yeterlidir.	31,551 ^a	16	0,011
Siyer dersi, Hz. Peygamberin hayatını öğrenmek için yeterlidir	20,450 ^a	16	0,201
Ahlak dersi İslam ahlakını öğrenmek açısından yeterlidir.	16,330 ^a	16	0,430
Akaid dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterlidir.	16,196 ^a	16	0,439

4. 3. Alt Problemlere İlişkin Bulgular

Bu bölümde; araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan ‘Kur’an kurslarının bireyin Kur’an’ı anlamasına, sosyal yaşamda sergilediği davranışlarına, değer algısına, ibadetlerini düzenli yapmasına ve temel dini bilgilere sahip olmasına etkisi” ile ilgili ankete dair öğrencilerin görüşleri, analiz edilerek araştırmanın amacına uygun olarak ele alınmış ve yorumlanmıştır. Öğrencilerin bazı demografik bilgilerinin dağılımlarına göre probleme dair görüşleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılıklara ait bulgular alt problemlerde sırası ile ele alınmış ve her biri ile ilgili yorumlara yer verilmiştir.

4. 3. 1. Kur’an mesajının anlaşılmasına ilişkin bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi, ‘Kur’an Kurslarında Kur’an’ı Kerim’in mesajının anlaşılmasına yeterli düzeyde önem verilmekte midir?’ şeklinde belirlenmişti. Bu problemin cevabını ile ilgili öğrencilerin görüşleri arasındaki anlamlı farklılıklar aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 9: Cinsiyete göre ezberlenen surelerin anlamını öğrenme durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

		Kur’an kursunda ezberlediğimiz surelerin ve duaların anlamını da öğrenmekteyiz.					Toplam	
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum		
Cinsiyetiniz nedir?	Erkek	N	8	4	18	32	69	131
		%	6,1%	3,1%	13,7%	24,4%	52,7%	100,0%
	Kadın	N	3	11	23	75	147	259
		%	1,2%	4,2%	8,9%	29,0%	56,8%	100,0%
Toplam		N	11	15	41	107	216	390
		%	2,8%	3,8%	10,5%	27,4%	55,4%	100,0%

$$X^2 = 10,743^2 \quad sd=4 \quad p=0,030$$

Tablo 9'a göre, "Kur'an kursunda ezberlediğimiz surelerin ve duaların anlamını da öğrenmekteyiz." katılım sorusuna kadınların %85,8'i, erkeklerin %77,1'i tamamen katıldığını veya katıldığını belirtmiştir. Kadınların %8,9'u, erkeklerin %13,7'si az katıldığını; kadınların %4,2'si, erkeklerin %3,1'i katılmadığını; kadınların % 1,2'si, erkeklerin %6,1'i hiç katılmadığını belirtmiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın cinsiyete göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(4)=10,743^2$, $p<0.05$]. Kadınların katılım sorusuna daha olumlu cevaplar verdikleri görülmekle beraber erkeklerin de olumlu görüşler belirttikleri görülmektedir. Kurs ders kitaplarındaki sure ve duaların anlamlarının da yazılı olması katılımcıların bu yönde olumlu görüş bildirmelerinde etkili olduğu düşünülmektedir.⁹¹

⁹¹<http://diniajans.net/sorulu-cevapli-dinimi-ogreniyorum-yaz-kuran-kursu-kitabi-cikti.-32019.html>

(Erişim Tarihi:29/05/2019)

Tablo 10: Anne mesleğine göre ezberlenen surelerin anlamı öğrenme durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

		Kur'an kursunda ezberlediğimiz surelerin ve duaların anlamını da öğrenmekteyiz.					Toplam	
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum		
Annenizin mesleği nedir?	Ev hanımı	N	10	12	38	104	200	364
		%	2,7%	3,3%	10,4%	28,6%	54,9%	100,0%
	Memur	N	0	3	2	0	4	9
		%	0,0%	33,3%	22,2%	0,0%	44,4%	100,0%
	Esnaf	N	0	0	0	1	5	6
		%	0,0%	0,0%	0,0%	16,7%	83,3%	100,0%
	Serbest meslek	N	0	0	1	2	6	9
		%	0,0%	0,0%	11,1%	22,2%	66,7%	100,0%
	Diğer	N	1	0	0	0	1	2
		%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	100,0%
	Toplam	N	11	15	41	107	216	390
		%	2,8%	3,8%	10,5%	27,4%	55,4%	100,0%

$$X^2=44,576^a \quad sd=16 \quad p=0,000$$

Tablo 10'a göre, "Kur'an kursunda ezberlediğimiz surelerin ve duaların anlamını da öğrenmekteyiz" katılım sorusuna annesi ev hanımı olanların %54,9'u; memur olanların %44,4'ü; esnaf olanların %83,3'ü; serbest meslek sahibi olanların %66,7'si; diğer mesleklere sahip olanların %50'sitamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Bunun yanında annesi ev hanımı olanların %28,6'sı; memur olanların %0'ı; esnaf olanların %17,7'si; serbest meslek sahibi olanların %22,7'si;

diğer mesleklere sahip olanların %0'ı katılıyor demmiştir. Az katılıyor, katılmıyorum ve hiç katılmıyorum seçeneğini ise, annesi ev hanımı olanların %15,4'ü; memur olanların %55,5'i; esnaf olanların %0'ı; serbest meslek sahibi olanların %11,1'i; diğer mesleklere sahip olanların %50'si işaretlemiştir. Ancak sayı olarak annesi ev hanımı olanlar çoğunluktadır. Annesi ev hanımı olanların da katılım sorusuna olumlu cevap verdikleri anlaşılmaktadır. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın anne mesleğine göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(16)=44,576^a, p<0.05$].

Tablo 11: Baba mesleğine göre Kur'an kurslarındaki ders kitaplarının Kur'an'ı anlamaya dönük olduğuna ilişkin öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an Kursundaki ders kitapları Kur'an'ı anlamaya dönük içeriklere sahiptir.					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Babanızın mesleği nedir?	Çalışıyor	N	2	1	4	24	21	52
		%	3,8%	1,9%	7,7%	46,2%	40,4%	100,0%
	Memur	N	1	0	10	11	38	60
		%	1,7%	0,0%	16,7%	18,3%	63,3%	100,0%
	Esnaf	N	0	2	5	18	31	56
		%	0,0%	3,6%	8,9%	32,1%	55,4%	100,0%
	Serbest meslek	N	6	2	17	29	67	121
		%	5,0%	1,7%	14,0%	24,0%	55,4%	100,0%
	Diğer	N	1	5	2	30	63	101
		%	1,0%	5,0%	2,0%	29,7%	62,4%	100,0%
	Toplam	N	10	10	38	112	220	390
		%	2,6%	2,6%	9,7%	28,7%	56,4%	100,0%

$$X^2=34,402^a \quad sd=16 \quad p=0,005$$

Tablo 11'e göre, "Kur'an Kursundaki ders kitapları Kur'an'ı anlamaya dönük içeriklere sahiptir" katılım sorusuna babası çalışmayanların %40,4'ü, memur olanların %63,3'ü; esnaf olanların %55,4'ü, serbest meslek sahibi olanların %55,4'ü, diğer mesleklere sahip olanların %62,4'ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Bununla birlikte, babası çalışmayanların %40,4'ü, memur olanların %63,3'ü, esnaf olanların %55,4'ü serbest meslek sahibi olanların %55,4'ü, diğer

mesleklere sahip olanların %62,4'ü katılıyorum demiştir. Az katılıyorum, katılmıyorum ve hiç katılmıyorum seçeneğini ise; babası çalışmayanların %13,4'ü, memur olanların %18,4'ü, esnaf olanların %12,5'i, serbest meslek sahibi olanların %20,7'si, diğer mesleklere sahip olanların %8,0'ı işaretlemiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın baba mesleğine göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$\chi^2(16)=34,402^a, p<0.05$]. Babası memur olan, serbest meslek sahibi olan ile diğer mesleklere sahip olanların katılım sorusuna daha olumlu cevaplar verdikleri görülmektedir. Ancak babası çalışmayanların nispeten daha olumsuz görüşlere sahip olduğu görülmektedir. (Tablo 11).

Tablo 12: Baba mesleğine göre Kur'an kurslarında tefsir dersinin okutulduğuna ilişkin öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an kursunda yeterli düzeyde tefsir okumaktayız.					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Babanızın mesleği nedir?	Çalışmıyor	N	8	10	16	7	11	52
		%	15,4%	19,2%	30,8%	13,5%	21,2%	100,0%
	Memur	N	4	5	13	16	22	60
		%	6,7%	8,3%	21,7%	26,7%	36,7%	100,0%
	Esnaf	N	2	5	15	15	19	56
		%	3,6%	8,9%	26,8%	26,8%	33,9%	100,0%
	Serbest meslek	N	6	4	34	37	40	121
		%	5,0%	3,3%	28,1%	30,6%	33,1%	100,0%
	Diğer	N	10	13	5	35	38	101
		%	9,9%	12,9%	5,0%	34,7%	37,6%	100,0%
	Toplam	N	30	37	83	110	130	390
		%	7,7%	9,5%	21,3%	28,2%	33,3%	100,0%

$X^2=45,743^a$ sd=16 p=0,000.

Tablo 12'ye göre, Kur'an Kurslarında tefsir dersinin yeterli düzeyde okutulduğuna ilişkin öğrencilerden babası çalışmayanların %24,7'si; memur olanların %63,4'ü; esnaf olanların %60,7'si; serbest meslek sahibi olanların %63,7'si; diğer mesleklere sahip olanların %72,3'ü tamamen katılıyorum veya katılıyorum demiştir. Az katılıyorum, katılmıyorum ve hiç katılmıyorum seçeneklerini ise, babası çalışmayanların %60,4'ü; memur olanların %36,7'si; esnaf olanların %39,3'ü; serbest meslek sahibi olanların %36,4'ü; diğer mesleklere sahip

olanların %27,8'i işaretlemiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın baba mesleğine göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$\chi^2(16)=45,743^a, p<0.05$]. Bulgulara göre önemli farklılık babası, diğer mesleklere sahip olanlarda görülmektedir. Ancak az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum seçeneğini işaretleyenler de dikkate alındığında babası çalışmayanların çoğu tefsir dersini yetersiz görmektedir. Tablo 12 İncelendiğinde tefsir dersinin yeterliliği ile ilgili %50'nin üstünde tamamen katılıyorum diyen olmamıştır. Bu durum baba mesleğine göre kurslarda tefsir dersi yetersiz görülmektedir.

Tablo 13: Baba mesleğine göre Kur'an kurslarında Kur'an kıssalarından güzel dersler çıkartma fırsatı bulma durumuna ilişkin öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an kıssalarından güzel dersler çıkartma fırsatı bulmaktayız.					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Babanızın mesleği nedir?	Çalışmıyor	N	7	5	13	17	10	52
		%	13,5%	9,6%	25,0%	32,7%	19,2%	100,0%
	Memur	N	5	3	6	19	27	60
		%	8,3%	5,0%	10,0%	31,7%	45,0%	100,0%
	Esnaf	N	0	4	4	16	32	56
		%	0,0%	7,1%	7,1%	28,6%	57,1%	100,0%
	Serbest meslek	N	8	2	13	37	61	121
		%	6,6%	1,7%	10,7%	30,6%	50,4%	100,0%
	Diğer	N	6	7	10	23	55	101
		%	5,9%	6,9%	9,9%	22,8%	54,5%	100,0%
	Toplam	N	26	21	46	112	185	390
		%	6,7%	5,4%	11,8%	28,7%	47,4%	100,0%

$$X^2 = 35,649^a \quad sd=16 \quad p=0,003$$

Tablo 13'e göre, 'Kur'an kıssalarından güzel dersler çıkartma fırsatı buluyoruz' katılım sorusuna babası çalışmayanların %19,2'si; memur olanların %45,5'i; esnaf olanların %57,1'i; serbest meslek sahibi olanların %50,4'ü; diğer mesleklere sahip olanların %54,5'i tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Bununla birlikte, babası çalışmayanların %32,7'si; memur olanların %31,7'si; esnaf olanların %28,6'; serbest meslek sahibi olanların %30,6'sı; diğer mesleklere sahip

olanların %22,8'i katılıyorum demiştir. Az katılıyorum, katılmıyorum ve hiç katılmıyorum seçeneklerini ise, babası çalışmayanların %38,1'i; memur olanların %23,3'ü; esnaf olanların %14,2'si; serbest meslek sahibi olanların %20,7'si; diğer mesleklere sahip olanların %19,0'ı işaretlemiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın baba mesleğine göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(16)=35,649^a, p<0.05$]. Katılım sorusuna babası çalışmayanlar olumsuz yönde (38,1) görüş belirtirken, babası memur, esnaf, serbest meslek sahibi olan ve baba mesleği için diğer seçeneği işaretleyenlerin olumlu görüşlere sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 14: Öğrenim durumuna göre Kur'an kursunda ezberlediğimiz surelerin ve duaların anlamını da öğrenme durumuna ilişkin öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

		Kur'an kursunda ezberlediğimiz surelerin ve duaların anlamını da öğrenmekteyiz.					Toplam	
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum		
Öğrenim durumunuz?	İlköğretim çağındayım	N 7	8	24	37	112	188	
		% 3,7%	4,3%	12,8%	19,7%	59,6%	100,0%	
	İlköğretim mezunuyum	N 4	4	15	53	85	161	
		% 2,5%	2,5%	9,3%	32,9%	52,8%	100,0%	
	Lise mezunuyum	N 0	3	2	9	9	23	
		% 0,0%	13,0%	8,7%	39,1%	39,1%	100,0%	
	Üniversite mezunuyum	N 0	0	0	8	10	18	
		% 0,0%	0,0%	0,0%	44,4%	55,6%	100,0%	
	Toplam		N 11	15	41	107	216	390
			% 2,8%	3,8%	10,5%	27,4%	55,4%	100,0%

$$X^2=22,283^a \quad sd=16 \quad p=0.08$$

Tablo 14'teki verilerden yola çıkarak, "Kur'an kursunda ezberlediğimiz surelerin ve duaların anlamını da öğrenmekteyiz" katılım sorusuna öğrencilerin öğrenim durumlarına göre ilköğretim çağındakilerin %59,6'ı; ilköğretim mezunlarının %52,8'i; lise mezunlarının %39,1'i; üniversite mezunlarının %55,6'sı tamamen katılıyor demıştır. Katılıyorum seçeneğini ise, ilköğretim çağındakilerin %19,7'si; ilköğretim mezunlarının %39,9'u; lise mezunlarının %39,1'i; üniversite mezunlarının %44,4'ü işaretlemiştir. Az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum diyenlerin ise %20,8'ini ilköğretim çağındakiler; %13,3'ünü ilköğretim mezunları; %21,7'sini lise mezunları; %0'nı üniversite mezunları oluşturmaktadır. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrenim durumuna göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(16)=22,283^a, p<0.05$]. Okudukları ayetlerin anlamını da öğrenme durumuna bakıldığında olumlu görüş bildirenlerin en başında üniversite mezunları oluştururken; olumsuz görüş bildirenlerin ise başında lise mezunları gelmektedir.

Tablo 15: Öğrenim durumuna göre Kur'an kursunda yeterli düzeyde tefsir okutulduğuna dair öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an kursunda yeterli düzeyde tefsir okumaktayız.					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Öğrenim durumunuz?	İlköğretim çağındayım	N	15	18	34	67	54	188
		%	8,0%	9,6%	18,1%	35,6%	28,7%	100,0%
	İlköğretim mezunuyum	N	14	17	41	31	58	161
		%	8,7%	10,6%	25,5%	19,3%	36,0%	100,0%
	Lise mezunuyum	N	1	1	7	9	5	23
		%	4,3%	4,3%	30,4%	39,1%	21,7%	100,0%
	Üniversite mezunuyum	N	0	1	1	3	13	18
		%	0,0%	5,6%	5,6%	16,7%	72,2%	100,0%
	Toplam	N	30	37	83	110	130	390
		%	7,7%	9,5%	21,3%	28,2%	33,3%	100,0%

$$X^2=29,025^a \quad sd=16 \quad p=0.010$$

Tablo 15'e göre, 'Kur'an kursunda yeterli düzeyde tefsir okumaktayız' katılım sorusuna öğrencilerin öğrenim durumlarına göre görüşleri şu şekildedir: İlköğretim çağındaki öğrencilerin %28,7'si; ilköğretim mezunlarının %36,0'ı; lise mezunlarının %39,1'i; üniversite mezunlarının %72,2'si tamamen katılıyorum demiştir. İlköğretim çağındaki öğrencilerin %35,6'sı; ilköğretim mezunlarının %19,3'ü; lise mezunlarının %21,7'si; üniversite mezunlarının %16,7'si katılıyorum demiştir. Az katılıyorum, katılmıyorum ve hiç katılmıyorum seçeneklerini ise, İlköğretim çağındaki öğrencilerin %35,7'si; ilköğretim mezunlarının %44,8'i; lise mezunlarının %39,0'ı; üniversite mezunlarının %11,2'si işaretlemiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrenim durumuna göre anlamlı olduğu

bulunmuştur.[$X^2(16)=29,025^a, p<0.05$]. Katılım sorusuna üniversite mezunları tefsir dersleri okuduklarına dair olumlu görüş belirtmişlerdir. İlköğretim çağındakilerin ise (44,8) olumsuz görüş bildirdikleri görülmektedir. İlköğretim çağındakiler çoğunlukta olduğundan, katılımcıların öğrenim durumlarına göre kurslarda tefsir dersinin yetersiz olduğunu düşündükleri kanaati oluşmaktadır.

Tablo 16: Öğrenim durumuna göre öğrencilerin Kur'an kıssalarından güzel dersler çıkartma fırsatı bulma durumu ile ilgili görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an kıssalarından güzel dersler çıkartma fırsatı bulmaktayız.					Toplam
			Hiç katılmıyor	Katılmıyor	Az katılıyor	Katılıyor	Tamamen katılıyor	
Öğrenim durumunuz?	İlköğretim çağındayım	N	8	6	27	49	98	188
		%	4,3%	3,2%	14,4%	26,1%	52,1%	100,0%
	İlköğretim mezunuyum	N	17	9	13	48	74	161
		%	10,6%	5,6%	8,1%	29,8%	46,0%	100,0%
	Lise mezunuyum	N	0	5	3	9	6	23
		%	0,0%	21,7%	13,0%	39,1%	26,1%	100,0%
	Üniversite mezunuyum	N	1	1	3	6	7	18
		%	5,6%	5,6%	16,7%	33,3%	38,9%	100,0%
	Toplam	N	26	21	46	112	185	390
		%	6,7%	5,4%	11,8%	28,7%	47,4%	100,0%

$X^2=28,278^a$ sd=12 p=0.006

Tablo 16'ya göre, "Kur'an kıssalarından güzel dersler çıkartma fırsatı bulmaktayız." katılım sorusuna öğrencilerin öğrenim durumlarına göre görüşleri şu şekildedir: İlköğretim çağındaki öğrencilerin %52,1'i; ilköğretim mezunlarının

%46,0'ı; lise mezunlarının %26,1'i; üniversite mezunlarının %38,9'ü tamamen katılıyorum demiştir. İlköğretim çağındaki öğrencilerin %26,1'i; ilköğretim mezunlarının %29,8'i; lise mezunlarının %39,12; üniversite mezunlarının %33,3'ü' katılıyorum demiştir. Az katılıyorum, katılmıyorum ve hiç katılmıyorum seçeneklerini ise, İlköğretim çağındaki öğrencilerin %21,6'si; ilköğretim mezunlarının %23,3'ü; lise mezunlarının %34,7'si; üniversite mezunlarının %27,9'u işaretlemiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrenim durumuna göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(12)=28,278^a, p<0.05$] Kur'an kurslarında güzel dersler çıkartma durumu ile ilgili ilköğretim çağındakiler ile ilköğretim mezunlarının olumlu görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Lise mezunlarının ise daha az olumlu görüşlere sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 17: Öğrencilerin Kur'an kursuna gitmelerinde etkili olan faktöre göre Kur'an kursunda ezber ve yüzünden okumaya gereğinden fazla önem verilme durumu ile ilgili görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

		Kur'an kursunda ezber ve yüzünden okumaya gereğinden fazla önem verilmektedir.						
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	Toplam	
Kursa gitmenizdeki etkili olan faktör nedir?	Kendi isteğimle	N	17	27	56	93	115	308
		%	5,5%	8,8%	18,2%	30,2%	37,3%	100,0%
	Ailemin isteğiyle	N	5	6	22	16	19	68
		%	7,4%	8,8%	32,4%	23,5%	27,9%	100,0%
	Çevrenin etkisiyle	N	5	0	2	1	0	8
		%	62,5%	0,0%	25,0%	12,5%	0,0%	100,0%
	Diğer	N	1	0	2	0	3	6
		%	16,7%	0,0%	33,3%	0,0%	50,0%	100,0%
	Toplam	N	28	33	82	110	137	390
		%	7,2%	8,5%	21,0%	28,2%	35,1%	100,0%

$$X^2=51,061^a, sd= 12 p=0,000$$

Tablo 17'ye göre katılımcılara, "Kur'an kursunda ezber ve yüzünden okumaya gereğinden fazla önem verilmektedir" sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerden Kur'an kursuna gitmelerinde etkili faktöre göre, kursa kendi %67,5'i; ailesini isteğiyle gelenlerin %51,4'u; çevrenin etkisiyle gidenlerin %12,5'i;diğer nedenle gidenlerin %50'si tamamen katılıyorum veya katılıyorum demiştir. Kursa kendi isteğiyle gelenlerin %32,5'i; ailesini isteğiyle gelenlerin %48,6'sı; çevrenin etkisiyle gidenlerin %87,5'i; diğer nedenle gelenlerin %50'si az katılıyorum katılmıyorum veya hiç katılmıyorum demiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu

farklılığın öğrencilerin kursa gitmelerinde etkili olan faktöre göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(12)=51,061^a, p<0.05$]. Çevrenin etkisiyle kursa gidenlerin, Kur'an kursunda ezber ve yüzünden okumaya gereğinden fazla önem verildiği görüşüne katılmadıkları görülmektedir. Diğer nedenlerle kursa gelenlerin sayısının çok az olduğu görülmektedir (n=6). Kendi isteğiyle kursa gidenleri ise Kur'an kursunda ezber ve yüzünden okumaya gereğinden fazla önem verildiği görüşüne katıldıkları görülmektedir.

Tablo 18: Öğrencilerin Kur'an kursuna gitmelerinde etkili olan faktöre göre Kur'an kursunda yeterli düzeyde meal okutulma durumu ile ilgili görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

		Kur'an kursunda yeterli düzeyde meal okumaktayız.					Toplam	
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum		
Kursa gitmenizdeki etkili olan faktör nedir?	Kendi isteğimle	N	8	24	78	79	119	308
		%	2,6%	7,8%	25,3%	25,6%	38,6%	100,0%
	Ailemin isteğiyle	N	1	7	20	15	25	68
		%	1,5%	10,3%	29,4%	22,1%	36,8%	100,0%
	Çevrenin etkisiyle	N	2	0	0	4	2	8
		%	25,0%	0,0%	0,0%	50,0%	25,0%	100,0%
	Diğer	N	0	0	3	1	2	6
		%	0,0%	0,0%	50,0%	16,7%	33,3%	100,0%
	Toplam	N	11	31	101	99	148	390
		%	2,8%	7,9%	25,9%	25,4%	37,9%	100,0%

$X^2=22,834^a$ sd=12 p=0,029

Tablo 18'e göre, "Kur'an kursunda yeterli düzeyde meal okumaktayız." katılım sorusuna öğrencilerin Kur'an kursuna gitmelerinde etkili olan etmen doğrultusunda görüşlerine bakıldığında kursa giden öğrencilerin %38,6'ı kendi isteğiyle; %36,8'i ailesini isteğiyle; %25,0'ı çevrenin etkisiyle; %33,3'ü diğer nedenle geldiğine dair tamamen katılıyorum demiştir. Yine öğrencilerin %25,6'ı kendi isteğiyle; %22,1'i ailesini isteğiyle; %50'si çevrenin etkisiyle; %16,7'si diğer nedenle geldiğine dair katılıyorum demiştir. Öğrencilerin %35,2'si kendi isteğiyle; %41,2'si ailesini isteğiyle; %25,0'ı çevrenin etkisiyle; %50'si diğer nedenlerle gittiklerine dair Az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum demiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin kursa gitmelerinde etkili olan faktöre göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$\chi^2(12)=51,061^a, p<0.05$]. Az katılıyorum, katılıyorum veya tamamen katılıyorum seçeneklerinin toplam değerlerine göre en olumlu görüşe sahip olanlar kursa gitmesinde etkili olan etmenlerden diğer seçeneğini işaretleyenlere aittir. En düşük değere sahip olanlar ise çevrenin etkisiyle gidenlere aittir. Ancak Tablo 18 incelendiğinde öğrencilerin Kur'an kursuna gitmelerinde etkili olan faktöre göre, Kur'an kursunda meal okutulma durumunu yetersiz gördükleri anlaşılmaktadır.

Tablo 19: Öğrencilerin Kur'an kursuna gitmelerinde etkili olan faktöre göre Kur'an kursunda yeterli düzeyde tefsir okutulma durumu ile ilgili görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

		Kur'an kursunda yeterli düzeyde tefsir okumaktayız.					Toplam	
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum		
Kursa gitmenizdeki etkili olan faktör nedir?	Kendi isteğimle	N	16	32	65	87	108	308
		%	5,2%	10,4%	21,1%	28,2%	35,1%	100,0%
	Ailemin isteğiyle	N	12	4	12	21	19	68
		%	17,6%	5,9%	17,6%	30,9%	27,9%	100,0%
	Çevrenin etkisiyle	N	2	1	3	1	1	8
		%	25,0%	12,5%	37,5%	12,5%	12,5%	100,0%
	Diğer	N	0	0	3	1	2	6
		%	0,0%	0,0%	50,0%	16,7%	33,3%	100,0%
	Toplam	N	30	37	83	110	130	390
		%	7,7%	9,5%	21,3%	28,2%	33,3%	100,0%

$$X^2=23,484^a \text{ sd}=12 \text{ p}=0.024$$

Tablo 19'a göre, "Kur'an kursunda yeterli düzeyde tefsir okumaktayız." katılım sorusuna öğrencilerin Kur'an kursuna gitmelerinde etkili olan etmen doğrultusunda görüşlerine bakıldığında kursa giden öğrencilerin %35,'i kendi isteğiyle; %27,9'u ailesini isteğiyle; %12,05'i çevrenin etkisiyle; %33,3'ü diğer nedenle geldiğine dair tamamen katılıyorum demiştir. Yine öğrencilerin %28,2'si kendi isteğiyle; %30,9'u ailesini isteğiyle; %12,5'i çevrenin etkisiyle; %16,7'si diğer nedenle geldiğine dair katılıyorum demiştir. Öğrencilerin %36,7'si kendi isteğiyle; %51,6'si ailesini isteğiyle; %75'i çevrenin etkisiyle; %50'sidiğer nedenlerle

gittiklerine dair Az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum demıştır. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin kursa gitmelerinde etkili olan faktöre göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(12)=23,484^a, p<0.05$]. Çevrenin etkisiyle gidenlerin kurslarda yeterli düzeyde tefsir okutulmadığını düşündükleri tespit edilmiştir. Diğer nedenlerle kursa gidenlere bakıldığında, az katılıyorum, katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneğini işaretleyenlerin toplamı (%100) en yüksek değere sahiptir. Ancak diğer nedenlerle kursa gidenlerin de yarısı az katıldığını belirtmiştir. Bu durum öğrencilerin, kursa gitmelerinde etkili olan faktöre bağlı olarak kurslarda yeterli düzeyde tefsir okutulmadığı görüşünde oldukları söylenebilir.

Tablo 20: Öğrencilerin ikamet ettikleri ilçelere göre Kur'an kursunda ezber ve yüzünden okumaya gereğinden fazla öneme durumu ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an kursunda ezber ve yüzünden okumaya gereğinden fazla önem verilmektedir.					
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	Toplam
İlçeniz nedir?	Çaldıran	N	7	6	13	16	13	55
		%	12,7%	10,9%	23,6%	29,1%	23,6%	100,0%
	Gürpınar	N	3	3	9	19	29	63
		%	4,8%	4,8%	14,3%	30,2%	46,0%	100,0%
	Edremit	N	3	3	3	11	32	52
		%	5,8%	5,8%	5,8%	21,2%	61,5%	100,0%
	Erciş	N	3	6	25	26	22	82
		%	3,7%	7,3%	30,5%	0%	26,8%	100,0%
	İpekyolu	N	9	6	13	20	22	70
		%	12,9%	8,6%	18,6%	28,6%	31,4%	100,0%
	Tuşba	N	3	9	19	18	19	68
		%	4,4%	13,2%	27,9%	26,5%	27,9%	100,0%
	Toplam	N	28	33	82	110	137	390
		%	7,2%	8,5%	21,0%	28,2%	35,1%	100,0%

$$X^2=43,502^a \text{ sd}=20 \text{ p}=0.002$$

Tablo 20'de görüldüğü üzere öğrencilere, "Kur'an kursunda ezber ve yüzünden okumaya gereğinden fazla önem verilmektedir." katılım sorusu

yöneltmiştir. Katılım sorusuna öğrencilerin ikamet ettikleri ilçelere göre görüşlerine bakıldığında öğrencilerden Çaldıran'da oturanların % 23,6'sı; Gürpınar'da oturanların %46,0'ı; Edremit'te oturanların %61,5'i; Erciş'te oturanların %26,8'i; İpekyolu'nda oturanların 31,4'ü; Tuşba'da oturanların %27,9'u tamamen katılıyorum demiştir. Katılıyorum diyen öğrencilerin %29,1'i Çaldıran; % 30,2'si; Gürpınar %21,2'si Edremit; %0'ı Erciş; %28,6'sı İpekyolu; 26,5'i Tuşba'da oturmaktadır. Az katılıyorum diyen öğrencilerin %23,6'sı Çaldıran; % 14,3'ü; Gürpınar %5,8'i Edremit; %30,5'i Erciş; %18,6'sı İpekyolu; 27,9'u Tuşba'da oturmaktadır. Katılıyorum veya hiç katılmıyorum diyenlerin ise %23,8'ii Çaldıran; %9,6'sı Gürpınar %11,6'sı Edremit; %11,0'ı Erciş; %21,5'i İpekyolu; 17,6'sı Tuşba'da oturmaktadır. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin oturdukları ilçelere göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(20)=43,502^a, p<0.05$]. Kur'an kursunda ezber ve yüzünden okumaya gereğinden fazla önem verildiğine dair Edremit ilçesinde oturanların en yüksek değerde (61,5) olumlu görüşe sahip oldukları görülmektedir. Diğer ilçelerin ise birbirine yakın olduğu görülmektedir. İlçeler bazında görüldüğü üzere genel itibariyle kurslarda ezber ve yüzünden okumaya gereğinden fazla önem verildiğini düşündükleri söylenebilir.

4. 3. 2. Kur'an kursunda teknolojiden yeterli düzeyde faydalanma durumuna ilişkin bulgular.

Araştırmanın ikinci alt problemi, "Kur'an kursu programları oluşturulurken, Kur'an'ın anlaşılması için teknolojiden yeterli düzeyde faydalanılmış mıdır?" şeklinde belirlenmişti. Bu problemin cevabını ile ilgili öğrencilerin görüşleri arasındaki anlamlı farklılıklar aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 21: Öğrencilerin cinsiyetlerine göre "Kur'an Kursu eğitiminde teknolojiden faydalanma durumuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

		Kur'an Kursu eğitiminde teknolojiden faydalanma imkânımız vardır.						
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	Toplam
Cinsiyetiniz nedir?	Erkek	N	41	17	35	16	22	131
		%	31,3%	13,0%	26,7%	12,2%	16,8%	100,0%
	Kadın	N	71	55	43	45	45	259
		%	27,4%	21,2%	16,6%	17,4%	17,4%	100,0%
Toplam		N	112	72	78	61	67	390
		%	28,7%	18,5%	20,0%	15,6%	17,2%	100,0%

$$X^2=9,620^a \quad sd=4 \quad p=0,047$$

Tablo 21'de görüldüğü üzere, "Kur'an Kursu eğitiminde teknolojiden faydalanma imkânımız vardır" katılım sorusu yöneltilmiştir. İlgili soruya erkeklerin %16,8'si, kadınların %17,4'ü tamamen katılıyorum; erkeklerin %12,5'i, kadınların %17,4'ü katılıyorum; erkeklerin %26,7'si kadınların %16,6'sı az katılıyorum; erkeklerin %13,0'ı, kadınların %21,2'si katılmıyorum; erkeklerin % 31,3'ü, kadınların %27,4'ü hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlemiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın cinsiyete göre anlamlı olduğu bulunmuştur [$X^2(4)=9,620^a, p<0.05$]. Hem kadınlar hem de erkekler kurslarda teknolojiden yeterli

düzeyde faydalanılmadığı görüşünde olmakla beraber kadınlar biraz daha olumsuz düşünmektedirler.

Tablo 22: Öğrencilerin cinsiyetlerine göre Kurs öğretim programlarında; hikâye, film, animasyon gibi imkânlara yeterince yer verilme durumuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kurs öğretim programlarında; hikâye, film, animasyon gibi imkânlara yeterince yer verilmektedir.					
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	Toplam
Cinsiyetiniz nedir?	Erkek	N	43	13	31	14	30	131
		%	32,8%	9,9%	23,7%	10,7%	22,9%	100,0%
	Kadın	N	82	55	56	37	29	259
		%	31,7%	21,2%	21,6%	14,3%	11,2%	100,0%
Toplam		N	125	68	87	51	59	390
		%	32,1%	17,4%	22,3%	13,1%	15,1%	100,0%

$$X^2=15,323^a \text{ sd}=4 \text{ p}=0,004$$

Tablo 22’de görüldüğü üzere öğrencilere, ‘Kurs öğretim programlarında; hikâye, film, animasyon gibi imkânlara yeterince yer verilmektedir’ katılım sorusu yöneltilmiştir. Katılım sorusuna, erkeklerin %33,6’sı, kadınların %25,5’i tamamen katılıyorum veya katılıyorum; erkeklerin %23,7’si kadınların %21,6’sı az katılıyorum; erkeklerin %9,9’u, kadınların %21,2’si katılmıyorum; erkeklerin %32,8’i, kadınların %31,7’si hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlimlerdir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın cinsiyete göre anlamlı olduğu bulunmuştur [$X^2(4)=15,323^a, p<0.05$]. Veriler incelediğinde kadınların erkeklere oranla kurs öğretim programlarında; hikâye, film, animasyon gibi imkânlara yeterince yer verilme durumuna daha olumsuz baktıkları görülmektedir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre kurs öğretim programlarında, hikâye, film,

animasyon gibi imkânlarla yeterince yer verilme durumunu yetersiz gördükleri söylenebilir.

Tablo 23: Öğrencilerin anne mesleğine göre dijital ortamda, genel ağ üzerinde Kur'an eğitimi formatlarına ulaşma imkânına ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Dijital ortamda, genel ağ üzerinde Kur'an eğitim formatlarına ulaşma imkânımız vardır.						
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	Toplam	
Annenizin mesleği nedir?	Ev hanımı	N	108	57	79	58	62	364	
		%	29,7%	15,7%	21,7%	15,9%	17,0%	100,0%	
	Memur	N	4	1	3	1	0	9	
		%	44,4%	11,1%	33,3%	11,1%	0,0%	100,0%	
	Esnaf	N	0	1	4	0	1	6	
		%	0,0%	16,7%	66,7%	0,0%	16,7%	100,0%	
	Serbest meslek	N	0	0	6	0	3	9	
		%	0,0%	0,0%	66,7%	0,0%	33,3%	100,0%	
	Diğer	N	0	0	1	0	1	2	
		%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	50,0%	100,0%	
	Toplam		N	112	59	93	59	67	390
			%	28,7%	15,1%	23,8%	15,1%	17,2%	100,0%

$$X^2=27,754^a \text{ sd}=16 \text{ p}=0,034$$

Tablo 23'e göre, "Dijital ortamda, genel ağ üzerinde Kur'an eğitim formatlarına ulaşma imkânımız vardır." katılım sorusuna annesi ev hanımı olanların %32,9'u; memur olanların %11,1'i esnaf olanların %16,7'si; serbest meslek sahibi

olanların %33,3'ü; diğer mesleklere sahip olanların %50'si tamamen katılıyorum veya katılıyorum demiştir. Az katılıyorum, katılmıyorum ve hiç katılmıyorum seçeneğini ise, annesi ev hanımı olanların %67,1'i; memur olanların %88,9'u; esnaf olanların %83,4'ü; serbest meslek sahibi olanların %66,7'si; diğer mesleklere sahip olanların %50'si işaretlemiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın anne mesleğine göre anlamlı olduğu bulunmuştur [$\chi^2(16)=27,754^a, p<0.05$].Bulgulardan yola çıkarak, Dijital ortamda, genel ağ üzerinde Kur'an eğitim formatlarına ulaşma imkânını ile alakalı olumlu görüşlere sahip olanlar babası diğer meslek sahibi olanlara aittir. Babası memur olanların olumsuz görüşlere sahip oldukları görülmektedir. Genel itibariyle olumsuz görüşler daha fazladır. Bu durum dijital ortamda, genel ağ üzerinde Kur'an eğitim formatlarına ulaşma imkânının kısıtlı olduğu sonucu doğurmaktadır.

Tablo 24: Öğrencilerin öğrenim durumlarına göre Kur'an kursu eğitiminde teknolojiinden faydalanma imkânına ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an Kursu eğitiminde teknolojiinden faydalanma imkânımız vardır.					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Öğrenim durumunuz?	İlköğretim çağındayım	N	43	28	38	38	41	188
		%	22,9%	14,9%	20,2%	20,2%	21,8%	100,0%
	İlköğretim mezunuyum	N	65	33	27	17	19	161
		%	40,4%	20,5%	16,8%	10,6%	11,8%	100,0%
	Lise mezunuyum	N	0	9	8	4	2	23
		%	0,0%	39,1%	34,8%	17,4%	8,7%	100,0%
	Üniversite mezunuyum	N	4	2	5	2	5	18
		%	22,2%	11,1%	27,8%	11,1%	27,8%	100,0%
	Toplam	N	112	72	78	61	67	390
		%	28,7%	18,5%	20,0%	15,6%	17,2%	100,0%

$$X^2=40,778^a \text{ sd}=12 \text{ p}=0,000$$

Tablo 24'teki verilerden yola çıkarak, "Kur'an kursu eğitiminde teknolojiden faydalanma imkânımız vardır." katılım sorusuna öğrencilerin öğrenim durumlarına göre ilköğretim çağındakilerin %21,8'i; ilköğretim mezunlarının %11,8'i; lise mezunlarının %8,7'i; üniversite mezunlarının %27,8'i tamamen katılıyorum demiştir. Katılıyorum seçeneğini ise, ilköğretim çağındakilerin %20,2'si; ilköğretim mezunlarının %10,6'sı lise mezunlarının %17,4'ü üniversite mezunlarının %11,1'i işaretlemiştir. Az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum diyenlerin ise %58'ini ilköğretim çağındakiler; %77,7'sini ilköğretim mezunları; %73,9'unu lise mezunları; %61,1'ini üniversite mezunları oluşturmaktadır. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrenim durumuna göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(12)=40,778^a, p<0.05$]. Verilerden yola çıkarak, öğrencilerin öğrenim durumlarına göre Kur'an kursu eğitiminde teknolojiden faydalanma imkânına ilişkin görüşlerinin olumsuz olduğu söylenebilir. Olumsuz görüş bildirenlerden ilköğretim çağındakiler en yüksek değere (%77,7) sahiptir.

Tablo 25: Öğrencilerin öğrenim durumlarına göre Kur'an kursunda teknoloji kullanımının derslerin anlaşılmasını kolaylaştırdığına dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

		Kur'an Kursunda teknoloji kullanımı derslerin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır.					Toplam	
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum		
Öğrenim durumunuz?	İlköğretim çağındayım	N	39	28	44	31	46	188
		%	20,7%	14,9%	23,4%	16,5%	24,5%	100,0%
	İlköğretim mezunuyum	N	50	25	32	30	24	161
		%	31,1%	15,5%	19,9%	18,6%	14,9%	100,0%
	Lise mezunuyum	N	1	8	8	4	2	23
		%	4,3%	34,8%	34,8%	17,4%	8,7%	100,0%
	Üniversite mezunuyum	N	4	2	5	0	7	18
		%	22,2%	11,1%	27,8%	0,0%	38,9%	100,0%
	Toplam	N	94	63	89	65	79	390
		%	24,1%	16,2%	22,8%	16,7%	20,3%	100,0%

$$X^2=27,491^a \quad sd=12 \quad p=0,007$$

Tablo 25'teki verilerden yola çıkarak, "Kur'an Kursunda teknoloji kullanımı derslerin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır" katılım sorusuna öğrencilerin öğrenim durumlarına göre ilköğretim çağındakilerin %24,58'i; ilköğretim mezunlarının %14,9'u; lise mezunlarının %8,7'i; üniversite mezunlarının %38,9'u tamamen katılıyorum demiştir. Katılıyorum seçeneğini ise, ilköğretim çağındakilerin %16,5'i; ilköğretim mezunlarının %18,6'sı lise mezunlarının %17,4'ü üniversite mezunlarının %0'ı işaretlemiştir. Az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum diyenlerin

ise %59,0'mı ilköğretim çağındakiler; %66,5'ini ilköğretim mezunları; %73,9'unu lise mezunları; %61,1'ini üniversite mezunları oluşturmaktadır. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrenim durumuna göre anlamlı olduğu bulunmuştur.[$X^2(12)=27,491^a, p<0.05$]. Öğrencilerin öğrenim durumlarına göre Kur'an kursunda teknoloji kullanımının derslerin anlaşılmasını kolaylaştırdığına dair görüşlerine bakıldığında genel itibariyle olumsuz olduğu görülmektedir.

Tablo 26: Öğrencilerin ikamet ettikleri ilçelere göre Kurs öğretim programlarında; hikâye, film, animasyon gibi imkânlarla yeterince yer verilme durumuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kurs öğretim programlarında; hikâye, film, animasyon gibi imkânlarla yeterince yer verilmektedir.					
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	Toplam
İlçeniz nedir?	Çaldıran	N	11	9	22	7	6	55
		%	20,0%	16,4%	40,0%	12,7%	10,9%	100,0%
	Gürpınar	N	22	12	9	8	12	63
		%	34,9%	19,0%	14,3%	12,7%	19,0%	100,0%
	Edremit	N	14	11	12	7	8	52
		%	26,9%	21,2%	23,1%	13,5%	15,4%	100,0%
	Erciş	N	19	16	19	10	18	82
		%	23,2%	19,5%	23,2%	12,2%	22,0%	100,0%
	İpekyolu	N	36	10	10	9	5	70
		%	51,4%	14,3%	14,3%	12,9%	7,1%	100,0%
	Tuşba	N	23	10	15	10	10	68
		%	33,8%	14,7%	22,1%	14,7%	14,7%	100,0%
	Toplam	N	125	68	87	51	59	390
		%	32,1%	17,4%	22,3%	13,1%	15,1%	100,0%

$$X^2=33,375^a \text{ sd}=20 \text{ p}=0,031$$

Tablo 26’da görüldüğü üzere öğrencilere, “Kurs öğretim programlarında; hikâye, film, animasyon gibi imkânlarla yeterince yer verilmektedir.” katılım sorusu

yöneltilmiştir. Öğrencilerin ikamet ettikleri ilçelere göre görüşlerine bakıldığında öğrencilerden Çaldıran'da oturanların % 10,9'u; Gürpınar'da oturanların %19,0'ı; Edremit'te oturanların %15,4'ü; Erciş'te oturanların %22,0'ı; İpekyolu'nda oturanların %7,1'i; Tuşba'da oturanların %14,7'si tamamen katılıyorum demiştir. Katılıyorum diyen öğrencilerin %12,7'si Çaldıran; % 12,7'si; Gürpınar %13,5'i Edremit; %12,2'si Erciş; %12,9'u İpekyolu; 14,7'si Tuşba'da oturmaktadır. Az katılıyorum diyen öğrencilerin %76,4'ü Çaldıran; % 68,2'si; Gürpınar %71,1'i Edremit; %75,5'i Erciş; %80,0'ı İpekyolu; 70,6'su Tuşba'da oturmaktadır. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin oturdukları ilçelere göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(20)=33,375^a, p<0.05$].Bulgulara göre, öğrencilerin ikamet ettikleri ilçelere bakıldığında olumsuz görüşe sahip öğrencilerin büyük bir kısmı Erciş'te oturmaktadır. İkamet ettikleri ilçelere göre Kurs öğretim programlarında; hikâye, film, animasyon gibi imkânlarla yeterince yer verilme durumuna ilişkin öğrencilerin olumsuz görüşlere sahip oldukları görülmektedir.

4. 3. 3. Kur'an kursu eğitiminin, öğrencilerin sosyal yaşamda dini değerlere göre davranışlar edinmelerinde ilişkin buğular.

Araştırmanın üçüncü alt problemi, "Kur'an kursu eğitimi, öğrencilerin sosyal yaşamda dini değerlere göre davranışlar edinmelerinde etkili midir?" şeklinde belirlenmişti. Bu problemin cevabını ile ilgili öğrencilerin görüşleri arasındaki anlamlı farklılıklar aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 27: Öğrencilerin cinsiyetlerine göre Kur'an kursunda, sosyal açıdan faaliyetler yapılma durumuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

		Kur'an kursunda, sosyal açıdan faaliyetler yapılmaktadır.					Toplam	
		Hiç katılmıyor	Katılmıyor	Az katılıyor	Katılıyor	Tamamen katılıyor		
Cinsiyetiniz nedir?	Erkek	N	9	9	32	31	50	131
		%	6,9%	6,9%	24,4%	23,7%	38,2%	100,0%
	Kadın	N	12	8	40	88	111	259
		%	4,6%	3,1%	15,4%	34,0%	42,9%	100,0%
Toplam		N	21	17	72	119	161	390
		%	5,4%	4,4%	18,5%	30,5%	41,3%	100,0%

$$X^2(4)=10,961^a, p=0,027$$

Tablo 27'de görüldüğü üzere öğrencilere, "Kur'an kursunda, sosyal açıdan faaliyetler yapılmaktadır" katılım sorusu yöneltilmiştir. Katılım sorusuna öğrencilerden, erkeklerin %52,9'u, kadınların %76,9'u tamamen katılıyorum veya katılıyorum; erkeklerin %24,4'ü kadınların %15,4'ü az katılıyorum; erkeklerin %6,9'u, kadınların %3,1'i katılmıyorum; erkeklerin % 6,9'u, kadınların %4,6'sı hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlimlerdir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın cinsiyete göre anlamlı olduğu bulunmuştur [$X^2(4)=10,961^a, p<0.05$]. Cinsiyete göre Kur'an kursunda, sosyal açıdan faaliyetler yapılma durumuna ilişkin

kadınların erkeklere göre daha olumlu görüşlere sahip olduğu görülmektedir. Bunun yanında sosyal faaliyetler yapıldığına dair en yüksek değer %42,9 olması kursların sosyal faaliyetler konusunda yetersiz olduğu kanaati oluşturmaktadır.

Tablo 28: Öğrencilerin cinsiyetlerine göre Kurs eğitimi sayesinde bireyde topluma karşı sorumluluk bilincinin geliştiğine dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kurs eğitimi sayesinde topluma karşı sorumluluk bilincim gelişmektedir.					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Cinsiyetiniz nedir?	Erkek	N	6	3	13	28	81	131
		%	4,6%	2,3%	9,9%	21,4%	61,8%	100,0%
	Kadın	N	1	6	25	46	181	259
		%	0,4%	2,3%	9,7%	17,8%	69,9%	100,0%
Toplam		N	7	9	38	74	262	390
		%	1,8%	2,3%	9,7%	19,0%	67,2%	100,0%

$$X^2=9,971^a \text{ sd}=4 \text{ p}=0,041$$

Tablo 28'e göre öğrencilere, "Kurs eğitimi sayesinde topluma karşı sorumluluk bilincim gelişti" katılım sorusu yöneltilmiştir. İlgili soruya erkeklerin %61,8'i, kadınların %69,9'u tamamen katılıyorum; erkeklerin %21,4'ü, kadınların %17,8'i katılıyorum; erkeklerin %9,9'u kadınların %9,7'si az katılıyorum; erkeklerin %2,3'ü, kadınların %2,3'ü katılmıyorum; erkeklerin %4,6'sı, kadınların %0,4'ü hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlimlerdir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın cinsiyete göre anlamlı olduğu bulunmuştur [$X^2(4)=9,971^a \text{ p}<0.05$]. Bulgulara göre, kadınların %69,9'u, erkeklerin %61,8'i kurs eğitiminin topluma karşı sorumluluk bilincini geliştirdiğini düşündükleri görülmektedir.

Tablo 29: Öğrencilerin cinsiyetlerine göre Kur'an kursu eğitiminin anne babaya karşı saygının artmasına vesile olduğuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an Kursuna başladıktan sonra anne babama daha çok saygı duymaya başladım					
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	Toplam
Cinsiyetiniz nedir?	Erkek	N	5	2	20	20	84	131
		%	3,8%	1,5%	15,3%	15,3%	64,1%	100,0%
	Kadın	N	0	8	16	55	180	259
		%	0,0%	3,1%	6,2%	21,2%	69,5%	100,0%
Toplam		N	5	10	36	75	264	390
		%	1,3%	2,6%	9,2%	19,2%	67,7%	100,0%

$$X^2=20,483^a \quad sd=4 \quad p=0,000$$

Tablo 29'da görüldüğü üzere öğrencilere, "Kur'an Kursuna başladıktan sonra anne babama daha çok saygı duymaya başladım" katılım sorusu sorulmuştur. İlgili soruya erkeklerin %64,1'i, kadınların %69,5'i tamamen katılıyorum; erkeklerin %15,3'ü, kadınların %21,2'si katılıyorum; erkeklerin %15,3'ü kadınların %6,2'si az katılıyorum; erkeklerin %1,5'i, kadınların %3,1'i katılmıyorum; erkeklerin %43,8'i, kadınların %0'ı hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlimlerdir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın cinsiyete göre anlamlı olduğu bulunmuştur [$X^2(4)=20,483^a p<0.05$]. Cinsiyetlerine göre, Kur'an kursu eğitiminin anne babaya karşı saygının artmasına vesile olduğuna dair hem kadınların hem de erkeklerin büyük oranda olumlu düşündükleri görülmektedir. Ancak kadınların erkeklerden daha olumlu görüşlere sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 30: Öğrencilerin cinsiyetlerine Kur'an kursu eğitimi sayesinde bireyin davranışlarında olumlu gelişmeler olduğuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an kursu eğitimi sayesinde davranışlarımda olumlu gelişmeler oldu.					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Cinsiyetiniz nedir?	Erkek	N	7	2	17	22	83	131
		%	5,3%	1,5%	13,0%	16,8%	63,4%	100,0%
	Kadın	N	2	3	13	58	183	259
		%	0,8%	1,2%	5,0%	22,4%	70,7%	100,0%
Toplam		N	9	5	30	80	266	390
		%	2,3%	1,3%	7,7%	20,5%	68,2%	100,0%

$$X^2=17,141^a \text{ sd}=4 \text{ p}=0,002$$

Tablo 30'a göre, "Kur'an kursu eğitimi sayesinde davranışlarımda olumlu gelişmeler oldu" katılım sorusu yöneltilmiştir. Katılım sorusuna, erkeklerin %63,4'ü, kadınların %70,7'si tamamen katılıyorum; erkeklerin %16,8'i, kadınların %22,4'ü katılıyorum; erkeklerin %13'ü kadınların %5'i az katılıyorum; erkeklerin %1,5'i, kadınların %1,2'si katılmıyorum; erkeklerin %5,3'ü, kadınların %0,8'i hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlimlerdir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın cinsiyete göre anlamlı olduğu bulunmuştur [$X^2(4)=17,141^a p<0.05$].Bulgulara göre, cinsiyetlerine göre Kur'an kursu eğitimi sayesinde davranışlarında olumlu gelişmeler olduğu ile ilgili kadınlar erkeklerden daha çok olumlu görüşlere sahiptir. Ancak hem kadınlar hem de erkeklerin kurs eğitimi sayesinde davranışlarında olumlu gelişmeler olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Tablo 31: Öğrencilerin cinsiyetlerine göre Kurs eğitiminin bireyin temizliğe verdiği öneme etkisine dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları

			Kursa geldikten sonra temizliğe daha çok önem vermeye başladım					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Cinsiyetiniz nedir?	Erkek	N	9	2	19	31	70	131
		%	6,9%	1,5%	14,5%	23,7%	53,4%	100,0%
	Kadın	N	3	3	19	58	176	259
		%	1,2%	1,2%	7,3%	22,4%	68,0%	100,0%
Toplam		N	12	5	38	89	246	390
		%	3,1%	1,3%	9,7%	22,8%	63,1%	100,0%

$$X^2=16,873^a \text{ sd}=4 \text{ p}=0,002$$

Tablo 31'e göre, "Kursa geldikten sonra temizliğe daha çok önem vermeye başladım" katılım sorusu yöneltilmiştir. İlgili soruya erkeklerin %53,4'ü, kadınların %68,0'ii tamamen katılıyorum; erkeklerin %23,7'si, kadınların %22,4'ü katılıyorum; erkeklerin %14,5'i kadınların %7,3'ü az katılıyorum; erkeklerin %1,5'i, kadınların %1,2'si katılmıyorum; erkeklerin %6,9'u, kadınların %1,2'si hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlimlerdir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın cinsiyete göre anlamlı olduğu bulunmuştur [$X^2(4)=16,873^a p<0.05$]. Verilerden yola çıkarak, cinsiyetlerine göre Kurs eğitiminin bireyin temizliğe verdiği öneme etkisine dair katılımcılardan kadınlar erkeklere göre daha olumlu görüşlere sahiptir.

Tablo 32: Öğrencilerin öğrenim durumlarına göre Kur'an kursunda yardımlaşmayı öğrenme durumuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

		Kur'an kursunda yardımlaşmayı öğrenmekteyiz.					Toplam	
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum		
Öğrenim durumunuz?	İlköğretim çağındayım	N	3	9	15	34	127	188
		%	1,6%	4,8%	8,0%	18,1%	67,6%	100,0%
	İlköğretim mezunuyum	N	12	10	8	30	101	161
		%	7,5%	6,2%	5,0%	18,6%	62,7%	100,0%
	Lise mezunuyum	N	0	3	4	9	7	23
		%	0,0%	13,0%	17,4%	39,1%	30,4%	100,0%
	Üniversite mezunuyum	N	0	0	0	5	13	18
		%	0,0%	0,0%	0,0%	27,8%	72,2%	100,0%
	Toplam	N	15	22	27	78	248	390
		%	3,8%	5,6%	6,9%	20,0%	63,6%	100,0%

$$X^2=29,080^a \quad sd=12 \quad p=0,004$$

Tablo 32'deki verilerden yola çıkarak, "Kur'an kursunda yardımlaşmayı öğrenmekteyiz." katılım sorusuna öğrencilerin öğrenim durumlarına göre ilköğretim çağındakilerin %67,6'sı; ilköğretim mezunlarının %62,7'si; lise mezunlarının %34,4'ü; üniversite mezunlarının %72,2'si tamamen katılıyorum demiştir. Katılıyorum seçeneğini ise, ilköğretim çağındakilerin %17,1'i; ilköğretim mezunlarının %18,6'sı lise mezunlarının %39,1'i üniversite mezunlarının %27,8'i işaretlemiştir. Az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum diyenlerin ise %14,4'ünü ilköğretim çağındakiler; %18,7'sini ilköğretim mezunları; %30,4'ünü lise mezunları; %0'mı üniversite mezunları oluşturmaktadır. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrenim durumuna göre anlamlı olduğu

bulunmuştur.[$X^2(12)=29,080^a, p<0.05$]. Verilerde görüldüğü üzere, öğrencilerin öğrenim durumlarına göre Kur'an kursunda yardımlaşmayı öğrenme durumuna ilişkin en yüksek değer üniversite mezunlarına, en düşük değer lise mezunlarına aittir. Ancak katılımcılar büyük oranda kurs eğitimi sayesinde yardımlaşmayı öğrendiklerini dile getirmişlerdir.

Tablo 33: Öğrencilerin öğrenim durumuna göre yakın akrabaya karşı görev ve sorumluluğun gelişmesinde kurs eğitimin önemine dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

		Yakın akrabaya karşı görev ve sorumluluk bilincim gelişmektedir.					Toplam	
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum		
Öğrenim durumunuz?	İlköğretim çağındayım	N	3	5	26	44	110	188
		%	1,6%	2,7%	13,8%	23,4%	58,5%	100,0%
	İlköğretim mezunuyum	N	2	7	6	22	124	161
		%	1,2%	4,3%	3,7%	13,7%	77,0%	100,0%
	Lise mezunuyum	N	2	1	0	4	16	23
		%	8,7%	4,3%	0,0%	17,4%	69,6%	100,0%
	Üniversite mezunuyum	N	0	0	1	3	14	18
		%	0,0%	0,0%	5,6%	16,7%	77,8%	100,0%
	Toplam	N	7	13	33	73	264	390
		%	1,8%	3,3%	8,5%	18,7%	67,7%	100,0%

$$X^2=30,116^a \text{ sd}=12 \text{ p}=0,003$$

Tablo 33'deki verilerden yola çıkarak, "Yakın akrabaya karşı görev ve sorumluluk bilincim gelişmektedir." katılım sorusuna öğrencilerin öğrenim durumlarına göre ilköğretim çağındakilerin %58,5'i; ilköğretim mezunlarının %77'si; lise mezunlarının %69,6'i; üniversite mezunlarının %77,8'i tamamen

katılıyorum demmiştir. Katılıyorum seçeneğini ise, ilköğretim çağındakilerin %23,4'ü; ilköğretim mezunlarının %13,7'si lise mezunlarının %17,4'ü üniversite mezunlarının %16,7'si işaretlemiştir. Az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum diyenlerin ise %18,1'ini ilköğretim çağındakiler; %9,2'sini ilköğretim mezunları; %13'ünü lise mezunları; %5,6'sını üniversite mezunları oluşturmaktadır. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrenim durumuna göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(12)=30,116^a, p<0.05$]. Verilerde görüldüğü gibi öğrencilerin öğrenim durumuna göre kurs eğitiminin yakın akrabaya karşı görev ve sorumluluk sahibi olmalarında katkı sağladığını yönünde olumlu görüşler dile getirmişlerdir.

Tablo 34: Öğrencilerin kursa gelmelerinde etkili olan faktöre bağlı olarak, Kur'an kursunda yardımlaşmayı öğrenme durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an kursunda yardımlaşmayı öğrenmekteyiz.					Toplam	
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum		
Kursa gitmenizdeki etkili olan faktör nedir?	Kendi isteğimle	N	11	15	22	66	194	308	
		%	3,6%	4,9%	7,1%	21,4%	63,0%	100,0%	
	Ailemin isteğiyle	N	4	7	1	11	45	68	
		%	5,9%	10,3%	1,5%	16,2%	66,2%	100,0%	
	Çevremizin etkisiyle	N	0	0	1	1	6	8	
		%	0,0%	0,0%	12,5%	12,5%	75,0%	100,0%	
	Diğer	N	0	0	3	0	3	6	
		%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	50,0%	100,0%	
	Toplam		N	15	22	27	78	248	390
			%	3,8%	5,6%	6,9%	20,0%	63,6%	100,0%

$$X^2=27,103^a \text{ sd}=12 \text{ p}=0,007$$

Tablo 34'e göre, "Kur'an kursunda yardımlaşmayı öğrenmekteyiz." katılım sorusuna öğrencilerin Kur'an kursuna gitmelerinde etkili olan etmen doğrultusunda görüşlerine bakıldığında kursa giden öğrencilerden kendi isteğiyle gelenlerin%63'ü; ailesini isteğiyle gelenlerin%66,2'si; çevrenin etkisiyle %75'i; diğer nedenle gidenlerin %50'si tamamen katılıyorum demiştir. Yine öğrencilerin kendi isteğiyle gelenlerin%21,4'ü ailesini isteğiyle gelenlerin%16,2'si; çevrenin etkisiyle %12,5'i diğer nedenle gidenlerin %0'ı katılıyorum demiştir katılıyorum demiştir. Öğrencilerden kendi isteğiyle gelenlerin%15,6'sı ailesini isteğiyle gelenlerin%12,7'si; çevrenin etkisiyle gidenlerin %12,5'i diğer nedenle gidenlerin %50'si tamamen katılıyorum Az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum demiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin kursa gitmelerinde etkili olan faktöre göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(12)=27,103^a, p<0.05$]. Öğrencilerin kursa gelmelerinde etkili olan faktöre bağlı olarak, Kur'an kursunda yardımlaşmayı öğrenme durumuna dair görüşlerinin olumlu olduğu tespit edilmiştir. Çevrenin etkisiyle kursa gidenlerin %75'i kurs sayesinde yardımlaşmayı öğrendiğini dile getirirken, kursa gitmesinde etkili olan etmene göre "diğer" seçeneğini işaretleyenlerin %50'si katıldığını belirtmiştir.

Tablo 35: Öğrencilerin kursa gelmelerinde etkili olan faktöre bağlı olarak Kur'an Kursunda öğrendiği dini bilgileri hayatında uygulama durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları

			Kur'an Kursunda öğrendiğim dini bilgileri hayatımda uygulamaktayım.						
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	Toplam	
Kursa gitmenizden etkili olan faktör nedir?	Kendi isteğiyle	N	2	2	26	74	204	308	
		%	0,6%	0,6%	8,4%	24,0%	66,2%	100,0%	
	Ailemin isteğiyle	N	0	2	8	16	42	68	
		%	0,0%	2,9%	11,8%	23,5%	61,8%	100,0%	
	Çevrenin etkisiyle	N	1	0	0	3	4	8	
		%	12,5%	0,0%	0,0%	37,5%	50,0%	100,0%	
	Diğer	N	0	0	1	0	5	6	
		%	0,0%	0,0%	16,7%	0,0%	83,3%	100,0%	
	Toplam		N	3	4	35	93	255	390
			%	0,8%	1,0%	9,0%	23,8%	65,4%	100,0%

$$X^2=22,559^a \text{ sd}=12 \text{ p}=0,032$$

Tablo 35'e göre, "Kur'an Kursunda öğrendiğim dini bilgileri hayatımda uygulamaktayım." katılım sorusuna öğrencilerin Kur'an kursuna gitmelerinde etkili olan etmen doğrultusunda görüşlerine bakıldığında kursa giden öğrencilerin kendi isteğiyle gelenlerin%66,2'si; ailesini isteğiyle gelenlerin%61,8'i; çevrenin etkisiyle %50'si; diğer nedenle gidenlerin %83,3'ü tamamen katılıyorum demiştir. Yine öğrencilerin kendi isteğiyle gelenlerin%24'ü ailesini isteğiyle gelenlerin%23,5'i; çevrenin etkisiyle %37,5'i diğer nedenle gidenlerin %0'ı katılıyorum demiştir

katılıyorum demmiştir. Öğrencilerden kendi isteğiyle gelenlerin%9,8'i ailesini isteğiyle gelenlerin%13,7'si; çevrenin etkisiyle gidenlerin %12,5'i diğer nedenle gidenlerin %19,7'si tamamen katılıyorum Az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum demmiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin kursa gitmelerinde etkili olan faktöre göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(12)=22,559^a, p<0.05$]. Öğrencilerin kursa gelmelerinde etkili olan faktöre bağlı olarak Kur'an Kursunda öğrendiği dini bilgileri hayatında uygulama durumuna ilişkin çevre etkisiyle gidenlerin %50'i, diğer nedenlerle gidenlerin %83,3'ü tamamen katıldığını belirtmiştir. Bununla birlikte tüm katılımcılar büyük oranda olumlu görüş belirtmişlerdir.

Tablo 36: Öğrencilerin kursa gelmelerinde etkili olan faktöre bağlı olarak Kursu geldikten sonra temizliğe daha çok önem verme durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları

			Kursa geldikten sonra temizliğe daha çok önem vermeye başladım.					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Kursa gitmenizdeki etkili olan faktör nedir?	Kendi isteğimle	N	11	5	27	71	194	308
		%	3,6%	1,6%	8,8%	23,1%	63,0%	100,0%
	Ailemin isteğiyle	N	1	0	9	11	47	68
		%	1,5%	0,0%	13,2%	16,2%	69,1%	100,0%
	Çevrenin etkisiyle	N	0	0	0	6	2	8
		%	0,0%	0,0%	0,0%	75,0%	25,0%	100,0%
	Diğer	N	0	0	2	1	3	6
		%	0,0%	0,0%	33,3%	16,7%	50,0%	100,0%
	Toplam	N	12	5	38	89	246	390
		%	3,1%	1,3%	9,7%	22,8%	63,1%	100,0%

$$X^2=212,298^a \text{ sd}=12 \text{ p}=0,046$$

Tablo 36'ya göre, "Kursa geldikten sonra temizliğe daha çok önem vermeye başladım" katılım sorusuna öğrencilerin Kur'an kursuna gitmelerinde etkili olan etmen doğrultusunda görüşlerine bakıldığında kursa giden öğrencilerden kendi isteğiyle gelenlerin%63'ü; ailesini isteğiyle gelenlerin%69,1'i; çevrenin etkisiyle %25'i; diğer nedenle gidenlerin %50'sitamamen katılıyorum demiştir. Yine öğrencilerin kendi isteğiyle gelenlerin%23,1'i ailesini isteğiyle gelenlerin%16,2'si; çevrenin etkisiyle %75'i diğer nedenle gidenlerin %33,3'ü katılıyorum demiştir katılıyorum demiştir. Öğrencilerden kendi isteğiyle gelenlerin%14'ü ailesini isteğiyle gelenlerin%14,7'si; çevrenin etkisiyle gidenlerin %0'ı diğer nedenle gidenlerin %33,3'ü tamamen katılıyorum az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum demiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin kursa gitmelerinde etkili olan faktöre göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(12)=212,298^a, p<0.05$]. Kursa gitmesinde etkili olan faktöre bağlı olarak kursa giden öğrencilerden, kursun temizlik alışkanlığı üzerindeki etkisine ilişkin çevrenin etkisiyle gidenlerin %100'ü katılıyorum veya tamamen katılıyorum demiştir.

Tablo 37: Öğrencilerin oturdukları ilçeye bağlı olarak yakın akrabaya karşı görev ve sorumluluk bilinçlerinin geliştiğine dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Yakın akrabaya karşı görev ve sorumluluk bilincim gelişmektedir.					
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	Toplam
İlçeniz nedir?	Çaldıran	N	0	4	1	7	43	55
		%	0,0%	7,3%	1,8%	12,7%	78,2%	100,0%
	Gürpınar	N	0	0	2	11	50	63
		%	0,0%	0,0%	3,2%	17,5%	79,4%	100,0%
	Edremit	N	0	0	5	8	39	52
		%	0,0%	0,0%	9,6%	15,4%	75,0%	100,0%
	Erciş	N	3	2	14	19	44	82
		%	3,7%	2,4%	17,1%	23,2%	53,7%	100,0%
	İpekyolu	N	2	2	5	15	46	70
		%	2,9%	2,9%	7,1%	21,4%	65,7%	100,0%
	Tuşba	N	2	5	6	13	42	68
		%	2,9%	7,4%	8,8%	19,1%	61,8%	100,0%
	Toplam	N	7	13	33	73	264	390
		%	1,8%	3,3%	8,5%	18,7%	67,7%	100,0%

$$X^2=35,800^a \quad sd=20 \quad p=0,016$$

Tablo 37'e göre, "Yakın akrabaya karşı görev ve sorumluluk bilincim gelişmektedir." katılım sorusuna öğrencilerin ikamet ettikleri ilçelere göre görüşlerine bakıldığında öğrencilerden Çaldıran'da oturanların % 78,2'si; Gürpınar'da oturanların %79,4'ü; Edremit'te oturanların %75'i; Erciş'te oturanların

%53,7'si İpekyolu'nda oturanların %65,7'si Tuşba'da oturanların %61,8i tamamen katılıyorum demıştır. Katılıyorum diyen öğrencilerin %12,7'si Çaldıran; % 17,5'i; Gürpınar %15,4'ü Edremit; %23,2'si Erciş; %21,4'ü İpekyolu; 19,1'i Tuşba'da oturmaktadır. Az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum diyen öğrencilerin %9,1'i Çaldıran; %3,2'si; Gürpınar %9,'ı Edremit; %23,2'si Erciş; %12,9'u İpekyolu; %19,1'i'su Tuşba'da oturmaktadır. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin oturdukları ilçelere göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(20)=35,800^a, p<0.05$]. Öğrencilerin oturdukları ilçeye bağlı olarak yakın akrabaya karşı görev ve sorumluluk bilincinin geliştiğine dair olumlu görüşler en yüksek oranda Gürpınar, Çaldıran ve Erciş'e aittir. Bunun yanında tüm ilçelerde oturanların görüşlerine bakıldığında kurs eğitiminin akrabaya karşı sorumluluk geliştirdiği söylenebilir.

Tablo 38: Öğrencilerin oturdukları ilçeye bağlı olarak kursa geldikten sonra temizliğe daha çok önem verdiklerine dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

Kursa geldikten sonra temizliğe daha çok önem vermeye başladım.								
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	Toplam	
İlçeniz nedir?	Çaldıran	N	1	0	3	11	40	55
		%	1,8%	0,0%	5,5%	20,0%	72,7%	100,0%
	Gürpınar	N	0	0	1	17	45	63
		%	0,0%	0,0%	1,6%	27,0%	71,4%	100,0%
	Edremit	N	1	0	3	10	38	52
		%	1,9%	0,0%	5,8%	19,2%	73,1%	100,0%
	Erciş	N	4	0	17	22	39	82
		%	4,9%	0,0%	20,7%	26,8%	47,6%	100,0%
	İpekyolu	N	5	4	5	13	43	70
		%	7,1%	5,7%	7,1%	18,6%	61,4%	100,0%
	Tuşba	N	1	1	9	16	41	68
		%	1,5%	1,5%	13,2%	23,5%	60,3%	100,0%
	Toplam	N	12	5	38	89	246	390
		%	3,1%	1,3%	9,7%	22,8%	63,1%	100,0%

$$X^2=46,985^a \text{ sd}=20 \text{ p}=0,001$$

Tablo 38'e göre, "Kursa geldikten sonra temizliğe daha çok önem vermeye başladım." katılım sorusuna öğrencilerin ikamet ettikleri ilçelere göre görüşlerine bakıldığında öğrencilerden Çaldıran'da oturanların % 72,7'si; Gürpınar'da

oturanların %71,4'ü; Edremit'te oturanların %73,1'i; Erciş'te oturanların %46,6'sı İpekyolu'nda oturanların %61,4'ü Tuşba'da oturanların %60,3'ü tamamen katılıyorum demiştir. Katılıyorum diyen öğrencilerin %20,0'sı Çaldıran; % 27'si Gürpınar; %19,2'si Edremit; %26,8'i Erciş; %18,6'sı İpekyolu; 23,5'i Tuşba'da oturmaktadır. Az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum diyen öğrencilerin %7,3'ü Çaldıran; %1,6'si Gürpınar; %7,8'i Edremit; %25,6'sı Erciş; %19,9'u İpekyolu; %16,2'si'su Tuşba'da oturmaktadır. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin oturdukları ilçelere göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(20)=46,985^a, p<0.05$]. Katılım sorusuna öğrencilerden Edremit'te oturanların %73,1'i, Erciş'te oturanların 46,6'sı tamamen katıldığını belirtmiştir. Bunun yanında tüm katılımcıların cevaplarına bakıldığında kursun temizlik alışkanlığı üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 39: Öğrencilerin oturdukları ilçeye bağlı olarak Kur'an kursunda, sosyal açıdan faaliyetler yapılma durumuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an kursunda, sosyal açıdan faaliyetler yapılmaktadır.					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
İlçeniz nedir?	Çaldıran	N	5	6	19	13	12	55
		%	9,1%	10,9%	34,5%	23,6%	21,8%	100,0%
	Gürpınar	N	0	0	5	14	44	63
		%	0,0%	0,0%	7,9%	22,2%	69,8%	100,0%
	Edremit	N	1	2	5	16	28	52
		%	1,9%	3,8%	9,6%	30,8%	53,8%	100,0%
	Erciş	N	3	4	14	30	31	82
		%	3,7%	4,9%	17,1%	36,6%	37,8%	100,0%
	İpekyolu	N	6	2	14	25	23	70
		%	8,6%	2,9%	20,0%	35,7%	32,9%	100,0%
	Tuşba	N	6	3	15	21	23	68
		%	8,8%	4,4%	22,1%	30,9%	33,8%	100,0%
	Toplam	N	21	17	72	119	161	390
		%	5,4%	4,4%	18,5%	30,5%	41,3%	100,0%

$$X^2=57,898^a \text{ sd}=20 \text{ p}=0,000$$

Tablo 39'a göre, "Kur'an kursunda, sosyal açıdan faaliyetler yapılmaktadır." katılım sorusuna öğrencilerin ikamet ettikleri ilçelere göre görüşlerine bakıldığında öğrencilerden Çaldıran'da oturanların % 21,8'i; Gürpınar'da oturanların %69,8'i; Edremit'te oturanların %53,8'i; Erciş'te oturanların %37,8'i; İpekyolu'nda

oturanların %32,9'u Tuşba'da oturanların %33,8'i tamamen katılıyorum demiştir. Katılıyorum diyen öğrencilerin %23,6'sı Çaldıran; % 22,2'si Gürpınar; %30,8'i Edremit; %36,6'sı Erciş; %35,7'si İpekyolu; 33,8'i Tuşba'da oturmaktadır. Az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum diyen öğrencilerin %54,5'i Çaldıran; %7,9'u Gürpınar; %7,8'i Edremit; %14,5'i Erciş; %31,5'i İpekyolu; %35,3'ü Tuşba'da oturmaktadır. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin oturdukları ilçelere göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(20)=57,898^a, p<0.05$]. Kurslarda sosyal faaliyetler yapıldığına dair öğrenci görüşlerine bakıldığında Gürpınar'da oturanların %69,8 ile olumlu anlamda en yüksek değere sahipken; Çaldıran %21,8 ile en düşük değere sahiptir. Aynı zamanda sosyal faaliyetler yapılma noktasında tüm katılımcılara bakıldığında sosyal faaliyetlerin yeterince yapılmadığı kanaati oluşmaktadır.

4. 3. 4. Kur'an kurslarının Öğrencilerin İslami ahlak değerlerine sahip olmalarında etkili ile ilgili bulgular.

Araştırmanın dördüncü alt problemi, "Kur'an kursu programları öğrencilerin İslami ahlak değerlerine sahip olmalarında etkili midir?" şeklinde belirlenmişti. Bu problemin cevabını ile ilgili öğrencilerin görüşleri arasındaki anlamlı farklılıklar aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 40: Cinsiyete göre Kur'an Kursunda iffetli olmayı öğrenme durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an Kursunda iffetli olmayı öğrenmekteyim					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Cinsiyetiniz nedir?	Erkek	N	10	8	18	36	59	131
		%	7,6%	6,1%	13,7%	27,5%	45,0%	100,0%
	Kadın	N	6	6	24	73	150	259
		%	2,3%	2,3%	9,3%	28,2%	57,9%	100,0%
Toplam		N	16	14	42	109	209	390
		%	4,1%	3,6%	10,8%	27,9%	53,6%	100,0%

$$X^2=13,801^2 \text{ sd}=4 \text{ p}=0,008$$

Tablo 40 incelendiğinde, öğrencilere "Kur'an Kursunda iffetli olmayı öğrenmekteyim" katılım sorusu yöneltilmiştir. Katılım sorusuna, erkeklerin %72,5'i, kadınların %86,i tamamen katılıyorum veya katılıyorum; erkeklerin %13,7'si kadınların %9,3'ü az katılıyorum; erkeklerin %6,1'i, kadınların %2,3'ü katılmıyorum; erkeklerin % 7,6'sı , kadınların %2,3'ü hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın cinsiyete göre anlamlı olduğu bulunmuştur [$X^2(4)=13,801^2, p<0.05$]. Kur'an kursu eğitiminin iffetli olmayı öğretme konusunda kadınlar erkeklere oranla daha olumlu görüşlere

sahiptir. Katılımcıların cevaplarına bakıldığında kurs eğitimin öğrencilerin iffetli olmasına katkıda bulunduğu söylenebilir.

Tablo 41: Cinsiyete göre Kur'an Kursunda yalan konuşmamayı öğrenme durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları

			Kur'an Kursunda yalan konuşmamayı öğrenmekteyim.					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Cinsiyetiniz nedir?	Erkek	N	15	1	13	25	77	131
		%	11,5%	0,8%	9,9%	19,1%	58,8%	100,0%
	Kadın	N	7	6	30	43	173	259
		%	2,7%	2,3%	11,6%	16,6%	66,8%	100,0%
Toplam		N	22	7	43	68	250	390
		%	5,6%	1,8%	11,0%	17,4%	64,1%	100,0%

$$X^2=14,368^2 \text{ sd}=4 \text{ p}=0,006$$

Tablo 41 incelendiğinde, “Kur'an Kursunda yalan konuşmamayı öğrendim” katılım sorusu yöneltilmiştir. Katılım sorusuna, erkeklerin %58,8'i, kadınların %66,8'i tamamen katılıyorum; erkeklerin %19,1'i, kadınların %16,6'sı katılıyorum; erkeklerin %9,9'u kadınların %11,6'sı az katılıyorum; erkeklerin %0,8'i, kadınların %2,3'ü katılmıyorum; erkeklerin % 711,5'i , kadınların %2,7'si hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın cinsiyete göre anlamlı olduğu bulunmuştur [$X^2(4)=14,368^2, p<0.05$]. Kurs eğitiminin öğrencilerin yalan konuşmamasına etkisine bakıldığında kadınlar erkeklerden daha olumlu görüşlere sahiptir. Katılımcıların cevaplarına bakıldığında kurs eğitiminin öğrencilerin davranışlarına olumlu anlamda etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 42: Anne mesleğine göre Kur'an Kursunda iffetli olmayı öğrenme durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an Kursunda iffetli olmayı öğrenmekteyim					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Anneminizin mesleği nedir?	Ev hanımı	N	15	12	40	105	192	364
		%	4,1%	3,3%	11,0%	28,8%	52,7%	100,0%
	Memur	N	0	0	2	2	5	9
		%	0,0%	0,0%	22,2%	22,2%	55,6%	100,0%
	Esnaf	N	0	2	0	0	4	6
		%	0,0%	33,3%	0,0%	0,0%	66,7%	100,0%
	Serbest meslek	N	0	0	0	2	7	9
		%	0,0%	0,0%	0,0%	22,2%	77,8%	100,0%
	Diğer	N	1	0	0	0	1	2
		%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	100,0%
	Toplam	N	16	14	42	109	209	390
		%	4,1%	3,6%	10,8%	27,9%	53,6%	100,0%

$$X^2=33,575^a \text{ sd}=16 \text{ p}=0,006$$

Tablo 42'ye göre, "Kur'an Kursunda iffetli olmayı öğrenmekteyim" katılım sorusuna annesi ev hanımı olanların %81,5'i; memur olanların %77,8'i esnaf olanların %66,7'si; serbest meslek sahibi olanların %100'ü diğer mesleklere sahip olanların %50'si tamamen katılıyorum veya katılıyorum demiştir. Az katılıyorum, katılmıyorum ve hiç katılmıyorum seçeneğini ise, annesi ev hanımı olanların %17,4'ü; memur olanların %22,2'i; esnaf olanların %33,3'ü; serbest meslek sahibi olanların %0'i; diğer mesleklere sahip olanların %50'si işaretlemiştir. Katılımcıların

görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın anne mesleğine göre anlamlı olduğu bulunmuştur [$X^2(16)=33,575^a, p<0.05$]. Kurs eğitimini iffetli olmaya etkisi ile ilgili en olumlu görüşler %100 ile annesi serbest meslek sahibi olanlara aittir. Bunun yanında tüm katılımcıların cevapları değerlendirildiğinde kurs eğitiminin yalan konuşmama üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 43: Baba mesleğine göre İslam'ın emrettiği ahlak kurallarına uymayı öğrenme durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			İslam'ın emrettiği ahlak kurallarına uymayı öğrenmekteyim					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Babanızın mesleği nedir?	Çalışıyor	N	1	0	9	21	21	52
		%	1,9%	0,0%	17,3%	40,4%	40,4%	100,0%
	Memur	N	0	3	2	19	36	60
		%	0,0%	5,0%	3,3%	31,7%	60,0%	100,0%
	Esnaf	N	2	3	2	13	36	56
		%	3,6%	5,4%	3,6%	23,2%	64,3%	100,0%
	Serbest meslek	N	3	3	7	16	92	121
		%	2,5%	2,5%	5,8%	13,2%	76,0%	100,0%
	Diğer	N	0	2	5	25	69	101
		%	0,0%	2,0%	5,0%	24,8%	68,3%	100,0%
	Toplam	N	6	11	25	94	254	390
		%	1,5%	2,8%	6,4%	24,1%	65,1%	100,0%

$X^2=41,044^a$ sd=16 p=0,001

Tablo 43'e göre, "İslam'ın emrettiği ahlak kurallarına uymayı öğrendim" katılım sorusuna babası çalışmayanların %40,4'ü; memur olanların %60,0'ı; esnaf

olanların %64,3'ü; serbest meslek sahibi olanların %76'sı; diğer mesleklere sahip olanların %68,3'ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Bununla birlikte, babası çalışmayanların %40,4'ü; memur olanların %31,7'si; esnaf olanların %23,2'si; serbest meslek sahibi olanların %13,2'si; diğer mesleklere sahip olanların %19,2'si katılıyorum demiştir. Az katılıyorum, katılmıyorum ve hiç katılmıyorum seçeneğini ise, babası çalışmayanların %19,2'si; memur olanların %8,3'ü; esnaf olanların %12,6'sı; serbest meslek sahibi olanların %,10,8'i; diğer mesleklere sahip olanların %7'si işaretlemiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın baba mesleğine göre anlamlı olduğu bulunmuştur.[$X^2(16)=41,044a, p<0.05$].

Tablo 44: Öğrenim durumuna göre Kur'an kursunda iffetli olmayı öğrenme durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

		Kur'an Kursunda iffetli olmayı öğrenmekteyim					Toplam	
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum		
Öğrenim durumunuz?	İlköğretim çağındayım	N	8	5	15	70	90	188
		%	4,3%	2,7%	8,0%	37,2%	47,9%	100,0%
	İlköğretim mezunuyum	N	6	5	23	32	95	161
		%	3,7%	3,1%	14,3%	19,9%	59,0%	100,0%
	Lise mezunuyum	N	2	3	1	5	12	23
		%	8,7%	13,0%	4,3%	21,7%	52,2%	100,0%
	Üniversite mezunuyum	N	0	1	3	2	12	18
		%	0,0%	5,6%	16,7%	11,1%	66,7%	100,0%
	Toplam	N	16	14	42	109	209	390
		%	4,1%	3,6%	10,8%	27,9%	53,6%	100,0%

$$X^2=27,444^a \text{ sd}=12 \text{ p}=0,007$$

Tablo 44'teki verilerden yola çıkarak, ‘Kur’an Kursunda iffetli olmayı öğrendim” katılım sorusuna öğrencilerin öğrenim durumlarına göre ilköğretim çağındakilerin %47,9’u; ilköğretim mezunlarının %59’unu; lise mezunlarının %52,2’si; üniversite mezunlarının %66,7’si tamamen katılıyorum demiştir. Katılıyorum seçeneğini ise, ilköğretim çağındakilerin %37,2’si; ilköğretim mezunlarının %19,9’u; lise mezunlarının %21,7’si; üniversite mezunlarının %11,1’i işaretlemiştir. Az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum diyenlerin ise %15’ini ilköğretim çağındakiler; %21,1’ini ilköğretim mezunları; %26’sını lise mezunları; %22,3’ünü üniversite mezunları oluşturmaktadır. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrenim durumuna göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$\chi^2(12)=27,444^a, p <0.05$]. Kurs eğitimi sayesinde iffetli olmayı öğrendim katılım sorusuna en yüksek derle olumlu cevap verenler (%66,7) ile üniversite mezunları iken en düşük değerle (%47,9) ilköğretim çağındakiler olmuştur. Tüm katılımcıların cevaplarına bakıldığında kurs eğitiminin öğrencilerin iffetli olma noktasında katkıda bulunduğu söylenebilir.

Tablo 45: Öğrencilerin kursa gelmelerinde etkili olan faktöre bağlı olarak, Kur'an Kursunda yalan konuşmamayı öğrenme durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an Kursunda yalan konuşmamayı öğrenmekteyim.					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Kursa gitmenizdeki etkili olan faktör nedir?	Kendi isteğiyle	N	17	5	29	52	205	308
		%	5,5%	1,6%	9,4%	16,9%	66,6%	100,0%
	Ailemin isteğiyle	N	5	0	10	12	41	68
		%	7,4%	0,0%	14,7%	17,6%	60,3%	100,0%
	Çevrenin etkisiyle	N	0	2	0	3	3	8
		%	0,0%	25,0%	0,0%	37,5%	37,5%	100,0%
	Diğer	N	0	0	4	1	1	6
		%	0,0%	0,0%	66,7%	16,7%	16,7%	100,0%
	Toplam	N	22	7	43	68	250	390
		%	5,6%	1,8%	11,0%	17,4%	64,1%	100,0%

$$X^2=241,157^a \text{ sd}=12 \text{ p}=0,000$$

Tablo 45'e göre, "Kur'an Kursunda yalan konuşmamayı öğrenmekteyim." katılım sorusuna öğrencilerin Kur'an kursuna gitmelerinde etkili olan etmen doğrultusunda görüşlerine bakıldığında kursa giden öğrencilerin kendi isteğiyle gelenlerin %66,6'sı; ailesini isteğiyle gelenlerin %60,3'ü; çevrenin etkisiyle %37,5'i; diğer nedenle gidenlerin %16,7'si tamamen katılıyorum demmiştir. Yine öğrencilerin kendi isteğiyle gelenlerin %16,9'u ailesini isteğiyle gelenlerin %17,6'si; çevrenin etkisiyle %37,5'i diğer nedenle gidenlerin %16,7'si katılıyorum demmiştir katılıyorum demmiştir. Öğrencilerden kendi isteğiyle gelenlerin %16,5'i ailesini isteğiyle gelenlerin %22,1'i; çevrenin etkisiyle gidenlerin %25'i diğer nedenle gidenlerin

%66,7'si tamamen katılıyorum Az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum demıştır. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin kursa gitmelerinde etkili olan faktöre göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(12)=241,157^a, p<0.05$]. Kurs eğitiminin yalan konuşmamayı öğrenmeye etkisi ile ilgili en yüksek değerle (66,6) kendi isteğiyle kursa gidenlere ait iken en düşük değerle (16,7) diğer nedenlerle gidenlere aittir. Bu durum kendi isteğiyle kursa gidenlerde daha olumlu sonuçlar doğurduğunu göstermektedir.

Tablo 46: Öğrencilerin kursa gelmelerinde etkili olan faktöre bağlı olarak İslam'ın emrettiği ahlak kurallarına uymayı öğrenme durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			İslam'ın emrettiği ahlak kurallarına uymayı öğrenmekteyim					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Kursa gitmenizdeki etkili olan faktör nedir?	Kendi isteğimle	N	6	6	18	67	211	308
		%	1,9%	1,9%	5,8%	21,8%	68,5%	100,0%
	Ailemin isteğiyle	N	0	3	5	21	39	68
		%	0,0%	4,4%	7,4%	30,9%	57,4%	100,0%
	Çevremizin etkisiyle	N	0	0	0	6	2	8
		%	0,0%	0,0%	0,0%	75,0%	25,0%	100,0%
	Diğer	N	0	2	2	0	2	6
		%	0,0%	33,3%	33,3%	0,0%	33,3%	100,0%
	Toplam	N	6	11	25	94	254	390
		%	1,5%	2,8%	6,4%	24,1%	65,1%	100,0%

$$X^2=46,743^a \text{ sd}=12 \text{ p}=0,000$$

Tablo 46'ya göre, "İslam'ın emrettiği ahlak kurallarına uymayı öğrenmekteyim" katılım sorusuna öğrencilerin Kur'an kursuna gitmelerinde etkili olan etmen doğrultusunda görüşlerine bakıldığında kursa giden öğrencilerin kendi isteğiyle gelenlerin %68,5'i; ailesini isteğiyle gelenlerin %57,4'ü; çevrenin etkisiyle %25'i; diğer nedenle gidenlerin %33,3'ü tamamen katılıyorum demiştir. Yine öğrencilerin kendi isteğiyle gelenlerin %21,8'i ailesini isteğiyle gelenlerin %30,9'u; çevrenin etkisiyle %75'i diğer nedenle gidenlerin %0'ı katılıyorum demiştir. Öğrencilerden kendi isteğiyle gelenlerin %9,6'sı ailesini isteğiyle gelenlerin %11,8'i; çevrenin etkisiyle gidenlerin %0'ı diğer nedenle gidenlerin %66,6'sı az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum demiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin kursa gitmelerinde etkili olan faktöre göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(12)=46,743^a, p<0.05$]. Kurs eğitiminin İslam'ın ahlaki değerlerine sahip olma noktasına etkisi ile ilgili kursa kendi isteğiyle gelenlerin %68,5'i tamamen katılıyorum derken çevrenin etkisiyle gidenlerin %25'i tamamen katılıyorum demiştir. Bu durum kursa gönüllü gitmenin önemli olduğunu göstermektedir.

Tablo 47: Öğrencilerin oturdukları ilçeye bağlı olarak Kur'an kursunda yalan konuşmamayı öğrenme durumuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an Kursunda yalan konuşmamayı öğrenmekteyim.					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
İlçeniz nedir?	Çaldıran	N	3	1	5	14	32	55
		%	5,5%	1,8%	9,1%	25,5%	58,2%	100,0%
	Gürpınar	N	0	1	4	12	46	63
		%	0,0%	1,6%	6,3%	19,0%	73,0%	100,0%
	Edremit	N	1	2	4	4	41	52
		%	1,9%	3,8%	7,7%	7,7%	78,8%	100,0%
	Erciş	N	7	1	15	17	42	82
		%	8,5%	1,2%	18,3%	20,7%	51,2%	100,0%
	İpekyolu	N	5	0	4	10	51	70
		%	7,1%	0,0%	5,7%	14,3%	72,9%	100,0%
	Tuşba	N	6	2	11	11	38	68
		%	8,8%	2,9%	16,2%	16,2%	55,9%	100,0%
	Toplam	N	22	7	43	68	250	390
		%	5,6%	1,8%	11,0%	17,4%	64,1%	100,0%

$$X^2=32,452^a \text{ sd}=20 \text{ p}=0,039$$

Tablo 47'ye göre, "Kur'an Kursunda yalan konuşmamayı öğrenmekteyim." katılım sorusuna öğrencilerin ikamet ettikleri ilçelere göre görüşlerine bakıldığında öğrencilerden Çaldıran'da oturanların %58,2'si; Gürpınar'da oturanların %73'ü; Edremit'te oturanların %78,8'i; Erciş'te oturanların %51,2'si; İpekyolu'nda

oturanların %72,9'u Tuşba'da oturanların %55,9'u tamamen katılıyorum demiştir. Katılıyorum diyen öğrencilerin %25,5'i Çaldıran; % 19'u Gürpınar; %7,7'si Edremit; %20,7'si Erciş; %14,3'ü İpekyolu; 16,2'i Tuşba'da oturmaktadır. Az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum diyen öğrencilerin %16,4'ü Çaldıran; %7,9'u Gürpınar; %11,6'sı Edremit; %28,0'ı Erciş; %12,8'i İpekyolu; %27,9'ü Tuşba'da oturmaktadır. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin oturdukları ilçelere göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(20)=32,452^a < 0.05$]. Kurs eğitimi sayesinde yalan konuşmamayı öğrenme durumu ile öğrencilerin oturdukları ilçeler karşılaştırıldığında Edremit %78,8 ile en yüksek değerle, Erciş 52,1 ile en düşük değere sahiptir. Ancak genel itibariyle tüm katılımcıların olumlu görüşlere sahip olduğu görölmektedir.

4. 3. 5. Kur'an mesajını Müslümanlara getiren Hz. Peygamberin, onun Ashabının örnek ahlakı yeterince kavratılmakta mıdır?

Araştırmanın beşinci alt problemi, “Kur'an mesajını Müslümanlara getiren Hz. Peygamberin, onun Ashabının örnek ahlakı yeterince kavratılmakta mıdır?” şeklinde belirlenmişti. Bu problemin cevabını ile ilgili öğrencilerin görüşleri arasındaki anlamlı farklılıklar aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir

Tablo 48: Cinsiyete göre Sahabe hayatından kesitler öğrenmekteyiz öğrenme durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Sahabe hayatından kesitler öğrenmekteyiz					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Cinsiyetiniz nedir?	Erkek	N	8	7	22	37	57	131
		%	6,1%	5,3%	16,8%	28,2%	43,5%	100,0%
	Kadın	N	4	4	30	65	156	259
		%	1,5%	1,5%	11,6%	25,1%	60,2%	100,0%
Toplam		N	12	11	52	102	213	390
		%	3,1%	2,8%	13,3%	26,2%	54,6%	100,0%

$$X^2=16,892^a \text{ sd}=4 \text{ p}=0,002$$

Tablo 48’de görüldüğü üzere öğrencilere, “Sahabe hayatından kesitler öğrenmekteyiz” sorusu yöneltilmiştir. Katılım sorusuna, erkeklerin %71,7’si, kadınların %85,3’ü tamamen katılıyorum veya katılıyorum; erkeklerin %16,8’i kadınların %11,6’sı az katılıyorum; erkeklerin %5,3’u, kadınların %1,5’i katılmıyorum; erkeklerin % 6,1’i, kadınların %1,5’i hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlimlerdir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın cinsiyete göre anlamlı olduğu bulunmuştur [$X^2(4)=16,892^a p<0.05$]. Kurslarda sahabe hayatını öğrenme noktasında kadınlar erkeklere göre daha olumlu görüşlere sahiptir.

Tablo 49: Baba mesleğine göre Kur'an Kursunda Peygamberimizi daha iyi Tanıma fırsatı bulma durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an Kursunda Peygamberimizi daha iyi Tanıma fırsatı bulmaktayım.					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Babanızın mesleği nedir?	Çalışmıyor	N	2	1	10	12	27	52
		%	3,8%	1,9%	19,2%	23,1%	51,9%	100,0%
	Memur	N	0	3	7	18	32	60
		%	0,0%	5,0%	11,7%	30,0%	53,3%	100,0%
	Esnaf	N	0	1	8	6	41	56
		%	0,0%	1,8%	14,3%	10,7%	73,2%	100,0%
	Serbest meslek	N	0	4	9	22	86	121
		%	0,0%	3,3%	7,4%	18,2%	71,1%	100,0%
	Diğer	N	3	2	6	23	67	101
		%	3,0%	2,0%	5,9%	22,8%	66,3%	100,0%
	Toplam	N	5	11	40	81	253	390
		%	1,3%	2,8%	10,3%	20,8%	64,9%	100,0%

$\chi^2=41,044$ a sd=16 p=0,038

Tablo 49'a göre, "Kur'an Kursunda Peygamberimizi daha iyi Tanıma fırsatı bulmaktayım" katılım sorusuna babası çalışmayanların %51,49'u; memur olanların %53,3'ü; esnaf olanların %73,2'si; serbest meslek sahibi olanların %71,1'i; diğer mesleklere sahip olanların %66,3'ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Bununla birlikte, babası çalışmayanların %23,1'i; memur olanların %30'u; esnaf olanların %10,7'si; serbest meslek sahibi olanların %18,2'si; diğer

mesleklere sahip olanların %22,8'i katılıyorum demiştir. Az katılıyorum, katılmıyorum ve hiç katılmıyorum seçeneğini ise, babası çalışmayanların %23,9'u; memur olanların %16,7'si; esnaf olanların %16,1'i; serbest meslek sahibi olanların %,10,7'si; diğer mesleklere sahip olanların %10,9'u işaretlemiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın baba mesleğine göre anlamlı olduğu bulunmuştur [$\chi^2(16)=41,044$, $p <0.05$]. Kursta Hz. Peygamberi tanıma fırsatı bulma noktasında babası esnaf olanların olumlu anlamda en yüksek değere(%73,2)sahip olduğu, babası memur olanların ise en düşük değerlere (51,49) sahip olduğu görülmektedir. Ancak tüm katılımcıların olumlu görüşlere sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 50: Öğrenim durumuna göre Kur'an Kursunda Peygamberimizi daha iyi Tanıma fırsatı bulma durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

		Kur'an Kursunda Peygamberimizi daha iyi Tanıma fırsatı bulmaktayım.					Toplam		
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum			
Öğrenim durumunuz?	İlköğretim çağındayım	N	2	3	24	37	122	188	
		%	1,1%	1,6%	12,8%	19,7%	64,9%	100,0%	
	İlköğretim mezunuyum	N	1	8	14	31	107	161	
		%	0,6%	5,0%	8,7%	19,3%	66,5%	100,0%	
	Lise mezunuyum	N	2	0	2	8	11	23	
		%	8,7%	0,0%	8,7%	34,8%	47,8%	100,0%	
	Üniversite mezunuyum	N	0	0	0	5	13	18	
		%	0,0%	0,0%	0,0%	27,8%	72,2%	100,0%	
	Toplam		N	5	11	40	81	253	390
			%	1,3%	2,8%	10,3%	20,8%	64,9%	100,0%

$$X^2=23,066^a \text{ sd}=12 \text{ p}=0,027$$

Tablo 50'deki verilerden yola çıkarak, "Kur'an Kursunda Peygamberimizi daha iyi Tanıma fırsatı bulmaktayım." katılım sorusuna öğrencilerin öğrenim durumlarına göre ilköğretim çağındakilerin %64,9'u; ilköğretim mezunlarının %66,5'i; lise mezunlarının %47,8'i; üniversite mezunlarının %72,2'si tamamen katılıyorum demiştir. Katılıyorum seçeneğini ise, ilköğretim çağındakilerin %19,7'si; ilköğretim mezunlarının %19,3'ü; lise mezunlarının %34,8'i; üniversite mezunlarının %27,8'i işaretlemiştir. Az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum diyenlerin ise %15,5'ini ilköğretim çağındakiler; %14,3'ünü ilköğretim mezunları; %17,4'ünü lise mezunları; %0'mı üniversite mezunları oluşturmaktadır. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrenim durumuna göre anlamlı olduğu bulunmuştur.[$X^2(12)=23,066^a, p<0.05$]. Verilere bakıldığında Kurs eğitimi sayesinde Peygamberi tanıma fırsatı bulma noktasında tamamen katılıyorum diyenlerin %72,2'i üniversite mezunları iken, % 47,8'i lise mezunlarıdır. Ancak tüm katılımcıların bu noktada olumlu görüşlere sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 51: Öğrencilerin oturdukları ilçeye bağlı olarak Kurs eğitimi sayesinde Allaha, Peygambere karşı sevgide artış olduğuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

Kurs eğitimi sayesinde Allaha, Peygambere karşı sevgimde artış oldu.								
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	Toplam
İlçeniz nedir?	Çaldıran	N	3	2	2	6	42	55
		%	5,5%	3,6%	3,6%	10,9%	76,4%	100,0%
	Gürpınar	N	0	0	3	10	50	63
		%	0,0%	0,0%	4,8%	15,9%	79,4%	100,0%
	Edremit	N	1	1	1	6	43	52
		%	1,9%	1,9%	1,9%	11,5%	82,7%	100,0%
	Erciş	N	0	6	5	17	54	82
		%	0,0%	7,3%	6,1%	20,7%	65,9%	100,0%
	İpekyolu	N	0	1	1	8	60	70
		%	0,0%	1,4%	1,4%	11,4%	85,7%	100,0%
	Tuşba	N	0	5	4	14	45	68
		%	0,0%	7,4%	5,9%	20,6%	66,2%	100,0%
	Toplam	N	4	15	16	61	294	390
		%	1,0%	3,8%	4,1%	15,6%	75,4%	100,0%

$$X^2=33,621^a, \text{sd}=20 \text{ p}=0,029$$

Tablo 51'e göre, "Kurs eğitimi sayesinde Allaha, Peygambere karşı sevgimde artış oldu." katılım sorusuna öğrencilerin ikamet ettikleri ilçelere göre görüşlerine bakıldığında öğrencilerden Çaldıran'da oturanların % 76,4'ü; Gürpınar'da

oturanların %79,4'ü; Edremit'te oturanların %82,7'si; Erciş'te oturanların %65,9'u; İpekyolu'nda oturanların %85,7'si Tuşba'da oturanların %66,2'si tamamen katılıyorum demiştir. Katılıyorum diyen öğrencilerin %10,9'u Çaldıran; % 15,9'u Gürpınar; %11,5'i Edremit; %20,7'si Erciş; %11,4'si İpekyolu; 20,6'sı Tuşba'da oturmaktadır. Az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum diyen öğrencilerin %12,7'si Çaldıran; %4,8'i Gürpınar; %5,7'si Edremit; %14,5'i Erciş; %2,8'i İpekyolu; %13,3'ü Tuşba'da oturmaktadır. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin oturdukları ilçelere göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(20)=33,621^a, p<0.05$]. Kurs eğitimi sayesinde Allaha, Peygambere karşı sevgide artış olduğuna dair katılımcıların görüşlerine bakıldığında, 82,7 ile İpekyolu'nda oturanlar oluştururken, %65,9 ile en düşük değer Erciş'e aittir. Ancak tüm katılımcıların olumlu görüşlere sahip olduğu görülmektedir.

4. 3. 6. Kur'an kursu eğitimi öğrencilerin ibadetlerini yapmaları noktasında olumlu katkılar sunmakta mıdır?

Araştırmanın altıncı alt problemi, "Kur'an kursu eğitimi öğrencilerin ibadetlerini yapmaları noktasında olumlu katkılar sunmakta mıdır?" şeklinde belirlenmişti. Bu problemin cevabını ile ilgili öğrencilerin görüşleri arasındaki anlamlı farklılıklar aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 52: Cinsiyete göre Kur'an Kursunda ibadetlerini nasıl yapacağını öğrenme durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an Kursunda ibadetlerimi nasıl yapacağımı öğrenmekteyim.					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Cinsiyetiniz nedir?	Erkek	N	0	10	16	32	73	131
		%	0,0%	7,6%	12,2%	24,4%	55,7%	100,0%
	Kadın	N	1	7	28	43	180	259
		%	0,4%	2,7%	10,8%	16,6%	69,5%	100,0%
Toplam		N	1	17	44	75	253	390
		%	0,3%	4,4%	11,3%	19,2%	64,9%	100,0%

$$X^2=10,824^a \text{ sd}=4 \text{ p}=0,029$$

Tablo 52'de görüldüğü üzere öğrencilere, "Kur'an Kursunda ibadetlerimi nasıl yapacağımı öğrenmekteyim" katılım sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerden, erkeklerin %55,7'si, kadınların %69,5'i tamamen katılıyorum; erkeklerin %24,4'ü, kadınların %16,6'sı katılıyorum; erkeklerin %12,2'i kadınların %10,8'i az katılıyorum; erkeklerin %7,6'sı, kadınların %2,7'si katılmıyorum; erkeklerin %0'ı, kadınların %0,3'ü hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlimlerdir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın cinsiyete göre anlamlı olduğu bulunmuştur [$X^2(4)=10,824^a p<0.05$]. Kur'an Kursunda ibadetlerini nasıl yapacağımı öğrenme durumları ile ilgili katılımcıların görüşlerine bakıldığında (Tablo 51) kadınların

erkeklerle oranla daha olumlu cevaplar verdiği görülmektedir. Verilere göre kurs eğitiminin ibadetlerin öğretilmesinde olumlu etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 53: Cinsiyete göre Kur'an Kursunda ibadetlerini daha düzenli yapmayı öğrenme durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an Kursunda ibadetlerimi daha düzenli yapmayı öğrenmekteyim					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Cinsiyetiniz nedir?	Erkek	N	3	0	29	24	75	131
		%	2,3%	0,0%	22,1%	18,3%	57,3%	100,0%
	Kadın	N	1	4	21	49	184	259
		%	0,4%	1,5%	8,1%	18,9%	71,0%	100,0%
Toplam		N	4	4	50	73	259	390
		%	1,0%	1,0%	12,8%	18,7%	66,4%	100,0%

$$X^2=20,962^a \text{ sd}=4 \text{ p}=0,000$$

Tablo 53'de görüldüğü üzere öğrencilere, "Kur'an Kursunda ibadetlerimi daha düzenli yapmayı öğrendim" katılım sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerden, erkeklerin %57,3'ü, kadınların %71,0'ı tamamen katılıyorum; erkeklerin %18,3'ü, kadınların %18,9'u katılıyorum; erkeklerin %21,1'i kadınların %8,1'i az katılıyorum; erkeklerin %0'ı, kadınların %1,5'i katılmıyorum; erkeklerin %2,3'ü, kadınların %0,4'ü hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlimlerdir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın cinsiyete göre anlamlı olduğu bulunmuştur [$X^2(4)=20,962^a p<0.05$]. Kur'an Kursu ibadetlerin daha düzenli yapılması noktasında öğrencilere faydalı olduğu görülmektedir.(Tablo 52) Ayrıca kadınların bu konuda erkeklere oranla daha olumlu cevaplar verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 54: Anne mesleğine göre Kur'an Kursunda ibadetlerimi nasıl yapacağımı öğrenme durumları ile ilgili öğrenci görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an Kursunda ibadetlerimi nasıl yapacağımı öğrenmekteyim.					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Annenizin mesleği nedir?	Ev hanımı	N	1	17	38	69	239	364
		%	0,3%	4,7%	10,4%	19,0%	65,7%	100,0%
	Memur	N	0	0	6	0	3	9
		%	0,0%	0,0%	66,7%	0,0%	33,3%	100,0%
	Esnaf	N	0	0	0	3	3	6
		%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	50,0%	100,0%
	Serbest meslek	N	0	0	0	3	6	9
		%	0,0%	0,0%	0,0%	33,3%	66,7%	100,0%
	Diğer	N	0	0	0	0	2	2
		%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
	Toplam	N	1	17	44	75	253	390
		%	0,3%	4,4%	11,3%	19,2%	64,9%	100,0%

$$X^2=35,921^a \text{ sd}=4 \text{ p}=0,003$$

Tablo 54'e göre, "Kur'an Kursunda ibadetlerimi nasıl yapacağımı öğrenmekteyim." katılım sorusuna annesi ev hanımı olanların %65,7'i; memur olanların %33,3'ü esnaf olanların %50,si; serbest meslek sahibi olanların %66,7'si; diğer mesleklere sahip olanların %100,'ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Bunun yanında annesi ev hanımı olanların %19,0'ı; memur olanların %0'ı; esnaf olanların %50'si; serbest meslek sahibi olanların %33,3'ü; diğer mesleklere sahip olanların %0'ı katılıyorum demiştir. Az katılıyorum, katılmıyorum ve hiç katılmıyorum seçeneğini ise, annesi ev hanımı olanların %15,4'ü; memur olanların %66,7'si; esnaf olanların %0'ı; serbest meslek sahibi olanların %0'ı; diğer mesleklere sahip olanların %0'ı işaretlemiştir. Katılımcıların

görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın anne mesleğine göre anlamlı olduğu bulunmuştur [$X^2(16)=35,921^a, p<0.05$]. Kur'an Kursu eğitimi sayesinde ibadetlerini daha düzenli yapmaya etkisine baba mesleğine göre bakıldığında, babası diğer meslek sahibi olanların %100'ü, memur olanların %33,3'ü tamamen katıldığını belirtmiştir. Babası memur olanların oranı az olmakla beraber, katılımcıların büyük bir kısmının cevapların bakıldığında kurs eğitiminin ibadetlerin düzenli yapılmasına katkıda bulunduğu söylenebilir.

Tablo 55: Öğrencilerin kursa gitmesinde etkili olan nedene bağlı olarak Kur'an Kursunda ibadetlerini daha bilinçli yapma durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları

		Kur'an Kursunda ibadetlerimi daha bilinçli yapaktayım.					Toplam	
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum		
Kursa gitmenizdeki etkili olan faktör nedir?	Kendi isteğimle	N	3	10	24	60	211	308
		%	1,0%	3,2%	7,8%	19,5%	68,5%	100,0%
	Ailemin isteğiyle	N	1	3	12	13	39	68
		%	1,5%	4,4%	17,6%	19,1%	57,4%	100,0%
	Çevremizin etkisiyle	N	0	0	2	4	2	8
		%	0,0%	0,0%	25,0%	50,0%	25,0%	100,0%
	Diğer	N	2	0	0	1	3	6
		%	33,3%	0,0%	0,0%	16,7%	50,0%	100,0%
	Toplam	N	6	13	38	78	255	390
		%	1,5%	3,3%	9,7%	20,0%	65,4%	100,0%

$X^2=56,002^a$ sd=12 p=0,000

Tablo 55'e göre, "Kur'an Kursunda ibadetlerimi daha bilinçli yapaktayım." katılım sorusuna öğrencilerin Kur'an kursuna gitmelerinde etkili olan etmen doğrultusunda görüşlerine bakıldığında kursa giden öğrencilerin kendi isteğiyle gelenlerin %68,5'i; ailesini isteğiyle gelenlerin %57,4'ü; çevrenin etkisiyle %25,0'i; diğer nedenle gidenlerin %50'si tamamen katılıyorum demiştir. Yine öğrencilerin kendi isteğiyle gelenlerin %19,5'i ailesini isteğiyle gelenlerin %19,1'i; çevrenin etkisiyle %50'i diğer nedenle gidenlerin %16,7'si katılıyorum demiştir katılıyorum demiştir. Öğrencilerden kendi isteğiyle gelenlerin %12'ii ailesini isteğiyle gelenlerin %23,5'i; çevrenin etkisiyle gidenlerin %25'i diğer nedenle gidenlerin %0'ı az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum demiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin kursa gitmelerinde etkili olan faktöre göre anlamlı olduğu bulunmuştur. $X^2(12)=56,002^a, p<0.05$]. Kur'an Kursunda ibadetlerini daha bilinçli yapma durumu ile ilgili tablo 54 incelendiğinde kendi isteğiyle kursa gidenlerin %68,5'i, çevrenin etkisiyle gidenlerin %25'i tamamen katıldığını belirtmiştir. Bu durum kursa kendi isteğiyle gelenlerin ibadet konusunda daha bilinçli oldukları kanaati oluşturmaktadır.

Tablo 56: Öğrencilerin kursa gitmesinde etkili olan nedene bağlı olarak Kur'an Kursu eğitiminin dini gelişimine katkı sağlandığına görüşlerinin ki-kare testi sonuçları

			Kur'an Kursu dini gelişimime katkı sağlamaktadır.						
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	Toplam	
Kursa gitmenizdeki etkili olan faktör nedir?	Kendi isteğiyle	N	2	7	34	62	203	308	
		%	0,6%	2,3%	11,0%	20,1%	65,9%	100,0%	
	Ailemin isteğiyle	N	1	3	12	20	32	68	
		%	1,5%	4,4%	17,6%	29,4%	47,1%	100,0%	
	Çevrenin etkisiyle	N	0	1	0	5	2	8	
		%	0,0%	12,5%	0,0%	62,5%	25,0%	100,0%	
	Diğer	N	0	2	1	1	2	6	
		%	0,0%	33,3%	16,7%	16,7%	33,3%	100,0%	
	Toplam		N	3	13	47	88	239	390
			%	0,8%	3,3%	12,1%	22,6%	61,3%	100,0%

$$X^2=36,965^a \text{ sd}=12 \text{ p}=0,000$$

Tablo 56'ya göre, "Kur'an Kursu dini gelişimime katkı sağlamaktadır." katılım sorusuna öğrencilerin Kur'an kursuna gitmelerinde etkili olan etmen doğrultusunda görüşlerine bakıldığında kursa giden öğrencilerden kendi isteğiyle gelenlerin %65,9'u; ailesini isteğiyle gelenlerin %47,1'i; çevrenin etkisiyle %25'i; diğer nedenle gidenlerin %33,3'ü tamamen katılıyorum demmiştir. Yine öğrencilerin kendi isteğiyle gelenlerin %20,1'i ailesini isteğiyle gelenlerin %29,4'ü; çevrenin etkisiyle %62,5'i diğer nedenle gidenlerin %16,7'si katılıyorum demmiştir katılıyorum demmiştir. Öğrencilerden kendi isteğiyle gelenlerin %12,9'u ailesini isteğiyle gelenlerin %23,5'i; çevrenin etkisiyle gidenlerin %12,5'i diğer nedenle gidenlerin

%50'si tamamen katılıyorum az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum demıştır. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin kursa gitmelerinde etkili olan faktöre göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(12)=36,965^a, p<0.05$]. Tablo 55 incelendiğinde kendi isteğiyle kursa gidenlerin %65,9'u, çevrenin etkisiyle gidenlerin %25'i kursun dini gelişimine olumlu katkıda bulunduğunu belirtmiştir. Bu durum kursa gönüllü gidenlerde daha etkili olduğu kanaati oluşturmaktadır.

Tablo 57: Öğrencilerin kursa gitmesinde etkili olan nedene bağlı Kur'an Kursunda ibadetlerimi nasıl yapacağımı öğrenme durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an Kursunda ibadetlerimi nasıl yapacağımı öğrenmekteyim.					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Kursa gitmenizdeki etkili olan faktör nedir?	Kendi isteğimle	N	0	11	28	60	209	308
		%	0,0%	3,6%	9,1%	19,5%	67,9%	100,0%
	Ailemin isteğiyle	N	1	4	13	11	39	68
		%	1,5%	5,9%	19,1%	16,2%	57,4%	100,0%
	Çevrenin etkisiyle	N	0	1	1	4	2	8
		%	0,0%	12,5%	12,5%	50,0%	25,0%	100,0%
	Diğer	N	0	1	2	0	3	6
		%	0,0%	16,7%	33,3%	0,0%	50,0%	100,0%
	Toplam	N	1	17	44	75	253	390
		%	0,3%	4,4%	11,3%	19,2%	64,9%	100,0%

$X^2=25,058^a, sd=12 p=0,015$

Tablo 57'ye göre, "Kur'an Kursunda ibadetlerimi nasıl yapacağımı öğrenmekteyim." katılım sorusuna öğrencilerin Kur'an kursuna gitmelerinde etkili olan etmen doğrultusunda görüşlerine bakıldığında kursa giden öğrencilerden kendi isteğiyle gelenlerin %67,9'u; ailesini isteğiyle gelenlerin %57,4'ü; çevrenin etkisiyle %25'i; diğer nedenle gidenlerin %50'si tamamen katılıyorum demiştir. Yine öğrencilerin kendi isteğiyle gelenlerin %9,1'i ailesini isteğiyle gelenlerin %19,1'i; çevrenin etkisiyle %12,5'i diğer nedenle gidenlerin %13,3'ü katılıyorum demiştir katılıyorum demiştir. Öğrencilerden kendi isteğiyle gelenlerin %3,6'sı ailesini isteğiyle gelenleri n%7,4'ü; çevrenin etkisiyle %12,5'i diğer nedenle gidenlerin %16,7'si tamamen katılıyorum az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum demiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin kursa gitmelerinde etkili olan faktöre göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(12)=25,058^a, p<0.05$]. Tablo 56'ye göre kendi isteğiyle gelenlerin Kur'an Kursunda ibadetlerin nasıl yapacağımı öğrenme durumuna daha olumlu görüşlere sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 58: Öğrencilerin kursa gitmesinde etkili olan nedene bağlı olarak Kur'an Kursunda ibadetlerini daha düzenli yapma durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an Kursunda ibadetlerimi daha düzenli yapmayı öğrenmekteyim					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Kursa gitmenizdeki etkili olan faktör nedir?	Kendi isteğimle	N	2	3	36	50	217	308
		%	0,6%	1,0%	11,7%	16,2%	70,5%	100,0%
	Ailemin isteğiyle	N	2	0	13	17	36	68
		%	2,9%	0,0%	19,1%	25,0%	52,9%	100,0%
	Çevrenin etkisiyle	N	0	1	0	5	2	8
		%	0,0%	12,5%	0,0%	62,5%	25,0%	100,0%
	Diğer	N	0	0	1	1	4	6
		%	0,0%	0,0%	16,7%	16,7%	66,7%	100,0%
	Toplam	N	4	4	50	73	259	390
		%	1,0%	1,0%	12,8%	18,7%	66,4%	100,0%

$$X^2=32,881^a \text{ sd}=12 \text{ p}=0,001$$

Tablo 58'e göre, "Kur'an Kursunda ibadetlerimi daha düzenli yapmayı öğrenmekteyim" katılım sorusuna öğrencilerin Kur'an kursuna gitmelerinde etkili olan etmen doğrultusunda görüşlerine bakıldığında kursa giden öğrencilerden kendi isteğiyle gelenlerin %70,5'i; ailesini isteğiyle gelenlerin %52,9'u; çevrenin etkisiyle %25'i; diğer nedenle gidenlerin %66,7'si tamamen katılıyorum demiştir. Yine öğrencilerin kendi isteğiyle gelenlerin %16,2'si ailesini isteğiyle gelenlerin %25'i; çevrenin etkisiyle %62,5'i diğer nedenle gidenlerin %16,7'si katılıyorum demiştir katılıyorum demiştir. Öğrencilerden kendi isteğiyle gelenlerin %13,3'ü ailesini isteğiyle gelenlerin %22'si; çevrenin etkisiyle %12,5'i diğer nedenle gidenlerin

%16,7'si az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum demiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin kursa gitmelerinde etkili olan faktöre göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(12)=32,881^a, p<0.05$]. Kendi isteğiyle gelenlerin çevrenin etkisiyle gidenlere göre ibadetlerini daha düzenli yapmayı öğrendiklerini belirttikleri görülmektedir.

4. 3. 7. Kur'an kurslarında okutulan Kur'an'ı Kerim, Tecvit, Temel Dini Bilgiler, Siyer, Akait, Ahlak dersleri öğrencilerin dini bilgi ihtiyaçlarını yeterli düzeyde karşılamakta mıdır?

Araştırmanın altıncı alt problemi, "Kur'an kurslarında okutulan Kur'an'ı Kerim, Tecvit, Temel Dini Bilgiler, Siyer, Akait, Ahlak dersleri öğrencilerin dini bilgi ihtiyaçlarını yeterli düzeyde karşılamakta mıdır?" şeklinde belirlenmişti. Bu problemin cevabını ile ilgili öğrencilerin görüşleri arasındaki anlamlı farklılıklar aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 59: Öğrencilerin yaşa bağlı olarak Kur'an kurslarında Temel Dini Bilgiler, derslerini din eğitimi açısından yeterli bulma durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an kurslarında Temel Dini Bilgiler, derslerini din eğitimi açısından yeterli buluyorum.					Toplam	
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum		
Yaşınız nedir?	7-14 yaş	N	5	9	28	63	92	197	
		%	2,5%	4,6%	14,2%	32,0%	46,7%	100,0%	
	15-25 yaş	N	0	5	13	21	27	66	
		%	0,0%	7,6%	19,7%	31,8%	40,9%	100,0%	
	26-35 yaş	N	0	1	11	18	25	55	
		%	0,0%	1,8%	20,0%	32,7%	45,5%	100,0%	
	36 ve üstü	N	0	0	7	15	50	72	
		%	0,0%	0,0%	9,7%	20,8%	69,4%	100,0%	
	Toplam		N	5	15	59	117	194	390
			%	1,3%	3,8%	15,1%	30,0%	49,7%	100,0%

$$X^2=3,890^a \text{ sd}=12 \text{ p}=0,021$$

Tablo 59’da görüldüğü üzere öğrencilere, ‘Kur’an kurslarında Temel Dini Bilgiler derslerini din eğitimi açısından yeterli buluyorum.’ Sorusu yöneltilmiştir. Katılım sorusuna öğrencilerin yaşlarına göre görüşlerine bakıldığında öğrencilerden 7-14 yaş gurubundakilerin % 46,7’si, 15-25 yaş gurubundakilerin %40,9’u, 26-35 yaş gurubundakilerin %45,5’i, 36 ve üstü ya gurubundakilerin %69,4’ü tamamen katılıyorum demiştir. Yine öğrencilerden 7-14 yaş gurubundakilerin % 32’si, 15-25 yaş gurubundakilerin %31,8’i, 26-35 yaş gurubundakilerin %32,7’si, 36 ve üstü ya gurubundakilerin %28,8’i katılıyorum demiştir. Bunun yanında öğrencilerden 7-14 yaş gurubundakilerin %21,3’ü, 15-25 yaş gurubundakilerin %27,3’ü, 26-35 yaş gurubundakilerin %21,8’i, 36 ve üstü ya gurubundakilerin %9,7’si katılıyorum demiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin oturdukları ilçelere göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(12)=3,890^a, p<0.05$]. Kur’an kurslarında Temel Dini Bilgiler derslerini din eğitimi açısından yeterli bulanların çoğunun 36 ve üstü yaş grubundakiler olduğu görülmektedir (Tablo 58).

Tablo 60: Öğrencilerin yaşa bağlı olarak Kur'an Kursunda derslerin saat sayısını yeterli bulma durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları

		Kur'an Kursunda derslerin saat sayısını yeterli bulmaktayım.							
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum		
Yaşınız nedir?	7-14 yaş	N	10	7	30	64	86	197	
		%	5,1%	3,6%	15,2%	32,5%	43,7%	100,0%	
	15-25 yaş	N	5	4	14	23	20	66	
		%	7,6%	6,1%	21,2%	34,8%	30,3%	100,0%	
	26-35 yaş	N	0	1	11	22	21	55	
		%	0,0%	1,8%	20,0%	40,0%	38,2%	100,0%	
	36 ve üstü	N	0	0	3	19	50	72	
		%	0,0%	0,0%	4,2%	26,4%	69,4%	100,0%	
	Toplam		N	15	12	58	128	177	390
			%	3,8%	3,1%	14,9%	32,8%	45,4%	100,0%

$$X^2=43,643^a \text{ sd}=12 \text{ p}=0,000$$

Tablo 60'a göre, "Kur'an Kursunda derslerin saat sayısını yeterli bulmaktayım." katılım sorusuna öğrencilerin yaşlarına göre görüşlerine bakıldığında öğrencilerden 7-14 yaş gurubundakilerin % 43,7'si, 15-25 yaş gurubundakilerin %30,3'ü, 26-35 yaş gurubundakilerin %38,2'si, 36 ve üstü ya gurubundakilerin %69,4'ü tamamen katılıyorum demiştir. Yine öğrencilerden 7-14 yaş gurubundakilerin % 32,5'i, 15-25 yaş gurubundakilerin %30,3'ü, 26-35 yaş gurubundakilerin %40,0'ı, 36 ve üstü ya gurubundakilerin %26,4'ü katılıyorum demiştir. Bunun yanında öğrencilerden 7-14 yaş gurubundakilerin %23,9'ü, 15-25 yaş gurubundakilerin %34,9'ü, 26-35 yaş gurubundakilerin %21,8'i, 36 ve üstü ya gurubundakilerin %4,2'si az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum

demmiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin oturdukları ilçelere göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(12)=43,643^a, p<0.05$]. Kur'an Kursunda derslerin saat sayısını yeterli bulma durumuna bakıldığında 36 ve üstü yaş grubundakilerin büyük oranda olumlu görüş bildirdikleri görülmektedir.

Tablo 61: Öğrencilerin yaşa bağlı olarak Kur'an dersi Kur'an'ı tecvitle okumak açısından yeterli bulma durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an dersi Kur'an'ı tecvitle okumak açısından yeterlidir.					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Yaşınız nedir?	7-14 yaş	N	8	14	39	56	80	197
		%	4,1%	7,1%	19,8%	28,4%	40,6%	100,0%
	15-25 yaş	N	2	4	13	27	20	66
		%	3,0%	6,1%	19,7%	40,9%	30,3%	100,0%
	26-35 yaş	N	1	1	4	22	27	55
		%	1,8%	1,8%	7,3%	40,0%	49,1%	100,0%
	36 ve üstü	N	0	1	5	12	54	72
		%	0,0%	1,4%	6,9%	16,7%	75,0%	100,0%
	Toplam	N	11	20	61	117	181	390
		%	2,8%	5,1%	15,6%	30,0%	46,4%	100,0%

$X^2=43,643^a$ sd=12 p=0,00

Tablo 61'e göre, "Kur'an dersi Kur'an'ı tecvitle okumak açısından yeterlidir." katılım sorusuna öğrencilerin yaşlarına göre görüşlerine bakıldığında öğrencilerden 7-14 yaş gurubundakilerin %40,6'si, 15-25 yaş gurubundakilerin %30,3'ü, 26-35 yaş gurubundakilerin %49,1'i, 36 ve üstü ya gurubundakilerin %75'i tamamen katılıyorum demmiştir. Yine öğrencilerden 7-14 yaş gurubundakilerin

% 28,4'ü, 15-25 yaş gurubundakilerin %30,3'ü, 26-35 yaş gurubundakilerin %40,0'i, 36 ve üstü ya gurubundakilerin %26,7'si katılıyorum demıştır. Bunun yanında öğrencilerden 7-14 yaş gurubundakilerin %31,1'i, 15-25 yaş gurubundakilerin %28,8'i, 26-35 yaş gurubundakilerin %10,9'u, 36 ve üstü ya gurubundakilerin %8,3'ü az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum demıştır. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin oturdukları ilçelere göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(12)=43,643^a, p<0.05$]. Tablo 60 incelendiğinde 36 yaş ve üstü grubundakilerin büyük çoğunluğunun, Kur'an kurslarında Kur'an dersi Kur'an'ı tecvile okumak açısından yeterli bulduğu görülmektedir.

Tablo 62: Öğrencilerin yaşa bağlı olarak Siyer dersini, Hz. Peygamberin hayatını öğrenmek için yeterli bulma durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Siyer dersi, Hz. Peygamberin hayatını öğrenmek için yeterlidir.					Toplam	
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum		
Yaşınız nedir?	7-14 yaş	N	11	17	28	56	85	197	
		%	5,6%	8,6%	14,2%	28,4%	43,1%	100,0%	
	15-25 yaş	N	2	5	15	19	25	66	
		%	3,0%	7,6%	22,7%	28,8%	37,9%	100,0%	
	26-35 yaş	N	0	2	3	15	35	55	
		%	0,0%	3,6%	5,5%	27,3%	63,6%	100,0%	
	36 ve üstü	N	0	0	4	12	56	72	
		%	0,0%	0,0%	5,6%	16,7%	77,8%	100,0%	
	Toplam		N	13	24	50	102	201	390
			%	3,3%	6,2%	12,8%	26,2%	51,5%	100,0%

$X^2=44,392^a$ sd=12 p=0,000

Tablo 62'ye göre, "Siyer dersi, Hz. Peygamberin hayatını öğrenmek için yeterlidir." katılım sorusuna öğrencilerin yaşlarına göre görüşlerine bakıldığında öğrencilerden 7-14 yaş gurubundakilerin %43,1'i, 15-25 yaş gurubundakilerin %37,9'u, 26-35 yaş gurubundakilerin %63,6'si, 36 ve üstü ya gurubundakilerin %77,8'i tamamen katılıyorum demiştir. Yine öğrencilerden 7-14 yaş gurubundakilerin % 28,4'ü, 15-25 yaş gurubundakilerin %28,8'i, 26-35 yaş gurubundakilerin %27,3'ü, 36 ve üstü ya gurubundakilerin %16,7'si katılıyorum demiştir. Bunun yanında öğrencilerden 7-14 yaş gurubundakilerin %29,4'ü, 15-25 yaş gurubundakilerin %33,3'ü, 26-35 yaş gurubundakilerin %9,1'i, 36 ve üstü ya gurubundakilerin %5,6'sı az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum demiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin oturdukları ilçelere göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(12)=44,392^a$, $p<0.05$]. Tablo 61'e göre 36 ve üstü yaş grubunun büyük çoğunluğu (77,8) Siyer dersini, Hz. Peygamberin hayatını öğrenmek için yeterli bulmaktadır. Bu konuda nispeten olumsuz görüşlere sahip olanların ilköğretim çağındakiler olduğu görülmektedir.

Tablo 63: Öğrencilerin yaşa bağlı olarak Akait dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterli bulma durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Akait dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterlidir.					Toplam	
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum		
Yaşınız nedir?	7-14 yaş	N	11	22	28	52	84	197	
		%	5,6%	11,2%	14,2%	26,4%	42,6%	100,0%	
	15-25 yaş	N	2	6	10	21	27	66	
		%	3,0%	9,1%	15,2%	31,8%	40,9%	100,0%	
	26-35 yaş	N	0	3	5	16	31	55	
		%	0,0%	5,5%	9,1%	29,1%	56,4%	100,0%	
	36 ve üstü	N	0	0	5	14	53	72	
		%	0,0%	0,0%	6,9%	19,4%	73,6%	100,0%	
	Toplam		N	13	31	48	103	195	390
			%	3,3%	7,9%	12,3%	26,4%	50,0%	100,0%

$$X^2=33,136^a \text{ sd}=12 \text{ p}=0,001$$

Tablo 63'e göre, "Akait dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterlidir." katılım sorusuna öğrencilerin yaşlarına göre görüşlerine bakıldığında öğrencilerden 7-14 yaş gurubundakilerin %42,6'sı, 15-25 yaş gurubundakilerin %40,9'u, 26-35 yaş gurubundakilerin %56,4'ü, 36 ve üstü ya gurubundakilerin %73,6'sı tamamen katılıyorum demiştir. Yine öğrencilerden 7-14 yaş gurubundakilerin % 26,4'ü, 15-25 yaş gurubundakilerin %31,8'i, 26-35 yaş gurubundakilerin %29,1'i, 36 ve üstü ya gurubundakilerin %19,4'si katılıyorum demiştir. Bunun yanında öğrencilerden 7-14 yaş gurubundakilerin %31'i, 15-25 yaş gurubundakilerin %27,3'ü, 26-35 yaş gurubundakilerin %14,6'sı, 36 ve üstü ya gurubundakilerin %6,9'u az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum demiştir. Katılımcıların görüşleri arasında

gözlenen bu farklılığın öğrencilerin oturdukları ilçelere göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(12)=33,136^a, p<0.05$]. Kurslarda okutulan akait dersinin öğrencilerin itikadı bilgileri öğrenmeleri açısından yeterli bulanların 36 yaş ve üstü olduğu görülmektedir.

Tablo 64: Cinsiyete bağlı olarak Kur'an Kursunda derslerin saat sayısını yeterli bulma durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an Kursunda derslerin saat sayısını yeterli bulmaktayım.					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Cinsiyetiniz nedir?	Erkek	N	11	8	26	29	57	131
		%	8,4%	6,1%	19,8%	22,1%	43,5%	100,0%
	Kadın	N	4	4	32	99	120	259
		%	1,5%	1,5%	12,4%	38,2%	46,3%	100,0%
Toplam		N	15	12	58	128	177	390
		%	3,8%	3,1%	14,9%	32,8%	45,4%	100,0%

$$X^2=26,803^a \text{ sd}=4 \text{ p}=0.000$$

Tablo 64'te görüldüğü üzere öğrencilere, "Kur'an Kursunda derslerin saat sayısını yeterli buluyorum" katılım sorusu yöneltilmiştir. İlgili soruya erkeklerin %43,5'i, kadınların %46,3'ü tamamen katılıyorum; erkeklerin %22,1'i, kadınların %38,2'si katılıyorum; erkeklerin %19,8'i, kadınların %12,4'ü az katılıyorum; erkeklerin %6,1'i, kadınların %1,5'i katılmıyorum; erkeklerin % 8,4'ü, kadınların %1,5'i hiç katılmıyorum seçeneğini işaretliimlerdir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın cinsiyete göre anlamlı olduğu bulunmuştur [$X^2(4)=26,803^a, p<0.05$]. Kur'an kurslarında ders saat sayısını yeterli bulma konusunda kadın ve erkeklerin görüşleri birbirine yakın olmakla beraber kadınların daha olumlu görüşlere sahip olduğu görülmektedir.(Tablo 63)

Tablo 65: Cinsiyete bağı olarak Akait dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterli bulma durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Akait dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterlidir.					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Cinsiyetiniz nedir?	Erkek	N	10	18	16	30	57	131
		%	7,6%	13,7%	12,2%	22,9%	43,5%	100,0%
	Kadın	N	3	13	32	73	138	259
		%	1,2%	5,0%	12,4%	28,2%	53,3%	100,0%
Toplam		N	13	31	48	103	195	390
		%	3,3%	7,9%	12,3%	26,4%	50,0%	100,0%

$$X^2=21,850^a \text{ sd}=4 \text{ p}=0,000$$

Tablo 65'te görüldüğü üzere öğrencilere, “Akait dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterlidir” katılım sorusu yöneltilmiştir. Katılım sorusuna, erkeklerin %43,5'i, kadınların %53,3'ü tamamen katılıyorum; erkeklerin %22,9'u, kadınların %28,2'si katılıyorum; erkeklerin %12,2'si kadınların %12,4'ü az katılıyorum; erkeklerin %13,7'si, kadınların %5'i katılmıyorum; erkeklerin % 7,6'sı , kadınların %1,2'si hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlimlerdir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın cinsiyete göre anlamlı olduğu bulunmuştur [$X^2(4)=21,850^a, p<0.05$]. Akait dersini itikadı bilgileri öğrenmek için yeterli bulma konusunda kadın ve erkeklerin görüşleri yakın olmakla beraber kadınların daha olumlu görüşlere sahip olduğu görülmektedir

Tablo 66: Anne mesleğine bağlı olarak Akait dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterli bulma durumuna dair görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

		Akait dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterlidir.					Toplam	
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum		
Annenin mesleği nedir?	Ev hanımı	N	12	31	43	99	179	364
		%	3,3%	8,5%	11,8%	27,2%	49,2%	100,0%
	Memur	N	0	0	4	1	4	9
		%	0,0%	0,0%	44,4%	11,1%	44,4%	100,0%
	Esnaf	N	0	0	0	3	3	6
		%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	50,0%	100,0%
	Serbest meslek	N	0	0	0	0	9	9
		%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
	Diğer	N	1	0	1	0	0	2
		%	50,0%	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	Toplam	N	13	31	48	103	195	390
		%	3,3%	7,9%	12,3%	26,4%	50,0%	100,0%

$$X^2=38,519^a \quad sd=16 \quad p=0,001$$

Tablo 66'ya göre, "Akait dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterlidir" katılım sorusuna annesi ev hanımı olanların %49,2'si; memur olanların %44,4'ü; esnaf olanların %50'si; serbest meslek sahibi olanların %100'ü; diğer mesleklere sahip olanların %0'ı tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Bunun yanında annesi ev hanımı olanların %27,2'si; memur olanların %11,1'i; esnaf olanların %50'si; serbest meslek sahibi olanların %0'I; diğer mesleklere sahip olanların %0'ı katılıyorum demiştir. Az katılıyorum, katılmıyorum ve hiç

katılmıyorum seçeneğini ise, annesi ev hanımı olanların %23,6'sı; memur olanların %44,4'ü; esnaf olanların %0'ı; serbest meslek sahibi olanların %0'ı; diğer mesleklere sahip olanların %100,ü işaretlemiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın anne mesleğine göre anlamlı olduğu bulunmuştur [$X^2(16)=38,519^a, p<0.05$]. Akait dersini itikadı bilgileri öğrenmek için yeterli bulma konusunda anne mesleğine göre incelendiğinde annesi esnaf olanların olumlu; annesi diğer mesleklere sahip olanların ise olumsuz görüşlere sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 67: Öğrencilerin kursa gelmelerinde etkili olan faktöre bağlı olarak Kur'an dersini Kur'an'ı tecvitle okumak açısından yeterli bulma durumuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Kur'an dersi Kur'an'ı tecvitle okumak açısından yeterlidir.					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
Kursa gitmenizdeki etkili olan faktör nedir?	Kendi isteğimle	N	6	14	49	91	148	308
		%	1,9%	4,5%	15,9%	29,5%	48,1%	100,0%
	Ailemin isteğiyle	N	3	6	10	24	25	68
		%	4,4%	8,8%	14,7%	35,3%	36,8%	100,0%
	Çevrem etkisiyle	N	2	0	1	2	3	8
		%	25,0%	0,0%	12,5%	25,0%	37,5%	100,0%
	Diğer	N	0	0	1	0	5	6
		%	0,0%	0,0%	16,7%	0,0%	83,3%	100,0%
	Toplam	N	11	20	61	117	181	390
		%	2,8%	5,1%	15,6%	30,0%	46,4%	100,0%

$X^2=24,368^a$ sd=12 p=0,018

Tablo 67'ye göre, "Kur'an dersi Kur'an'ı tecvitle okumak açısından yeterlidir." katılım sorusuna öğrencilerin Kur'an kursuna gitmelerinde etkili olan etmen doğrultusunda görüşlerine bakıldığında kursa giden öğrencilerin kendi isteğiyle gelenlerin %48,1'i; ailesini isteğiyle gelenlerin %36,8'i; çevrenin etkisiyle %37,5'i; diğer nedenle gidenlerin %83,3'ü tamamen katılıyorum demiştir. Yine öğrencilerin kendi isteğiyle gelenlerin %29,5'i ailesini isteğiyle gelenlerin %35,2'ü; çevrenin etkisiyle %25'i diğer nedenle gidenlerin %0'ı katılıyorum demiştir. Öğrencilerden kendi isteğiyle gelenlerin %22,3'ü ailesini isteğiyle gelenlerin %27,9'u; çevrenin etkisiyle gidenlerin %37,5'i diğer nedenle gidenlerin %16,7'si tamamen katılıyorum Az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum demiştir. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin kursa gitmelerinde etkili olan faktöre göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(12)=24,368^a, p<0.05$]. Kur'an kursunda okutulan, Kur'an dersini Kur'an'ı okumak açısından yeterli bulanların, kursa "diğer" nedenlerle gidenlere ait olduğu görülmektedir.

Tablo 68: Öğrencilerin kursa gelmelerinde etkili olan faktöre bağlı olarak Akait dersinin itikat bilgilerini öğrenmek için yeterli bulma durumuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

		Akait dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterlidir.					Toplam	
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum		
Kursa gitmenizdeki etkili olan faktör nedir?	Kendi isteğimle	N	11	24	33	91	149	308
		%	3,6%	7,8%	10,7%	29,5%	48,4%	100,0%
	Ailemin isteğiyle	N	0	7	13	8	40	68
		%	0,0%	10,3%	19,1%	11,8%	58,8%	100,0%
	Çevrenin etkisiyle	N	2	0	1	3	2	8
		%	25,0%	0,0%	12,5%	37,5%	25,0%	100,0%
	Diğer	N	0	0	1	1	4	6
		%	0,0%	0,0%	16,7%	16,7%	66,7%	100,0%
	Toplam	N	13	31	48	103	195	390
		%	3,3%	7,9%	12,3%	26,4%	50,0%	100,0%

$$X^2=28,481^a \text{ sd}=12 \text{ p}=0,005$$

Tablo 68'e göre, "Akait dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterlidir." katılım sorusuna öğrencilerin Kur'an kursuna gitmelerinde etkili olan etmen doğrultusunda görüşlerine bakıldığında kursa giden öğrencilerin kendi isteğiyle gelenlerin %48,4'ü; ailesini isteğiyle gelenlerin %58,8'i; çevrenin etkisiyle %25'i; diğer nedenle gidenlerin %66,7'si tamamen katılıyorum demiştir. Yine öğrencilerin kendi isteğiyle gelenlerin %29,5'i ailesini isteğiyle gelenlerin %11,8'i; çevrenin etkisiyle %37,5'i diğer nedenle gidenlerin %16,7'si katılıyorum demiştir. Öğrencilerden kendi isteğiyle gelenlerin %22,1'i ailesini isteğiyle gelenlerin %29,4'u; çevrenin etkisiyle gidenlerin %37,5'i diğer nedenle gidenlerin %16,7'si tamamen katılıyorum az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum demiştir.

Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin kursa gitmelerinde etkili olan faktöre göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(12)=28,481^a, p<0.05$].

Tablo 69: Öğrencilerin oturdukları ilçeye bağlı olarak Kur'an dersi Kur'an'ı tecvitle okumak açısından yeter bulma durumuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

		Kur'an dersi Kur'an'ı tecvitle okumak açısından yeterlidir.					Toplam	
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum		
İlçeniz nedir?	Çaldıran	N	2	1	14	14	24	55
		%	3,6%	1,8%	25,5%	25,5%	43,6%	100,0%
	Gürpınar	N	0	1	2	15	45	63
		%	0,0%	1,6%	3,2%	23,8%	71,4%	100,0%
	Edremit	N	1	2	7	15	27	52
		%	1,9%	3,8%	13,5%	28,8%	51,9%	100,0%
	Erciş	N	3	7	18	25	29	82
		%	3,7%	8,5%	22,0%	30,5%	35,4%	100,0%
	İpekyolu	N	5	3	9	23	30	70
		%	7,1%	4,3%	12,9%	32,9%	42,9%	100,0%
	Tuşba	N	0	6	11	25	26	68
		%	0,0%	8,8%	16,2%	36,8%	38,2%	100,0%
	Toplam	N	11	20	61	117	181	390
		%	2,8%	5,1%	15,6%	30,0%	46,4%	100,0%

$X^2=42,406^a$ sd=20 p=0,002

Tablo 69'a göre, "Kur'an dersi Kur'an'ı tecvitle okumak açısından yeterlidir." katılım sorusuna öğrencilerin ikamet ettikleri ilçelere göre görüşlerine bakıldığında öğrencilerden Çaldıran'da oturanların % 43,6'sı; Gürpınar'da oturanların %71,4'ü; Edremit'te oturanların %51,9'u; Erciş'te oturanların %35,4'ü; İpekyolu'nda oturanların %42,9'u Tuşba'da oturanların %38,2'si tamamen katılıyorum demiştir. Katılıyorum diyen öğrencilerin %25,5'i Çaldıran; % 23,8'i Gürpınar; 28,8'i Edremit; %30,5'i Erciş; %32,9'u İpekyolu; 38,2'si Tuşba'da oturmaktadır. Az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum diyen öğrencilerin %30,9'u Çaldıran; %5,8'i Gürpınar; %19,2'si Edremit; %34,2'si Erciş; %24,3'ü İpekyolu; %25'i Tuşba'da oturmaktadır. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin oturdukları ilçelere göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(20)=42,406^a, p<0.05$]. Kur'an kursunda okutulan, Kur'an dersini Kur'an'ı okumak açısından yeterli bulanların çoğunun Gürpınar ilçesinde oturanlara ait olduğu görülmektedir.

Tablo 70: Öğrencilerin oturdukları ilçeye bağlı olarak Siyer dersi, Hz. Peygamberin hayatını öğrenmek için yeterliliği durumuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Siyer dersi, Hz. Peygamberin hayatını öğrenmek için yeterlidir.					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
İlçeniz nedir?	Çaldıran	N	2	6	14	14	19	55
		%	3,6%	10,9%	25,5%	25,5%	34,5%	100,0%
	Gürpınar	N	0	1	3	11	48	63
		%	0,0%	1,6%	4,8%	17,5%	76,2%	100,0%
	Edremit	N	2	1	4	12	33	52
		%	3,8%	1,9%	7,7%	23,1%	63,5%	100,0%
	Erciş	N	4	6	9	24	39	82
		%	4,9%	7,3%	11,0%	29,3%	47,6%	100,0%
	İpekyolu	N	4	6	7	20	33	70
		%	5,7%	8,6%	10,0%	28,6%	47,1%	100,0%
	Tuşba	N	1	4	13	21	29	68
		%	1,5%	5,9%	19,1%	30,9%	42,6%	100,0%
	Toplam	N	13	24	50	102	201	390
		%	3,3%	6,2%	12,8%	26,2%	51,5%	100,0%

$$X^2=41,587^a \text{ sd}=20 \text{ p}=0,003$$

Tablo 70'e göre, "Siyer dersi, Hz. Peygamberin hayatını öğrenmek için yeterlidir." katılım sorusuna öğrencilerin ikamet ettikleri ilçelere göre görüşlerine bakıldığında öğrencilerden Çaldıran'da oturanların % 34,5'i; Gürpınar'da oturanların

%76,2'si; Edremit'te oturanların %63,5'i; Erciş'te oturanların %47,6'sı; İpekyolu'nda oturanların %47,1'i Tuşba'da oturanların %42,6'si tamamen katılıyorum demiştir. Katılıyorum diyen öğrencilerin %25,5'i Çaldıran; % 17,5'i Gürpınar; 23,1'i Edremit; %29,3'ü Erciş; %28,6'sı İpekyolu; 30,9'u Tuşba'da oturmaktadır. Az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum diyen öğrencilerin %40'ı Çaldıran; %6,4'ü Gürpınar; %12,4'ü Edremit; %23,2'si Erciş; %24,3'ü İpekyolu; %26,5'i Tuşba'da oturmaktadır. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin oturdukları ilçelere göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(20)=41,587^a, p<0.05$]. Siyer dersini, Hz. Peygamberin hayatını öğrenmek için yeterli bulanların çoğunun Edremit'te oturanlara ait olduğu görülmektedir.

Tablo 71: Öğrencilerin oturdukları ilçeye bağlı olarak Akait dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterli olduğuna ilişkin görüşlerinin ki-kare testi sonuçları.

			Akait dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterlidir.					Toplam
			Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum	
İlçeniz nedir?	Çaldıran	N	3	3	12	17	20	55
		%	5,5%	5,5%	21,8%	30,9%	36,4%	100,0%
	Gürpınar	N	0	1	2	14	46	63
		%	0,0%	1,6%	3,2%	22,2%	73,0%	100,0%
	Edremit	N	2	2	5	10	33	52
		%	3,8%	3,8%	9,6%	19,2%	63,5%	100,0%
	Erciş	N	2	12	13	19	36	82
		%	2,4%	14,6%	15,9%	23,2%	43,9%	100,0%
	İpekyolu	N	5	4	9	21	31	70
		%	7,1%	5,7%	12,9%	30,0%	44,3%	100,0%
	Tuşba	N	1	9	7	22	29	68
		%	1,5%	13,2%	10,3%	32,4%	42,6%	100,0%
	Toplam	N	13	31	48	103	195	390
		%	3,3%	7,9%	12,3%	26,4%	50,0%	100,0%

$$X^2=44,551^a \text{ sd}=20 \text{ p}=0,001$$

Tablo 71'e göre, "Siyer dersi, Hz. Peygamberin hayatını öğrenmek için yeterlidir." katılım sorusuna öğrencilerin ikamet ettikleri ilçelere göre görüşlerine bakıldığında öğrencilerden Çaldıran'da oturanların % 36,4'ü; Gürpınar'da oturanların %73'ü; Edremit'te oturanların %63,5'i; Erciş'te oturanların %43,9'u;

İpekyolu'nda oturanların %44,3'ü Tuşba'da oturanların %42,6'si tamamen katılıyorum demiştir. Katılıyorum diyen öğrencilerin %30,9'u Çaldıran; % 22,2'si Gürpınar; 19,2'si Edremit; %23,2'si Erciş; %30'u İpekyolu; 32,4'ü Tuşba'da oturmaktadır. Az katılıyorum, katılmıyorum veya hiç katılmıyorum diyen öğrencilerin %32,8'i Çaldıran; %4,8'i Gürpınar; %17,2'i Edremit; %32,9'u Erciş; %22,7'si İpekyolu; %25'i Tuşba'da oturmaktadır. Katılımcıların görüşleri arasında gözlenen bu farklılığın öğrencilerin oturdukları ilçelere göre anlamlı olduğu bulunmuştur. [$X^2(20)=44,551^a, p<0.05$]. İtikadı bilgileri öğrenmek için Kur'an kursunda okutulan akait dersinin yeterli olduğunu söyleyenleri çoğunun Gürpınar'da oturanlara ait olduğu görülmektedir.

4. 4. Öğretici Mülakatı Analizi

Kur'an Kurslarında Kur'an mesajının anlaşılması için gerekli eğitim verilmekte midir, görüş ve önerilerinizi açıklar mısınız?” sorusuna öğretmenlerin genel kanaati Kur'an kurslarının yüzünden ve ezbere okumaya daha çok önem verdiği yönündedir. Öğreticilerde, kıraattın yanında Kur'an mesajının anlaşılmasına dönük ders programlarının olması gerektiği kanaati hâkimdir. Kur'an mealinin okutulduğunu ancak mealin yeterli olmadığını, tefsir derslerinin de okutulması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu noktada öğretmenlere de tefsir derslerinin verilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Bu durum, “*Kur'an Kurslarında Kur'an'ı Kerim'in mesajının anlaşılmasına yeterli düzeyde önem verilmekte midir?*” problemine ilişkin öğretmenlerin olumsuz görüşlere sahip olduğunu göstermektedir.

“Kur'an Kursunda Kur'an mesajının anlaşılmasına katkı sağlaması açısından teknoloji yeterli düzeyde kullanılmakta mıdır, bu konuda görüş ve önerileriniz nelerdir?” sorusuna öğretmenlerin büyük bir kısmı Kur'an kurslarında teknolojinin yeterli düzeyde kullanılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin uyarı ve nasihatten ziyade izledikleri kısa film ve videolardan etkilendiğini belirtmişlerdir. Kursların, okulların sahip olduğu imkânlarla sahip olmadığını, akıllı tahta gibi imkânların kurslara da sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir. “*Kur'un kurslarının öncelikle bina gibi fiziki donanımlarının karşılanması gerekir ki teknolojinin altyapısı hazır olsun.*” şeklinde görüş bildirenler olmuştur. Ayrıca öğretmenlerinde teknolojiyi kullanma noktasında eksikliklerinin olduğunu ve bu anlamda hizmet içi

eğitim ile sürekli geliştirilmeleri gerektiğini belirtenler de olmuştur. Öğrencilerin bu konudaki görüşlerine bakıldığında, “*Kur’an kursu programları oluşturulurken, Kur’an’ın anlaşılması için teknolojiden yeterli düzeyde faydalanılmış mıdır? Problemine ilişkin olumsuz düşündükleri tespit edilmiştir.*

“*Kurslardaki eğitim, öğrencilerin sosyal yaşamda dini değerlere göre davranışlar sergilemelerinde etkili midir, bu konudaki görüş ve önerilerinizi açıklar mısınız?*” şeklinde yöneltilen soruya öğretmenler, eksiklikler olmakla birlikte sosyal hayattaki davranışlarını olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Öğreticilerin bir kısmı bu konuda öğrenci davranışlarında ciddi değişiklerin olduğunu ve velilerden çok olumlu dönütler aldıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin kursa geldikten sonra daha bilinçli hareket ettiklerini sosyal ilişkilerinde daha duyarlı olduklarını dile getirmişlerdir. Bu konuda öğretmenlerin örnek alındığını ve öğretmenlerin hal ve hareketlerine çok dikkat etmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Öğreticilerle yapılan görüşme sonucunda “*Kur’an kursu eğitimi, öğrencilerin sosyal yaşamda dini değerlere göre davranışlar edinmelerinde etkili midir?*” problemine ilişkin eksiklikler olmakla birlikte olumlu görüşlere sahip olduğu sonucu çıkmıştır.

“*Kur’an kursu eğitimi, öğrencilerin, doğruluk, yardımseverlik, merhametlilik, paylaşımcılık gibi davranışlar edinmelerinde etkili olmakta mıdır, görüş ve önerilerinizi açıklar mısınız?*” Sorusuna öğretmenlerin çoğu olumlu cevap vermişlerdir. Özellikle hocalarını örnek aldıklarını ve davranışlarını bu doğrultuda değiştirdiklerini dile getirmişlerdir. Bu noktada çok ciddi ve güzel dönütler aldıklarını, kursların devam etmesi halinde toplumda değişimlerin görüleceğini belirtmişlerdir. Ancak müfredatın bu noktada daha da geliştirilmesi gerektiğini belirtenler olmuştur

“*Kur’an kursu eğitimi, öğrencilerin ahlaki değerlere sahip olmalarında etkili midir, bu konudaki görüşlerinizi açıklar mısınız?*” Sorusuna öğretmenler genel itibariyle etkili olduğunu dile getirmişlerdir. Kurslarda İslami değerlerin verildiğini, öğrencilerin bu noktada yetiştirildiklerini dile getirmişlerdir. Ancak öğrencilerin şahsına dönük sürekli eleştirilerin olması ve baskıcı bir eğitimin öğrencileri olumsuz etkilediğini dile getirmişlerdir. Yapılan görüşmelere göre, “*Kur’an kursu programları öğrencilerin İslami ahlak değerlerine sahip olmalarında etkili midir?*” problemine ilişkin öğretmenler, eksikler olmakla beraber öğrencilerin İslam ahlak kurallarına uygun davranmalarına etkili olduğunu söylemiştir.

“Hz. Peygamber ve Sahabesinin hayatı yeterli düzeyde okutulmakta mıdır, bu konudaki görüş ve önerileriniz nelerdir?” sorusuna öğrencilerin büyük çoğunluğu Hz. Peygamberin hayatının anlatıldığını ancak Sahabe hayatının yeterli düzeyde anlatılmadığını belirtmiştir. Hz. Peygamberin hayatının sadece tarihi bir kronoloji yerine örnek olaylarla anlatılmasının daha etkili olacağını dile getirenler olmuştur. Örnek olayların anlatılması öğrencilerin Hz. Peygamberi örnek almaları için önemli olmakla beraber dikkat çekeceği için daha eğlenceli bir eğitim ortamı sağlayacağını belirtmişlerdir. Siyer dersine daha fazla zaman ayrılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durum, “Kur’an mesajını Müslümanlara getiren Hz. Peygamberin, onun Ashabının örnek ahlakı yeterince kavratılmakta mıdır?” problemine dair öğrencilerin olumsuz görüşlere sahip olduğu sonucu doğurmuştur.

“Kur’an kursu eğitim öğrencilerin ibadetlerini düzenli yapmalarında etkili midir, bu konudaki görüş ve önerilerinizi açıklar mısınız?” sorusuna öğrencilerin hemen hemen hepsi etkili olduğunu belirtmiştir. Özellikle namaz ibadetinin bir kısmını birlikte kılma imkânını olduğunu, bu durumun öğrencileri çok mutlu ettiğini dile getirenler olmuştur. Gün içinde yapılan ibadetlerin örneklik teşkil ettiğini belirtmişlerdir. İbadetlerin önemini ve amacını öğrenmeleri onların bu konuda hassas davranmasında etkili olduğunu belirtmişlerdir. “Kulaktan duyma bilgilerle değil de İslam’ın istediği gibi öğretilince onlar da daha mutmain bir kalple ibadetlerini yaparlar.” Şeklinde görüş bildirenler olmuştur. Bunun etkilerini ciddi manada görmekteyiz şeklinde görüşlerini dile getirmişlerdir. Verilerden yola çıkarak, “Kur’an kursu eğitimi öğrencilerin ibadetlerini yapmaları noktasında olumlu katkılar sunmakta mıdır? Problemine dair öğrencilerin olumlu görüşlere sahip olduğu tespit edilmiştir.

“Kur’an kursu eğitimi öğrencilere yeterli düzeyde dini bilgiye sahip olma fırsatı sağlamakta mıdır?” sorusuna öğrencilerin çoğu öğrencilerin kurslar sayesinde dini bilgiye sahip olma fırsatı elde ettiklerini belirtmişlerdir. “Öğrenciler, özellikle eksik oldukları konulara dair sordukları sorularla daha kalıcı bilgilere sahip olmaktadır.” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğrenciler eksik oldukları konularda yeterli bilgiler almaktadır ve kitaplar da yeterlidir şeklinde görüş belirtmişlerdir. Ancak bir sezon Kur’an kursuna gelmek bunun için yeterli değildir. En az iki üç sezon kursa gelenlerde daha kalıcı ve yeterli bilgiler sağlandığını belirtmişlerdir.

Verilere göre, “*Kur’an kurslarında okutulan Kur’an’ı Kerim, Tecvit, Temel Dini Bilgiler, Siyer, Akait, Ahlak dersleri öğrencilerin dini bilgi ihtiyaçlarını yeterli düzeyde karşılamakta mıdır?*” Problemiyle alakalı öğretmenlerin dersleri yeterli bulunduğu ancak zamanın kısıtlı olduğunu dile getirdikleri anlaşılmıştır.

4.5. Veli Mülakatı Analizi

“*Kur’an Kurslarında Kur’an mesajının anlaşılması için gerekli eğitim verilmekte midir, görüş ve önerilerinizi açıklar mısınız?*” sorusuna veliler, Kur’an kurslarında Kur’an mesajının anlaşılması için gerekli eğitimin vermediğini, yüzünden okumakla yetinildiğini, Arapça öğretiminin hedeflediğini belirtmiştir. Veliler, Kur’an’ı Kerim hayata dokunacak kural ve kaideleri esas aldığını, günümüz Kur’an kurslarında ise daha çok ezbere bilgiler verildiğini belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcılar Kur’an mesajının anlaşılması için manasının da öğretilmesi gerektiğini önermişlerdir. Veli yorumları incelendiğinde, “*Kur’an Kurslarında Kur’an’ı Kerim’in mesajının anlaşılmasına yeterli düzeyde önem verilmekte midir?*” Problemine ilişkin velilerin olumsuz görüşlere sahip olduğu görülmektedir.

“*Kur’an Kursunda Kur’an mesajının anlaşılmasına katkı sağlaması açısından teknoloji yeterli düzeyde kullanılmakta mıdır, bu konuda görüş ve önerileriniz nelerdir?*” şeklinde hazırlanmış mülakat sorusuna velilerin büyük kısmı, teknolojinin yeterli düzeyde kullanılmadığı kanaatini belirtmiştir. Çünkü Kur’an derslerinin icra edildiği cami ve Kur’an kurslarında fiziki donanımın olmadığını dile getirmişlerdir. Daha düzenli bir eğitim için düzenli sınıf ortamlarının olması, camilerde de öğrenciler için uygun ortamların oluşturulması önerilerinde bulunulmuştur. Velilerin bu konudaki görüşlerine bakıldığında, “*Kur’an kursu programları oluşturulurken, Kur’an’ın anlaşılması için teknolojiden yeterli düzeyde faydalanılmış mıdır?*” Problemine ilişkin olumsuz düşündükleri tespit edilmiştir.

Kurslardaki eğitim, öğrencilerin sosyal yaşamda dini değerlere göre davranışlar sergilemelerinde etkili midir, bu konudaki görüş ve önerilerinizi açıklar mısınız? Sorusuna velilerin büyük kısmı kurs eğitiminin öğrencilerin dini değerlere göre davranışlar sergilemelerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ders içerikleri olarak etkili olmamakla birlikte kursların her kesime açık olması ve kursa gelenlerin de dindar insanlar olmasından dolayı dini sosyalleşmeye katkıda bulunduğunu belirtmişlerdir. Özellikle cami Kur’an kurslarının bu konuda daha etkili olduğunu ve

öğrencilerin öğrendikleri davranışları sosyal hayatlarında uyguladıklarını belirtmişlerdir. Ancak kurs eğitiminin daha kalıcı davranışlar kazandırmada yetersiz kaldığını dile getirenler de olmuştur. Velilerle yapılan görüşme sonucunda “*Kur’an kursu eğitimi, öğrencilerin sosyal yaşamda dini değerlere göre davranışlar edinmelerinde etkili midir?*” problemine ilişkin eksiklikler olmakla birlikte olumlu görüşlere sahip olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

“*Kur’an kursu eğitimi, öğrencilerin, doğruluk, yardımseverlik, merhametlilik, paylaşımcılık gibi davranışlar edinmelerinde etkili olmakta mıdır, görüş ve önerilerinizi açıklar mısınız?*” şeklinde hazırlanmış katılım sorusuna velilerin bir kısmı, bu değerlerin kısmen öğretildiğini belirtmiştir. Ancak öğrencilerin yaşlarının küçük olması davranışlarının kalıcı olması için bir fırsat olduğunu, bunun için de Kur’an ayetlerinde bu değerlere vurgu yapan ayetlerin müfredatta çokça yer alması gerektiğini dile getirmişlerdir. Kur’an ahlakına göre davranışların kazandırılması gerektiği önermişlerdir.

“*Kur’an kursu eğitimi, öğrencilerin İslami ahlak değerlerine sahip olmalarında etkili midir, bu konudaki görüşlerinizi açıklar mısınız?*” sorusuna velilerin büyük çoğunluğu, Kur’an kurslarının öğrencilerin İslam’ın ahlaki değerlerine sahip olmasında kısmen etkili olduğunu belirtmişlerdir. Kursa gelen öğrencelerde İslami değerlere saygı duyma ve ona göre yaşamaya gayret ettiklerini belirtmişlerdir. Arkadaşlarına karşı ahlaki kurallara göre hareket ettiklerini belirtmişlerdir. Ancak bu noktada sadece Kur’an kursları değil veli işbirliğiyle daha iyi sonuç alınabileceğini önermişlerdir.

“*Hz. Peygamber ve Sahabesinin hayatı yeterli düzeyde okutulmakta mıdır, bu konudaki görüş ve önerileriniz nelerdir?*” şeklindeki mülakat sorusuna velilerin büyük kısmı, bu konuda yeterli eğitim verilmediğini, daha etkili bir eğitimi verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Çünkü İslam hayatta yaşamamız gereken şeylerden bahseder. Kur’an kursları bilgi aktarmaktan ziyade İslam’ın tavsiye ve uygulamalarını hayata gerime noktasında destek olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu noktada Hz. Peygamber de yaşayan Kur’an olduğundan, onun hayata dair uygulamalarına yer verilerek öğrencilerin eğitilmesi gerektiğini önerilmişlerdir. Bu durum, “*Kur’an mesajını Müslümanlara getiren Hz. Peygamberin, onun Ashabının*

örnek ahlaki yeterince kavratılmakta mıdır? ”problemine dair velilerin olumsuz görüşlere sahip olduğu sonucu doğmuştur.

“Kur’an kursu eğitimi, öğrencilerin ibadetlerini düzenli yapmalarında etkili imidir, bu konudaki görüş ve önerilerinizi açıklar mısınız?” Sorusuna veliler öğrencilerin ibadetlerini düzenli yapmasında Kur’an kurslarının etkili olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle camilerdeki kursların bu noktada daha avantajlı olduğunu dile getirmişlerdir. Çünkü hem kendilerinin ibadet ettiklerini hem camiye gelen halkı gördüklerini bu durumun onlar için örneklik teşkil ettiğini dile getirmişlerdir. Ancak ailenin de işin içinde olması gerektiğini önermişlerdir. Kur’an kursu eğitimi öğrencilerin ibadetlerini yapmaları noktasında olumlu katkılar sunmakta mıdır? “problemine ilişkin velilerin olumlu görüşlere sahip olduğu söylenebilir.

“Kur’an kursu eğitimi öğrencilere yeterli düzeyde dini bilgiye sahip olma fırsatı sağlamakta mıdır?” sorusuna velilerin büyük kısmı müfredatın kısıtlı ve ezbere dayalı olduğunu, bu şekilde başarının pek mümkün olmayacağını belirtmişlerdir. Her zaman aynı müfredat olmamalı gelişilebilir bir müfredat olması gerektiğini belirtmişlerdir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kur'an'ın indiriliş gayesi insan davranışlarını düzeltmek ve ahlaki anlamda iyi bir insan yetiştirmektir. İslam toplumları tarih boyunca bu mealde çalışmalar yapmış, bu amaçla eğitim kurumları açmışlardır. Kur'an kursları günümüz din eğitiminde önemli bir konuma sahiptir. Toplumun büyük kısmının faydalandığı bir eğitim kurumudur. Dolayısıyla çalışmada, Kur'an'ın anlaşılmasında ve öğrenci davranışlarının şekillenmesinde Kur'an kurslarının rolü incelenmiş sosyo-demografik değişkenler açısından farklı sonuçlar elde edilmiştir

Bulgular altı alt probleme dair demografik değişkenler bağlamında ele alındığında;

Kur'an Kurslarında Kur'an'ı Kerim'in mesajının anlaşılmasına yeterli düzeyde önem verilmekte midir? Problemine ilişkin öğrencilerin demografik dağılımlarına göre görüşleri ele alınmıştır. Cinsiyete göre kadınların ezberlenen ayetlerin anlamlarını öğrenme noktasında erkeklerden daha olumlu görüşlere sahip olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerden babası memur olan, serbest meslek sahibi

olan ile diğerk mesleklere sahip olanların, ders içeriklerinin Kur'an'ı anlamaya dönük olduğu ile ilgili olumlu cevaplar verdikleri görölmektedir. Ancak babası çalışmayanların nispeten daha olumsuz görüşlere sahip olduğu görölmektedir. Baba mesleğine göre, tüm katılımcılar kurslarda tefsir dersinin yetersiz olduğunu belirtmiştir. Bunun yanında kurslarda, Kur'an kıssalarının yeterince kavratılma durumuna ilişkin, babası çalışmayanlar olumsuz görüş belirtmiştir. Ayrıca öğrencilerin Kur'an kursuna gitmelerinde etkili olan faktöre göre ve öğrenim değişkenine göre kurslarda tefsir ve meali yetersiz gördükleri tespit edilmiştir. Kursa kendi isteğiyle gelenlerin %67,5'i ezber ve yüzünden okumaya gereğinden fazla önem verildiğini belirtmiştir. Yine ezber ve yüzünden okumaya gereğinden fazla önem verildiğine dair Edremit ilçesinde oturanların diğerk ilçelere göre yüksek değerde (%61,5) görüş belirttikleri görölmüştür. Bu durum kurslarda tefsir, meal ve kıssaların yeniden düzenlenmesi ve Kur'an'ı anlamaya dönük çalışmaların yapılması gerektiği kanaati oluşturmuştur.

Kur'an kursu programları oluşturulurken, Kur'an'ın anlaşılması için teknolojiden yeterli düzeyde faydalanılmış mıdır? Problemine ilişkin öğrencilerin cinsiyetlerine göre, Kur'an Kursu eğitiminde teknolojiden faydalanma, kurs öğretim programlarında hikâye, film, animasyon gibi imkânlarla yeterince yer verilme durumuna ilişkin kadınların erkeklere oranla daha olumlu görüşlere sahip olduğu görölmekle beraber erkeklerin de olumlu görüşlere sahip olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin anne mesleğine göre, öğrenim durumlarına göre, ikamet ettikleri ilçelere göre; genel ağ üzerinde Kur'an eğitimi formatlarına ulaşma imkânına, Kur'an kursu eğitiminde teknolojiden faydalanma imkânına, Kurs öğretim programlarında hikâye, film, animasyon gibi imkânlarla yeterince yer verilme durumuna ilişkin tüm katılımcıların görüşlerinin olumsuz olduğu tespit edilmiştir. İlköğretim çağındaki öğrencilerin büyük kısmı (%77,7) kurslarda teknolojinin kullanılmadığını belirtmiştir. İlköğretim çağındakilerin kursta büyük çoğunlukta oldukları düşünöldüğünde teknolojiden faydalanma imkânının olmadığı söylenebilir.

Kur'an kursu eğitimi, öğrencilerin sosyal yaşamda dini değerlere göre davranışlar edinmelerinde etkili midir? Problemine ilişkin cinsiyete göre, öğrencilerin Kur'an kursunda sosyal yaşamda dini değerlere göre davranışlar

edindiklerine dair kadınların(%76,9) erkeklere (52,9) göre daha olumlu görüşlere sahip olduğu görülmektedir.

Kurslarda sosyal faaliyetler yapıldığına dair ilçe değişkenine göre öğrencilerin görüşlerine bakıldığında, Gürpınar'da oturanların %69,8 ile olumlu görüşlere sahipken; Çaldıran %21,8 ile en düşük değere sahiptir. Bu durum sosyal faaliyetlerin kurs hocalarının veya müftülüklerin inisiyatifine bağlı olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda sosyal faaliyetler yapılma noktasında sistemli bir durumunun olmadığı anlaşılmaktadır.

Kursa gelmelerinde etkili olan faktöre göre öğrencilerden çevrenin etkisiyle gelenlerin, kursun temizlik alışkanlığı üzerindeki etkisine ilişkin %100'u olumlu görüş belirtmiştir. Öğrencilerin oturdukları ilçe değişkenine, cinsiyete ve öğrenim durumuna göre tüm katılımcılar, temizlik bilincinin, akrabaya karşı görev ve sorumluluk bilincinin geliştirdiğine dair olumlu görüşler dile getirmişlerdir. Bu konuda kadınlar erkeklere oranla daha olumlu görüşlere sahiptir. Öğrencilerin kursa gelmelerinde etkili olan faktöre göre görüşlerine bakıldığında, Kur'an Kursunda öğrendiği dini bilgileri hayatında uygulama durumuna ilişkin çevre etkisiyle gelenlerin %50'i, diğer nedenlerle gelenlerin %83,3'ü tamamen katıldığını belirtmiştir. Bu durum kursa gönüllü olarak gelenlerin daha çok faydalandıklarını göstermektedir. Bununla birlikte kursa gelmelerinde etkili olan faktöre göre tüm katılımcılar, kurs eğitimi sayesinde yardımlaşmayı öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bu verilere göre, kurslarda sosyal etkinlikler az yapılmaktadır. Ancak öğrencilerin kurs sayesinde temizlik alışkanlığı, akrabaya karşı sorumluluk, anne babaya saygı ve yardımlaşmak gibi davranışlar edindikleri görülmektedir. Bu durum kursların bireyin sosyal hayatında dini değerlere göre sosyal davranışlar kazandırdığını göstermektedir. İslami ahlak anlayışının oluşmasında Kur'an kursu eğitimini değerlendirmek amacıyla öğrencilere sorular yöneltilmiştir. Bu amaçla "*Kur'an kursunda iffetli olmayı öğrendim*" katılım sorusuna kadınlar erkeklere oranla daha olumlu yönde görüş belirtmiştir. Ayrıca anne mesleği değişkenine göre, annesi serbest meslek sahibi olanların %77,8'i bu noktada olumlu görüş belirtmişlerdir. Öğrencilerin eğitim durumlarına göre de tüm katılımcıların cevaplarına bakıldığında kurs eğitiminin öğrencilerin iffetli olma noktasında katkıda bulunduğunu dile getirmiştir.

Kurs eğitiminin yalan konuşmamayı öğrenmeye etkisi ile ilgili olumlu anlamda en yüksek değerler (66,6) kendi isteğiyle kursa gidenlere ait iken en düşük değerle (16,7) diğer nedenlerle gidenlere aittir. Bu durum kendi isteğiyle kursa gidenlerde daha olumlu sonuçlar doğurduğunu göstermektedir. Kurs eğitiminin öğrencilerin yalan konuşmamasına etkisine bakıldığında kadınlar erkeklerden daha olumlu görüşlere sahiptir. İslam'ın emrettiği ahlak kurallarına uymayı öğrenme noktasında Kur'an kurslarının etkisi olduğuna ilişkin tüm katılımcıların olumlu görüşlere sahip olduğu tespit edilmiştir. Kurs eğitiminin İslam'ın ahlaki değerlerine sahip olma noktasına etkisi ile ilgili kendi isteğiyle gelenlerin %68,5'i tamamen katılıyorum derken çevrenin etkisiyle gidenlerin %25'i tamamen katılıyorum demiştir. Bu durum kursa gönüllü gitmenin önemli olduğunu göstermektedir.

“Kur'an mesajını Müslümanlara getiren Hz. Peygamberin, onun Ashabının örnek ahlaki yeterince kavratılmakta mıdır?” problemine ilişkin; *“Sahabe hayatından kesitler öğrenmekteyiz”* katılım sorusuna öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre kadınlar daha olumlu görüşlere sahip olmakla beraber erkekler de olumlu yönde görüş belirtmişlerdir. Katılımcıların baba mesleği durumuna göre en yüksek değerde babası esnaf olanların, *“Kur'an Kursunda Peygamberimizi daha iyi tanıma fırsatı bulmaktayım”* katılım sorusuna olumlu yönde katıldıkları görülmüştür. Öğrenim durumu ve ilçe değişkenlerine bakıldığında ise tüm katılımcılar, Peygambere karşı sevgisinde artış olduğunu belirtmiştir. Öğrenim durumlarına göre, üniversite mezunlarının %72,2'sinin Hz. Peygamberi tanıma fırsatı bulduklarını belirtmiştir. Bu duruma göre öğrencilerin, *“Kur'an kurslarının Hz. Peygamber ve sahabesinin tanınmasında etkilidir”* sonucuna ulaşılabilir.

“Kur'an kursu eğitimi öğrencilerin ibadetlerini yapmaları noktasında olumlu katkılar sunmakta mıdır?” Problemine ilişkin cinsiyete göre kadınlar daha olumlu olmakla beraber tüm katılımcılar, İbadetlerini öğrenmede ve daha düzenli yapmalarında kursların etkili olduğunu belirtmiştir. Kendi isteğiyle kursa gidenlerin %68,5'i, çevrenin etkisiyle gidenlerin %25'i ibadetlerini daha bilinçli yaptıklarını belirtmişlerdir. İbadetlerini nasıl yapacağını öğrenme ve düzenli yapmayı öğrenme noktasında kendi isteğiyle gelenlerin daha olumlu görüşlere sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca kursa kendi isteğiyle gelenlerin %65,9'u, çevrenin etkisiyle

gidenlerin %25'i kursun dini gelişimine olumlu katkıda bulunduğu belirtilmiştir. Verilen bulgulara göre, kurs eğitiminin öğrencilerin ibadetlerini öğrenmelerinde ve düzenli yapmalarında etkili olduğu söylenebilmektedir.

Kur'an kurslarında okutulan *Kur'an'ı Kerim, Tecvit, Temel Dini Bilgiler, Siyer, Akait, Ahlak dersleri* öğrencilerin dini bilgi ihtiyaçlarını yeterli düzeyde karşılamakta olduğuna dair olumlu görüş bildirenlerin yaş değişkenine göre 36 yaş ve üstü oluğu tespit edilmiştir. İlköğretim çağındakilerin bu noktada olumsuz görüşlere sahip olduğu görülmüştür. Bu durum yeni neslin daha fazla bilgi ve yeni tekniklere ihtiyaç duyduğu sonucunu doğurmaktadır. Ayrıca cinsiyet değişkenine göre de kadınların daha olumlu görüşlere sahip olduğu bulunmuştur.

Öğreticiler ile yapılan görüşmeden elde edilen bulgulara göre altı alt probleme dair görüşlerine bakıldığında ise;

Öğreticilerin, Kursların Kur'an'ın anlaşılmasına etkisinin olduğu halde kurslarda teknolojinin kullanılmadığına ilişkin görüşleri olduğu tespit edilmiştir. Öğreticiler, kursların öğrencilerin sosyal hayattaki davranışlarını olumlu yönde etkilediğini, İslami ahlak değerlerine sahip olmalarında katkılarda bulunduğunu dile getirmişlerdir.

Öğreticilerin Peygamber ve sahabe hayatını öğrenme durumu ile ilgili önemli tespitlerinin olduğu görülmüştür. "*Siyer kronolojik olayların anlatımı şeklinde değil de örnek olaylarla Peygamberi tanıtmayı gerektirmektedir*" şeklinde Siyer dersinin formatının değişmesi gerektiği dile getirilmiştir. Ayrıca Sahabe hayatının yeterince anlatılmadığı belirtilmiştir.

Öğreticiler, kurs eğitiminin öğrencilerin, ibadetlerine ciddi manada katkıda bulunduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin, özellikle cemaatle kılınan namazlardan çok haz aldıklarını dile getirmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin kurslarda okutulan dersleri öğrencilerin dini bilgilere sahip olmaları açısından yeterli bulduğu ancak zamanın kısıtlı olduğunu dile getirdikleri anlaşılmıştır.

Veliler ile yapılan görüşmeden elde edilen bulgulara göre altı alt probleme dair görüşlerine bakıldığında ise;

Veliler, Kur'an kurslarında Kur'an manasını öğrenmeye dönük gerekli eğitimin vermediğini, yüzünden okumakla yetinildiğini, Arapça öğretiminin

hedeflediğini belirtmiştir. Velilerin büyük kısmı, Teknolojinin yeterli düzeyde kullanılmadığı kanaatini belirtmiştir. Kurslarda teknoloji için altyapının gerekliliğini bir katılımcı: *“Cami ve Kur’an kurslarında teknolojinin kullanılması için öncelikler fiziki eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir.”* sözleriyle dile getirmiştir.

Velilerin büyük kısmı, kurs eğitiminin öğrencilerin dini değerlere göre davranışlar sergilemelerinde etkili olduğunu belirtmiştir. Veliler, ders içeriklerinin öğrencilere davranış kazandırmaya uygun olmadığını belirtmiştir. Ancak kursların her kesime açık olması ve kursa gidenlerin de dindar insanlardan oluşması dini sosyalleşmeye katkıda bulunduğunu belirtmiştir.

Kur’an kurslarının öğrencilerin ahlaki değerler edinmelerinde etkili olduğuna dair velilerin bir kısmı, ahlaki değerlerin öğretildiğini belirtirken bu değerlere vurgu yapan ayetlerin müfredatta çokça yer alması gerektiğini dile getirmiştir.

Hz. Peygamberin hayatının yeterli düzeyde okutulmasıyla ilgili veliler, bu konuda daha etkili bir eğitimin verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu noktada bir katılımcı: *“ Hz. Peygamber de yaşayan Kur’an olduğundan, onun hayatına dair uygulamalarına yer verilerek öğrencilerin eğitilmesi gerekmektedir.”* şeklinde görüş bildirmiştir.

Veliler öğrencilerin ibadetlerini düzenli yapmasında Kur’an kurslarının etkili olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle camilerdeki kursların bu noktada daha avantajlı olduğunu dile getirmiştir. Veliler, öğrencilerin ibadetlerini cemaatle yapmanın yanında camiye gelen halkı gördüklerini bu durumun onlar için örneklik teşkil ettiğini dile getirmişlerdir. Kursların öğrencilere yeterli düzeyde dini bilgiye sahip olma fırsatı verdiği noktasında velilerin büyük kısmı, müfredatın kısıtlı ve ezbere dayalı olduğunu, bu şekilde başarının pek mümkün olmayacağını belirtmiştir. Her zaman aynı müfredat olmamalı geliştirilebilir bir müfredat olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğrencilerin, öğreticilerin ve velilerin Kur’an kurslarının eğitiminden büyük oranda memnun oldukları tespit edilmekle beraber kursların bazı noktalarda eksikliklerinin olduğundan yakındıkları tespit edilmiştir. Veli ve öğreticilerin, Kur’an meali ile ilgili eksikliklerin olduğu, teknolojinin yeterince kullanılmadığı, müfredatın yeterli derecede Kur’an’ı anlamaya yönelik olmadığı ile ilgili görüşlere sahip oldukları görülmüştür.

Sonuç itibariyle “Kur’an’ın anlaşılmasında ve öğrenci davranışlarının şekillenmesinde Kur’an kurslarının rolü” veli, öğrenci ve öğretici bakış açlarına göre, Kur’an’ı anlamda yetersiz ancak öğrenci davranışları üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu düşündükleri söylenebilir. Çünkü katılımcılar, Kur’an kurslarının öğrenci davranışları üzerinde olumlu yönde etkili olduğunu, ibadetlerini düzenli yapmalarına katkıda bulunduğunu ifade etmişlerdir. Kur’an kurslarının, özellikle ahlaki gelişim ve davranışlar üzerinde etkili olduğu ile ilgili tüm katılımcıların olumlu görüşlere sahip olduğu görülmüştür.

Araştırma bulguları ışığında şu öneriler ileri sürülebilir:

1. Kur’an’ı ezberlemekten ziyade onu anlamaya ve davranış kazandırmaya dönük programlar geliştirilmelidir.
2. Teknolojiden faydalanılarak çağa uygun eğitim modelleri geliştirilmelidir.
3. Tefsir ve meal derslerine ağırlık verilmelidir.
4. Siyer dersi tarihi olayların kronolojik sıralaması değil de peygamberi tanıttacak, sevdirecek şekilde örnek olayları kapsamalıdır.
5. Kur’an kurslarının öğrenci davranışları üzerinde etkisi ile ilgili daha kapsamlı çalışmalar yapılmalı ve edinilen sonuçlar Diyanet İşleri Başkanlığına veri olarak sunulmalıdır.
6. Kur’an kurslarında sosyal aktivitelere yeterince yer verilmelidir.
7. Teknolojinin kullanımı için kursların fiziki alt yapısı ile ilgili eksiklikler giderilmelidir.

KAYNAKÇA

- Aksöz F.,(2011), *Kur'an Kursu Öğrencilerinin Gözüyle Öğreticilerin İletişim Davranışlarının Din Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi, (Konya Örneği)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü.
- Aydın M. Ş., (2010), *Bir Din Eğitimi Kurumu Olarak Kur'an Kursu*, Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Gözütok Ş., (2012) *Kadınlara da Farzdır*, İstanbul, Nesil Yayınları.
- Gözütok Ş., (2012), *İslam'ın Altın Çağında İlim*, İstanbul: Nesil Yayınları.
- Gözütok Ş., (2019) *İslam Medeniyetinde Eğitim Felsefesi*, İstanbul, Ensar Yayınları.
- İnce A., (2018), *Türkiye'de Yetişkin Kadınlara Yönelik Kur'an Kursları politika ve Uygulama Önerileri, (Analiz)*, Sayı: 254, Seta.
- Ünsal A., (2009), *Yaz Kur'an Kurslarında Din Eğitim ve Öğretimi (Denizli Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü.
- Zengin Z. S., 2012, *Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Kur'an kurslarında yeni düzenlemeler ve din eğitimi (Adana örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Adıgüzel A., (2001), "İslamiyet'in İlk Döneminde Eğitim Öğretim", *Diyanet İlmî Dergi*, 37 (2) , 43-58.
- Arslan T. (1995), "Türkiye'de Din Eğitimi", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 7-8-9-10, s. 156-169.
- Akıncı A., (2004), "Kur'an'daki Kıssalar ve Din Öğretimindeki Yeri", *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 13, 41-63.

- Ay M. E., (1992), Öğrenci Gözüyle Yaygın Din Eğitimi ve Öğretimi Kurumlar, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 4, Cilt: 4, s. 259-268.
- Bilgin B., (2001), “Türkiye’de Din ve Laiklik”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: XIII, s. 41-58.
- Çetin A., (2000), “Kur’an’ı Anlamanın Önemi ve Bu Konudaki Çalışmalar”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(9), 193-211.
- Çetin A., (1986)., Kur’an Öğretim Tarihi ve Öğretim Kurumları (Ön Araştırma), *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1 (1), Yıl 1., 96-100
- Deniz M., (2016), “Tek Partili Dönemde Açılan Kur’an Kursları”, *Türkoloji Araştırmaları*, 11(6), 1-16
- Dündar M., (2014), “Erken Dönem İslam Eğitim”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(32), 289-299.
- Dündar M., (2016), “İnsan Huzurunu Sağlamada Dini Bilinçlenmenin Önemi”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(44), 1367-1373.
- eI-Münâvî, Feydu’l-Kadîr, I, 542-3.
- Gözütok Ş., (1998), “Rasulullah (s.a.v) Döneminde İlköğretim Kurumları ve İşlevleri”, *Dini Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 165-198.
- Gün Ayşe, (2016), “Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği”, *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 7, s. 33-66.
- Işıkdoğan D., (2008), “Yaz Kur’an kurslarında Kur Sistemi ve Kur’an Kursu Öğreticilerinin Bu Sisteme Bakışı”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: I, s.201-221.

- Işıkoğan D. ve Aktürk M., (2012), Kur'an Kurslarının Kadınların Din Eğitimine Katkısı (Diyarbakır Örneği), *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14(1), s. 75-105.
- İnce A., (2017), "Kur'an Kursu Öğreticisi Görüşlerine Göre) Kur'an Kurslarının Dinî Sosyalleşmeye Katkıları", *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı:2, s.149-174.
- Kırdar Ş., (2013) Kur'an'ı Kerim'i Anlamadan Okuma Sorunu, Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı:36, s.31-54.
- Krejcie, R. V. ve Morgan, W.D. (1970). DeterminingSampleSizeForResearchActivities, EducationalAndPsychologicalMeasurement.Sayı,30,s.607610.https://home.kku.ac.th/sompong/guest_speaker/KrejcieandMorgan_article.pdf (Erişim tarihi 14/05/2019)
- Korkmaz, M., (2011), "Kur'an Kursu Öğreticilerinin Eğitim Öğretim Yeterliliklerine İlişkin Algıları", *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 12, s. 109-142.
- Koç A., (2001), Diyanet İşleri Başkanlığı ve Yayın Din Eğitimi, *Din Eğitimi Araştırmalar Dergisi*, Sayı:8 s. 139-171.
- Koç A., (2012), Kur'an Kurslarında Din Eğitimi, *Din Eğitimi*, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Baskı: 2, s. 350-375.
- Koç A., (2011), "Yaz Kur' An Kursları Üzerine Bir Araştırma", *Diyanet İlmi Dergi*, 47(2), 7-52.
- Köylü M., Gözütok Ş., (2017), *Ana Hatlarıyla İslam Eğitim Tarihi*, İstanbul, Ensar Yayınları.
- Kul S., (2014) İstatistik Sonuçlarının Yorumu: P Değeri Ve Güven Aralığı Nedir?, *Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi, Biyoistatistik Anabilim Dalı, Gaziantep, Türkiye*,<https://www.toraks.org.tr/uploadFiles/book/file/1832014154715-113.pdf>, (24.05.2019)

- Ulutaş A., (2011), Okul Öncesi Dönemde Drama ve Oyunun Önemi, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 4., Sayı: 6, s. 233-242.
- Öcal M., (1998) “Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Din Eğitimi ve Öğretimi”, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 7(7), s. 241-268.
- Öcal. M., (2008), “Türkiye’de Din Eğitimi Tarihi Literatürü”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 6(12), 399-430.
- Öcal. M., (2004), “Türkiye’de Kur’an Eğitim Öğretiminde Görülen Gelişmeler ve Bir İcazetname Örneği”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13(2), 81-140.
- Öztürk, M., (2015), “Sahabe ve Kur’an”, *Karadeniz Teknik Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2(2), 7-36.
- Yılmaz M., (2014) Değerler Eğitiminde Etkin Bir Materyal Olarak Kur’an Kıssaları ve Kullanılışı, *İslâmî İlimler Dergisi*, , 9(1) s. 137-154
- Yılmaz H.. K., (2000), Kur’an’ı Okumak ve Anlamak, *Altınoluk Dergisi*, Sayı: 172.
- Yılmaz H. (2001), “Yaygın Din Eğitimi Kurumları ve toplumsal Barış”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5(2), 303-354.
- Zengin Z.S., (2011), “Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Kur’an Kurslarının Kurulması ve Gelişimi”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11(2), 1-24.
- Durmuş M. E., Kahraman M. A., İmam Hatip Lisesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Kur’an Dersine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi. <http://www.registericpess.org/index.php/ICPESS/article/view/2291/539> s.282.(Erişim Tarihi 10.03.2019)
- Diyanet İşleri Başkanlığı Kur’an Eğitim ve Öğretimine Yönelik Kurslar İle Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönetmeliği, Yayınlanma Tarihi:07.01.2012, Sayı:28257, www.bagimsizdenetim.biz.tr/mevzuat/20472.html (Erişim Tarihi: 22.01.2018).
- Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, İhtiyaç Odaklı Kur’an Kursları Öğretim Programları, Ankara, 2012, s.4, <http://www2.diyamet.gov.tr/EgitimHizmetleriGenelMudurlugu/Sayfalar/KuranKursuOgretimProgrami.aspx>(Erişim Tarihi: 23.01.2018).

Diyaret İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü. *Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programları*, 10. Ankara.//www2.diyaret.gov.tr/EgitimHizmetleriGenelMudurlugu/Sayfalar/KuranKursuOgretimProgrami.aspx., adresinden 26 Haziran 2018'de alınmıştır.

Diyaret İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü (Program Geliştirme Daire Başkanlığı), *Yatılı Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı*, s.4., Ankara. <http://www2.diyaret.gov.tr/EgitimHizmetleriGenelMudurlugu/KuranKursuOgretimProgrami/>, 2 Temmuz 2018'de alınmıştır.

<http://diniajans.net/sorulu-cevapli-dinimi-ogreniyorum-yaz-kuran-kursu-kitabi-cikti.32019.html>. (Erişim Tarihi 29.05.2019)

Diyaret İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü., *Hafızlık Eğitimi Programları*, s.7. *Hafızlık Eğitimi Programları*, Ankara.//www2.diyaret.gov/EgitimHizmetleriGenelMudurlugu/Sayfalar/KuranKursuOgretimProgrami.aspx., Adresinden 26 Haziran 2018 Tarihinde Alınmıştır.

Diyaret İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü., *Hafızlık Eğitimi Programları*, s.7. *Hafızlık Eğitimi Programları*, Ankara.//www2.diyaret.gov/EgitimHizmetleriGenelMudurlugu/Sayfalar/KuranKursuOgretimProgrami.aspx., Adresinden 26 Haziran 2018 Tarihinde Alınmıştır

Diyaret İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü., *İhtiyaç Odaklı Kur'an Kursları Öğretim Programları*. www.bagimsizdenetim.biz.tr/mevzuat/20472.html (Erişim Tarihi: 22.01.2018)

Diyaret İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü., *Kur'an Kursları Öğretim Programları (4-6 Yaş Grubu)*,

Diyaret İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü., *Yatılı Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programları*, 5., Ankara. <http://www2.diyaret.gov.tr/EgitimHizmetleriGenelMudurlugu/KuranKursuOgretimProgrami/> 2 Temmuz 2018'de alınmıştır.

Diyaret İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü. *Yatılı Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programları*, 4., Ankara. <http://www2.diyaret.gov.tr/EgitimHizmetleriGenelMudurlugu/KuranKursuOgretimProgrami/> 2 Temmuz 2018'de alınmıştır.

<https://ttkb.meb.gov.tr/www/haftalik-ders-cizelgeleri/kategori/7>(Erişim Tarihi: 16.01.2019)

<http://www.milliyet.com.tr/kuran-kurslarinda-yas-siniri-kalkti-gundem-1439788/> (Erişim Tarihi 26.06.2018)

İnsanhaklarıEvrenselBildirgesi,s.2,http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/h_rigths_turkce.pdf
Adresinden 19 Temmuz 2018 tarihinde alınmıştır.

WebSitesi,<http://www2.diyamet.gov.tr/EgitimHizmetleriGenelMudurlugu/Sayfalar/KuranKursuOgretimProgrami.aspx> (Erişim Tarihi: 22.01.2018)

<http://www.kamujans.com/egitim-personeli/meb-in-tum-bilisim-portallari-tek-platformda-toplandi-h531466.html>(Erişim Tarihi: 2.01.2018)

Diyamet İşleri Başkanlığı Kur'an Kursları İle Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönetmeliği,
<http://www.bagimsizdenetim.biz.tr/mevzuat/20472.html>(Erişim Tarihi: 15,05,2019)

EKLER

1. İZİN BELGELERİ

1.1. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

T.C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 52439124-407.01/ 692

10.09.2017

Konu : İzin Talebi.

İLGİLİ MAKAMA

Enstitümüz Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Mücahit DAŞTAN, “*Kur’anı Anlamada Kur’an Kurşlarının Rolü*” adlı bir araştırma tezi hazırlamaktadır. İlgili araştırmaya esas teşkil edecek veri ve bilgilere ulaşılması, toplanması ile ilgili Edremit, Tuşba, İpekyolu ve Erciş ilçelerinde bir anket uygulamak istemektedir. Ekte sunulan anketin uygulanmasında gerekli kolaylığın sağlanması hususunda; Gereğini ve bilgilerinize arz ederim.

Yrd. Doç. Dr. Ercan ÇALIŞ
Enstitü Müdürü V.

1.2. Tuşba İlçe Müftülüğü İzin Belgesi

T.C.
VAN VALİLİĞİ
İl Müftülüğü

Sayı : 11236725- 256 -22 99
Konu : Anket Uygulanması

14..08/2017

TUŞBA..... KAYMAKAMLIĞINA
(Müftülük)

İlgi : 10.09.2017 tarih ve 692 sayılı yazı.

Van 100.Yıl Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Mücahit DAŞTAN' ın, " Kur'an-ı Anlamada Kur'an Kurslarının Rolü" konusunda tez hazırladığı ve bu konuda Kur'an kurslarında anket uygulanması ilgi yazı ile talep edilmektedir.

Bu itibarla, söz konusu anketin Müftülüğünüzün uygun göreceği kurslarda ve öğreticilerin nezaretinde uygulanmasını ve ilgiliye gerekli kolaylığın sağlanmasını rica ederim.

Nimetullah ARVAS
Vali a.
İl Müftüsü

EK:
Yazı ve ekleri (7 Sh.)

Dağıtım :
Edremit, Tuşba, Erciş,
İlçe Kaymakamlığına (Müftülük)

Adres : Hastane 2. Cad. Urartu Oteli Arkası 65100 / VAN
TIF : (0432) 214 76 50 Faks : (0432) 214 76 53
e-posta : muftuluk@vanilmuftulugu.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Zeki YILDIZ - Şef

Elektronik Ağ: www.vanilmuftulugu.gov.tr

1.3. İpekyolu İlçe Müftülüğü İzin Belgesi

T.C.
VAN VALİLİĞİ
İl Müftülüğü

Sayı : 11236725- 256 -22 99
Konu : Anket Uygulanması

14.../08/2017

İpekyolu KAYMAKAMLIĞINA
(Müftülük)

İlgi : 10.09.2017 tarih ve 692 sayılı yazı.

Van 100.Yıl Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Mücahit DAŞTAN' ın, " Kur'an-ı Anlamada Kur'an Kurslarının Rolü" konusunda tez hazırladığı ve bu konuda Kur'an kurslarında anket uygulanması ilgi yazı ile talep edilmektedir.

Bu itibarla, söz konusu anketin Müftülüğünüzün uygun göreceği kurslarda ve öğreticilerin nezaretinde uygulanmasını ve ilgiliye gerekli kolaylığın sağlanmasını rica ederim.

Nimetullah ARVAS
Vali a.
İl Müftüsü

EK:
Yazı ve ekleri (7 Sh.)

Dağıtım :
Edremit, Tuşba, Erciş,
İlçe Kaymakamlığına (Müftülük)

Adres : Hastane 2. Cad.Urartu Oteli Arkası 65100 / VAN
TİF : (0432) 214 76 50 Faks : (0432) 214 76 53
e-posta : muftuluk@vanilmuftulugu.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için iritibat: Zeki YILDIZ - Şef

Elektronik Ağ: www.vanilmuftulugu.gov.tr

1.4. Edremit İlçe Müftülüğü İzin Belgesi

T.C.
VAN VALİLİĞİ
İl Müftülüğü

Sayı : 11236725- 256 -2299

14..08/2017

Konu : Anket Uygulanması

Edremit İlçe KAYMAKAMLIĞINA
(Müftülük)

İlgi : 10.09.2017 tarih ve 692 sayılı yazı.

Van 100.Yıl Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Mücahit DAŞTAN' ın, " Kur'an-ı Anlamada Kur'an Kurslarının Rolü" konusunda tez hazırladığı ve bu konuda Kur'an kurslarında anket uygulanması ilgi yazı ile talep edilmektedir.

Bu itibarla, söz konusu anketin Müftülüğünüzün uygun göreceği kurslarda ve öğrencilerin nezaretinde uygulanmasını ve ilgiliye gerekli kolaylığın sağlanmasını rica ederim.

Nimetullah ARVAS
Vali a.
İl Müftüsü

EK:

Yazı ve ekleri (7 Sh.)

Dağıtım :
Edremit, Tuşba, Erciş,
İlçe Kaymakamlığına (Müftülük)

Adres : Hastane 2. Cad.Urartu Otelı Arkası 65100 / VAN
TİF : (0432) 214 76 50 Faks : (0432) 214 76 53
e-posta : muftuluk@vanilmuftulugu.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Zeki YILDIZ - Şef

Elektronik Ağ: www.vanilmuftulugu.gov.tr

1.5. Çaldıran İlçe Müftülüğü İzin Belgesi

T.C.
VAN VALİLİĞİ
İl Müftülüğü

Sayı : 11236725-044-E.167321
Konu : İzin Talebi

03.05.2019

ÇALDIRAN İLÇE MÜFTÜLÜĞÜNE

İlgi : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü)'nin
10/09/2017 tarihli ve 692 sayılı yazısı.

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Mücahit DAŞTAN'ın "Kur'an-ı Anlamada Kur'an Kurslarının Rolü" konusunda tez hazırladığı ve bu konuda Kur'an Kurslarında anket uygulaması, ilgi yazı ile talep edilmektedir.

Bu itibarla; söz konusu anketin, Müftülüğünüz tarafından uygun göreceği kurslarda ve öğreticilerin nezaretinde uygulanmasını ve ilgilie gerekli kolaylığın sağlanmasını rica ederim.

 e-imzalıdır

SACİT EMİRİ

Vali a.

Müftü Yardımcısı V.
İl Müftüsü V.

Ek :

1 - Yazı (1 sayfa)

2 - Anket (3 sayfa)

Dağıtım:

2 İlçe Kaymakamlığına (Müftülük)

Not: 5070 sayılı elektronik imza kanunu gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Doğrulama Kodu : JPSUGHMDFUGPSFMCOWLM Evrak Takip Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/>
Hafliaga Mahallesi Gölbaşı 1.Sokak No:28 65140 İpekyolu / VAN
0 432 214 76 50
0 432 214 76 53

Bilgi için:Yılmaz TAZE
Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

1.6. Gürpınar İlçe Müftülüğü İzin Belgesi

T.C.
VAN VALİLİĞİ
İl Müftülüğü

Sayı : 11236725-044-E.167321
Konu : İzin Talebi

03.05.2019

GÜRPINAR İLÇE MÜFTÜLÜĞÜNE

İlgi : Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü)'nin
10/09/2017 tarihli ve 692 sayılı yazısı.

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Mücahit DAŞTAN'ın "Kur'an-ı Anlamada Kur'an Kurslarının Rolü" konusunda tez hazırladığı ve bu konuda Kur'an Kurslarında anket uygulaması, ilgi yazı ile talep edilmektedir.

Bu itibarla; söz konusu anketin, Müftülüğünüz tarafından uygun göreceği kurslarda ve öğreticilerin nezaretinde uygulanmasını ve ilgilie gerekli kolaylığın sağlanmasını rica ederim.

 E-İmzalıdır
SACİT EMİRİ
Vali a.
Müftü Yardımcısı V.
İl Müftüsü V.

Ek :
1 - Yazı (1 sayfa)
2 - Anket (3 sayfa)

Dağıtım:
2 İlçe Kaymakamlığına (Müftü) (Müftü) (Müftü)

Not: 5070 sayılı elektronik imza kanunu gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Doğrulama Kodu : JPSUGHMDFUGPSFMCOWLMEvrak Takip Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr>
Halilağa Mahallesi Gölbaşı 1.Sokak No:28 65140 İpekyolu / VAN
0 432 214 76 50
0 432 214 76 53

Bilgi için: Yılmaz TAZE
Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

ÖĞRETİCİ MÜLAKAT SORULARI

OKUYAN KUR'AN KURSU ÖĞLENCİLERİNE UYGULANMAK ÜZERE, KUR'AN'IN ANLAŞILMASINDA VE ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARININ ŞEKİLLENMESİNDE KUR'AN KURSLARININ ROLÜ İLE İLGİLİ GÖRÜŞME SORULRIDIR.

Değerli Katılımcı,

Bu görüşme formu, Kur'an kurslarının bireyin Kur'an'ı anlama, sosyal yaşamda sergilediği davranışlarına, değer algısına, ibadetlerini düzenli yapmasına ve temel dini bilgilere sahip olmasına etkisini ilmi bir araştırma ile tespit etmek amacıyla uygulanmaktadır. Bu bağlamda Kuran'ı anlamada Kur'an kurslarının önemini tespiti ve bu tespitin bundan sonraki çalışmalara yol gösterici olması açısından aşağıda yer alan soruların sizler tarafından yanıtlanması beklenmektedir. Kişisel bilgileriniz ve cevaplarınız hiçbir kişi ve kurumla paylaşılmayacaktır. Bu nedenle ifadelerin tümünü samimi olarak cevaplamanız önemlidir. Bu konuda göstermiş olduğunuz ilgi ve yardımlarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Mücahit DAŞTAN

Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Kur'an Kurslarında Kur'an mesajının anlaşılması için gerekli eğitim verilmekte midir, görüş ve önerilerinizi açıklar mısınız?
2. Kur'an Kursunda Kur'an mesajının anlaşılmasına katkı sağlaması açısından teknoloji yeterli düzeyde kullanılmakta mıdır, bu konuda görüş ve önerileriniz nelerdir?
3. Kurslardaki eğitim, öğrencilerin sosyal yaşamda dini değerlere göre davranışlar sergilemelerinde etkili midir, bu konudaki görüş ve önerilerinizi açıklar mısınız?
4. Kur'an kursu eğitimi, öğrencilerin, doğruluk, yardımseverlik, merhametlilik, paylaşımcılık gibi davranışlar edinmelerinde etkili olmakta mıdır, görüş ve önerilerinizi açıklar mısınız?
5. Kur'an kursu eğitimi, öğrencilerin ahlak kurallarına sahip olmalarında etkili midir, bu konudaki görüşlerinizi açıklar mısınız?
6. Hz. Peygamber ve Sahabesinin hayatı yeterli düzeyde okutulmakta mıdır, bu konudaki görüş ve önerileriniz nelerdir
7. Kur'an kursu eğitimi, öğrencilerin ibadetlerini düzenli yapmalarında etkili imidir, bu konudaki görüş ve önerilerinizi açıklar mısınız?
8. Kur'an kursu eğitimi öğrencilere yeterli düzeyde dini bilgiye sahip olma fırsatı sağlamakta mıdır?

VELİ MÜLAKAT SORULARI

OKUYAN KUR'AN KURSU ÖĞLENCİLERİNE UYGULANMAK ÜZERE, KUR'AN'IN ANLAŞILMASINDA VE ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARININ ŞEKİLLENMESİNDE KUR'AN KURSLARININ ROLÜ İLE İLGİLİ GÖRÜŞME SORULRIDIR.

Değerli Katılımcı,

Bu görüşme formu, Kur'an kurslarının bireyin Kur'an'ı anlama, sosyal yaşamda sergilediği davranışlarına, değer algısına, ibadetlerini düzenli yapmasına ve temel dini bilgilere sahip olmasına etkisini ilmi bir araştırma ile tespit etmek amacıyla uygulanmaktadır. Bu bağlamda Kuran'ı anlamada Kur'an kurslarının önemini tespiti ve bu tespitin bundan sonraki çalışmalara yol gösterici olması açısından aşağıda yer alan soruların sizler tarafından yanıtlanması beklenmektedir. Kişisel bilgileriniz ve cevaplarınız hiçbir kişi ve kurumla paylaşılmayacaktır. Bu nedenle ifadelerin tümünü samimi olarak cevaplamanız önemlidir. Bu konuda göstermiş olduğunuz ilgi ve yardımlarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Mücahit DAŞTAN

Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Kur'an Kurslarında Kur'an mesajının anlaşılması için gerekli eğitim verilmekte midir, görüş ve önerilerinizi açıklar mısınız?
2. Kur'an Kursunda Kur'an mesajının anlaşılmasına katkı sağlaması açısından teknoloji yeterli düzeyde kullanılmakta mıdır, bu konuda görüş ve önerileriniz nelerdir?
3. Kurslardaki eğitim, öğrencilerin sosyal yaşamda dini değerlere göre davranışlar sergilemelerinde etkili midir, bu konudaki görüş ve önerilerinizi açıklar mısınız?
4. Kur'an kursu eğitimi, öğrencilerin, doğruluk, yardımseverlik, merhametlilik, paylaşımcılık gibi davranışlar edinmelerinde etkili olmakta mıdır, görüş ve önerilerinizi açıklar mısınız?
5. Kur'an kursu eğitimi, öğrencilerin ahlak kurallarına sahip olmalarında etkili midir, bu konudaki görüşlerinizi açıklar mısınız?
6. Hz. Peygamber ve Sahabesinin hayatı yeterli düzeyde okutulmakta mıdır, bu konudaki görüş ve önerileriniz nelerdir
7. Kur'an kursu eğitimi, öğrencilerin ibadetlerini düzenli yapmalarında etkili imidir, bu konudaki görüş ve önerilerinizi açıklar mısınız?
8. Kur'an kursu eğitimi öğrencilere yeterli düzeyde dini bilgiye sahip olma fırsatı sağlamakta mıdır?

ANKET SORULARI

OKUYAN KUR'AN KURSU ÖĞLENCİLERİNE UYGULANMAK ÜZERE, KUR'AN'IN ANLAŞILMASINDA VE ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARININ ŞEKİLLENMESİNDE KUR'AN KURSLARININ ROLÜ İLE İLGİLİ ANKET ÇALIŞMASIDIR.

Değerli Katılımcı,

Bu anket formu, Kur'an kurslarının bireyin Kur'an'ı anlama, sosyal yaşamda sergilediği davranışlarına, değer algısına, ibadetlerini düzenli yapmasına ve temel dini bilgilere sahip olmasına etkisini ilmi bir araştırma ile tespit etmek amacıyla uygulanmaktadır. Bu bağlamda Kuran'ı anlamada Kur'an kurslarının öneminin tespiti ve bu tespitin bundan sonraki çalışmalara yol gösterici olması açısından aşağıda yer alan soruların sizler tarafından yanıtlanması beklenmektedir. Kişisel bilgileriniz ve cevaplarınız hiçbir kişi ve kurumla paylaşılmayacaktır. Bu nedenle ifadelerin tümünü samimi olarak cevaplamanız önemlidir. Bu konuda göstermiş olduğunuz ilgi ve yardımlarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Mücahit DAŞTAN

Yüksek Lisans Öğrencisi

A. ÖĞRENCİLER İLE İLGİLİ BİLGİLER

1. Yaşınız?

1-) (...)7-14 2-) (...) 15-25 3-) (...) 26-35 4-) (...) 36 ve üstü

2. Cinsiyetiniz?

1-) (...)Erkek 2-) (...)Kız

3. Annenizin mesleği?

1-)Ev hanımı 2-) Memur c-) Esnaf 3-) Serbest meslek 4-) diğer

4. Babanızın mesleği?

1-)Çalışmıyor 2-) Memur 3-) Esnaf 4-) Serbest meslek 5-) diğer

5. Öğrenim durumunuz?

1-) (...) İlköğretim çağındayım 2-) (...) ilköğretim mezunuyum
3-) (...) Lise mezunuyum 4-) (...) Üniversite mezunuyum

6. Kur'an kursuna gitmenizdeki etkili olan faktör aşağıdakilerden hangisidir?

1-) Kendi isteğimle 2-) Ailemin isteğiyle 3-) Çevrem etkisiyle 4-)Diğer

7. İlçeniz?

1-)Çaldıran 2-) Gürpınar 3-) Edremit 4-) Erciş 5-) İpekyolu 6-)Tuşba

B. ÖĞRENCİLERİN KUR'AN-I ANLAMADA KUR'AN KURSLARININ ROLÜ İLE İLGİLİ GÖZLEMLER

Aşağıda Kur'an kurslarının bireyin Kur'an'ı anlama, sosyal yaşamda sergilediği davranışlarına, değer algısına, ibadetlerini düzenli yapmasına ve temel dini bilgilere sahip olmasına etkisi ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Lütfen bu konudaki genel kanaatinize dayanarak, ifadelere ilişkin görüşünüzü en iyi yansıtan cevabı X işaretiyle belirtiniz.

Kur'an kursunda okuyan öğrenciler için;		(1)Hiç Katılmıyorum	(2)Katılmıyorum	(3)Kısmen	(4)Katılıyorum	(5)Tamamen Katılıyorum
1	Kur'an kursunda ezber ve yüzünden okumaya gereğinden fazla önem verilmektedir.					
2	Kur'an kursunda ezberlediğimiz surelerin ve duaların anlamını da öğrenmekteyiz.					
3	Kur'an Kursundaki ders kitapları Kur'an'ı anlamaya dönük içeriklere sahiptir.					
4	Kur'an kursunda yeterli düzeyde meal okumaktayız.					
5	Kur'an kursunda yeterli düzeyde tefsir okumaktayız.					
6	Kur'an kıssalarından güzel dersler çıkartma fırsatı bulmaktayız.					
7	Kur'an Kursu eğitiminde teknolojiden faydalanma imkânımız vardır.					
8	Kur'an Kursunda teknoloji kullanımı derslerin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır.					
9	Kurs öğretim programlarında; hikâye, film, animasyon gibi imkânlara yeterince yer verilmektedir.					
10	Dijital ortamda, genel ağ üzerinde Kur'an eğitim formatlarına ulaşma imkânımız vardır.					

11	Kurs ders içerikleri görsellere zenginleştirilmiştir.					
12	Kur'an kursunda yardımlaşmayı öğrenmekteyiz.					
13	Kurs eğitimi sayesinde topluma karşı sorumluluk bilincim gelişmektedir.					
14	Yakın akrabaya karşı görev ve sorumluluk bilincim gelişmektedir.					
15	Kur'an Kursuna başladıktan sonra anne babama daha çok saygı duymaya başladım					
16	Kur'an Kursunda öğrendiğim dini bilgileri hayatımda uygulamaktayım.					
17	Kur'an kursu eğitimi sayesinde davranışlarımda olumlu gelişmeler oldu.					
18	Kur'an Kursunda insanlara karşı daha merhametli olmayı öğrenmekteyim.					
19	Kursa geldikten sonra temizliğe daha çok önem vermeye başladım.					
20	Kur'an kursunda, sosyal açıdan faaliyetler yapılmaktadır.					
21	Kur'an Kursu sosyalleşmeye katkıda bulunmaktadır.					
22	Kur'an Kursunda iffetli olmayı öğrenmekteyim					
23	Kur'an Kursunda yalan konuşmamayı öğrenmekteyim.					
24	İslam'ın emrettiği ahlak kurallarına uymayı öğrenmekteyim					
25	Kur'an Kursunda ibadetlerimi daha bilinçli yapaktayım.					
26	Kur'an Kursu dini gelişimime katkı sağlamaktadır.					
27	Kur'an Kursunda ibadetlerimi nasıl yapacağımı öğrenmekteyim.					

28	Kur'an Kursunda ibadetlerimi daha düzenli yapmayı öğrenmekteyim					
29	Kurs eğitimi sayesinde Allaha, Peygambere karşı sevgimde artış oldu.					
30	Hız. Peygamberin insanı yönünü örnek almayı öğrenmekteyim.					
31	Sahabe hayatından kesitler öğrenmekteyiz					
32	Kur'an Kursunda Peygamberimizi daha iyi Tanıma fırsatı bulmaktayım.					
33	Kur'an kurslarında Temel Dini Bilgiler, derslerini din eğitimi açısından yeterli bulmaktayım.					
34	Kur'an Kursunda derslerin saat sayısını yeterli bulmaktayım.					
35	Kur'an dersi Kur'an'ı tecvitle okumak açısından yeterlidir.					
36	Siyer dersi, Hız. Peygamberin hayatını öğrenmek için yeterlidir.					
37	Ahlak dersi İslam ahlakını öğrenmek açısından yeterlidir.					
38	Akaid dersi itikat bilgilerini öğrenmek için yeterlidir.					

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : Mücahit Daştan

Uyruğu : T.C.

Doğum Tarihi ve Yeri : 25.09.1976 Erciş

Telefon : 05056055593

E-mail : mucahit652010@hotmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek lisans	Eğitim Yönetimi Teftiş Pln. ve Eko. B. D.	03.09.2014
Lisans	YYÜ. Eğitim. Sos. Bil. Öğretmenliği.	14.06.2002

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2005-2019	Milli Eğitim Bakanlığı.	Öğretmen
2003-2004	Diyanet İşleri Başkanlığı	İmam Hatip

Yabancı Dil

İngilizce - Arapça

Hobiler

Kitap Okumak

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

LİSANSÜSTÜ TEZ ORJİNALLİK RAPORU

11/06/2019

Tez Başlığı / Konusu:

“Kur’an’ın Anlaşılmasında ve Öğrenci Davranışlarının Şekillenmesinde Kur’an Kurslarının Rolü (Van Örneği)”

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam 191 sayfalık kısmına ilişkin, 11/06/2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %19 (yüzde on dokuz) dur.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Ahntılar hariç,
- Tezden çıkan yayımlar hariç,
- 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7 words)

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

11/06/2019
Mücahit DAŞTAN

Adı Soyadı : Mücahit DAŞTAN
Öğrenci No : 159203013
Anabilim Dalı : Felsefe ve Din Bilimleri
Programı : Din Eğitimi
Statüsü : Y. Lisans ■ Doktora □

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Mahmut DÜNDAR
...../...../20.....

ENSTİTÜ ONAYLI
UYGUNDUR
...../...../20.....
Doç. Dr. Bekir KOÇLAR
Enstitü Müdürü